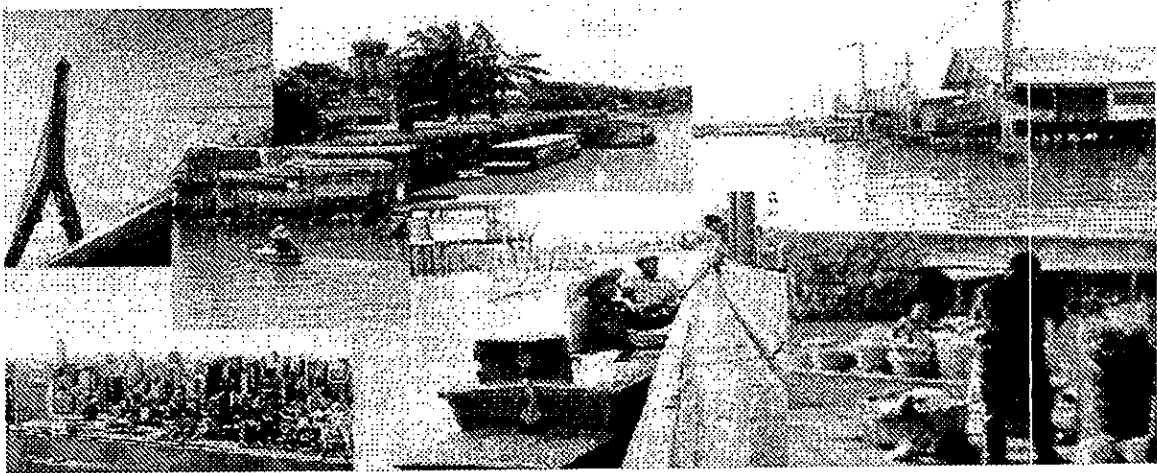

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 90

วิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ

ผศ. ลัดดาวัลย์
ผศ. ประทีป
อ. ทศนา
ดร. พรรณี

เกษมเนตร
จินี่
ทองภักดี
บุญประกอบ

โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแม่บทเรื่อง
‘ความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนคลองแสนแสบ’

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประจำปี 2543)

พฤศจิกายน 2548

ISBN 974-9613-47-3

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิต พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ และอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมในกลุ่มเยาวชนและแม่บ้าน ในชุมชนริมคลองแสนแสบ ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ วิถีชีวิตของคนในปัจจุบันผูกพันกับแหล่งน้ำน้อยลงกว่าในอดีตมาก โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพ วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน และพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนมีระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดว่ามีพฤติกรรมการเก็บขยะในคลองในระดับค่อนข้างน้อย ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการฟื้นฟูคลองแสนแสบโดยใช้พลังประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็น และถ้าต้องการให้เกิดความยั่งยืนของพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำต้องคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เจตนาหรือความตั้งใจจะอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตระหนักต่อการทำพฤติกรรมและการรับรู้ว่าคุณสมบัติข้างอิงต้องการให้มีพฤติกรรม

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย ที่ดำเนินการวิจัยอย่างมีวิริยะ และมีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพอีกเล่มหนึ่งในสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ดุษฎี โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

18 พฤศจิกายน 2546

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัย เรื่อง "วิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ" เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแม่บทเรื่อง "ความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนคลองแสนแสบ" โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2543

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตที่ดูแลรับผิดชอบชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการแม่บ้านในชุมชน รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีเยาวชนในชุมชนดังกล่าว ศึกษาอยู่ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับคณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร.ดุษฎี โยเหลา หัวหน้าโครงการวิจัยแม่บทเรื่อง "ความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนคลองแสนแสบ" ที่ได้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนอธิบายผลที่ได้ในส่วนของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 4

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
คำนำ	
ประกาศศณูปการ	
บทคัดย่อ	
Abstract	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพประกอบ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายของการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	6
แนวคิดทฤษฎีและการประมวลผลงานวิจัยเพื่อการอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ	8
ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ	15
นิยามศัพท์เฉพาะ	19
นิยามปฏิบัติการตัวแปร	19
กรอบแนวคิดในการวิจัย	22
สมมติฐานการวิจัย	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประชากร	25
กลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27

บทที่

หน้า

ชุดที่ 1	27
ชุดที่ 2	28
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	102
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	116
ภาคผนวก ก	117
ตาราง 27 ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของชุมชน	
จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบ	118
ภาคผนวก ข	122
การคัดเลือกความเชื่อเด่นชัด เกี่ยวกับการทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	123
การคัดเลือกคำคุณศัพท์ สำหรับใช้สร้างแบบวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม	
อนุรักษ์แหล่งน้ำ	126
ภาคผนวก ค	127
แบบสอบถามวิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชน	
ริมคลองแสนแสบ	128

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	รายชื่อชุมชนจำแนกตามโซน ศาสนา และสภาพภูมิศาสตร์ 26
2	จำนวนตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบจำแนกตามศาสนาที่นับถือ และสภาพภูมิศาสตร์ 27
3	จำนวนตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนจำแนกตามศาสนาที่นับถือและสภาพภูมิศาสตร์ 27
4	จำนวนตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนจำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ในแต่ละโซน 39
5	ผลการวิเคราะห์ทัศนคติชีวิตในอดีตและปัจจุบันของชุมชนจากบุคคล ที่อยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบมานานกว่า 20 ปี จำนวน 30 คน 41
6	แสดงผลการศึกษาวิถีชีวิตประจำวันของแม่บ้านและเยาวชนนำเสนอด้วยการ วิเคราะห์กิจกรรมที่ทำใน 1 วัน โดยเรียงลำดับกิจกรรมจากมากไปหาน้อย ตามร้อยละจำนวนแม่บ้านและเยาวชนที่ทำใน 4 อันดับแรก จำแนกแต่ละ กลุ่มตัวอย่างตามสภาพวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ 50
7	ค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน จำแนกตามตัวแปร โซน ศาสนา ชุมชนและสภาพภูมิศาสตร์ 60
8	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มแม่บ้านในเมือง 69
9	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง 70
10	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ 71
11	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม 72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
12	ดัชนีความกลมกลืนและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความกลมกลืนของโมเดลในกลุ่ม แม่บ้าน 4 กลุ่ม	73
13	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม แม่บ้านในเมือง	75
14	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม แม่บ้านนอกเมือง	78
15	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม แม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธ	81
16	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม แม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม	83
17	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มเยาวชนในเมือง	84
18	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มเยาวชนนอกเมือง	85
19	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ	86
20	แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม	87
21	ดัชนีความกลมกลืนและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความกลมกลืนในกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม	88
22	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม เยาวชนในเมือง	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม เยาวชนนอกเมือง 92
24	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม เยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ 94
25	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่ม เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม 96
26	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านและ เยาวชนที่มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากและน้อย 98
27	ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของชุมชน จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบมานานกว่า 20 ปี จำนวน 30 คน จำแนกตาม ช่องศาสนาและชุมชนที่ศึกษา 118

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน	9
2	โมเดลเพื่ออธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจากการประมวล และสังเคราะห์ผลงานวิจัยของชายเนสต์และคณะ	14
3	กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ	23
4	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านในเมือง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	74
5	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	76
6	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ ค่าสัมประสิทธิ์ อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	79
7	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม ค่าสัมประสิทธิ์ อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	82
8	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนในเมือง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	89
9	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนอกเมือง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	91
10	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	93
11	โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม ค่า สัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย	95

บทคัดย่องานวิจัย

เรื่อง

วิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ

ผู้วิจัย

ผศ.ลัดดาวัลย์	เกษมเนตร
ผศ.ประทีป	จิ่ง
อ.ทัศนาศนา	ทองภักดี
อ.ดร.พรรณี	บุญประกอบ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชน ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบของชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะต่างกันตามวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน 3) เพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งแบ่งเป็นชุมชนพุทธและอิสลามทั้งในเมืองและนอกเมือง และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน เพื่อสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ 2. กลุ่มตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบ จำนวน 847 คน แบ่งเป็นแม่บ้าน 422 คน จำแนกเป็นแม่บ้านในเมืองนับถือศาสนาพุทธ 116 คน ศาสนาอิสลาม 100 คน แม่บ้านนอกเมืองนับถือศาสนาพุทธ 101 คน ศาสนาอิสลาม 105 คน และเยาวชน 425 คน จำแนกเป็นเยาวชนในเมืองนับถือศาสนาพุทธ 120 คน นับถือศาสนาอิสลาม 108 คน เยาวชนนอกเมืองนับถือศาสนาพุทธ 99 คน และศาสนาอิสลาม 98 คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือวัดดังต่อไปนี้ แบบสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ แบบวัดตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรงและวัดทางอ้อม) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรงและวัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรงและวัดทางอ้อม) ความตั้งใจอนุรักษ์

แหล่งน้ำ พันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การหาค่าสถิติพื้นฐาน (\bar{X} , S) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis)

ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. วิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ พบว่า ในอดีตชุมชนที่ศึกษามีความผูกพันกับคลองแสนแสบอย่างมาก ซึ่งเห็นได้ชัดจากการที่แต่ละชุมชนมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบหลายอย่าง และคนในชุมชนมีกิจกรรมมากมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้น้ำในคลองแสนแสบเพื่อการอุปโภค บริโภค เป็นต้น ลักษณะน้ำในคลองใสสะอาดไม่มีกลิ่นเหม็น คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาคลองให้สะอาด ส่วนในปัจจุบันความผูกพันของชุมชนกับคลองลดลงมากและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในคลองลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนในเมือง ลักษณะน้ำในคลองเน่าเสียมาก ส่วนชุมชนนอกเมืองยังมีความผูกพันและมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำอยู่บ้าง ลักษณะน้ำในคลองยังไม่เน่าเสีย เพียงแต่ขุ่นมากขึ้น คนในชุมชนยังได้ใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองกรณีที่น้ำประปาไม่ไหล

2. วิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ พบว่า โดยภาพรวมแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การเตรียมอาหาร และการทำงานบ้าน และการทำงานในชุมชนอิสลาม ซึ่งพบว่ากิจกรรมดังกล่าวเกี่ยวข้องับลักษณะของการระบายน้ำที่ใช้แล้วลงคลองในคลองแสนแสบ

3. พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบในปัจจุบัน พบว่า แม่บ้านและเยาวชนมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในพฤติกรรมย่อย พบว่ามีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในระดับมากถึงมากที่สุด แต่มีพฤติกรรมการเก็บขยะในระดับค่อนข้างน้อย

4. การอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบ คือ 1. ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเฉลี่ยในกลุ่มแม่บ้าน 0.42 และกลุ่มเยาวชน 0.40 2. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ 3. ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และ 4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

จากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้าน และเยาวชน ด้วยการปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เช่น การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความต้องการให้คลองสะอาด การสร้างความสนใจในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ตลอดจนความสะดวกสบายในการทำควมคุ้นเคยกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำและการสนับสนุนให้บุคคลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน เช่น เพื่อน ผู้นำชุมชน บุคคลในครอบครัวและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีบทบาทสำคัญในการที่จะให้แม่บ้านและเยาวชน มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากขึ้น

Research Abstract

Life Style and Water Resource Conservation Behaviors of People in the San Sab Canal Community

By

Asst Prof. Laddawan Kasemnet

Asst Prof. Prateep Jinngae

Mrs. Tasana Thongpukdee

Dr. Pannee Boonprakob

The purpose of this research is first to investigate youth and housewife life – style, including involvement with San – Sab canal community in the past and present. which differentiated by culture and geography, Second, is to examine water resource conservation behavior of youth and housewives with different culture and geography. Third is to explain and predict water resource conservation behavior in accordance with variables. (from A Theory of Planned Behavior and related literature.)

The subjects were comprised of two groups ; 1) residents living along San – Sab canal at least 20 years; include 30 urban and suburban Buddhists and Muslims over 40 years old. 2) A sample of 422 housewives including 116 urban Buddhists; 100 urban Muslims; 101 suburban Buddhists; 105 suburban Muslims; and 425 youths divided in to 120 urban Buddhists; 108 urban Muslims; 99 suburban Buddhists; and 98 suburban Muslims. The instruments used for collecting data are interviews concerning life – style of people living along San – Sab canal in the past and present; questionnaires about water conservation behavior; attitudes toward conserving water preservation performance (direct and indirect measures); subjective norm of water conservation (direct and indirect measures); perception of water conservation control (direct and indirect measures); intention to conserve resources; knowledge of and water conservation methods and awareness of water conservation. The data are analyzed by content analysis, mean, standard deviation, t – test, and path analysis.

The results reveal that :

1. In the past there was a close relationship among people and San – Sab canal as can be seen in community traditions and activities, such as water use for drinking, bathing, or doing laundry. Water in the canal was clear and clean and people in the community helped to maintain the clean canal. In the present, the relationship and activity concerning San – Sab canal has decreased significantly, especially in the urban area where water in the canal is polluted. However, the suburban area still has some relationship and activity; water is not too polluted, but unclear. People still use water in case the water pipe is broken.

2. As a whole, youths and housewives use water for bathing, food preparation and house work, and Muslim praying. These activities are related to the way of waste water spread into San – Sab canal.

3. In the present, water conservation behavior of youths and housewives is at a moderate level. When each aspect is considered, it is found that behavior of not throwing garbage is at the high to the highest level, whereas behavior of garbage gathering is at a low level.

4. According to variables concerning A Theory of Planned Behavior and related literature on conservation behavior, it is found that there are some variables that can explain and predict water conservation behavior of youths and housewives living along San – Sab canal as follows : 1) intention of water conservation which is direct to conservation behavior, the standardized path coefficient of housewives was 0.42 and youth was 0.40, 2) the perception of behavior control of water resource, 3) awareness of water conservation, and 4) subjective norm of water conservation.

The results from this study can be useful for developing water conservation behavior of youths and housewives by adjusting beliefs which will obstruct or support these kinds of behavior. These include awareness of water conservation, need of making clean canal, interest in water conservation, including familiar to convenience of performing such a behavior finally, it consider the role of supporting person related with youths and housewives such as peers, community leaders, family members and officials to take a more active role in increasing water resource conservation behavior of youths and housewives.

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

สิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อากาศ แหล่งน้ำ ที่ดิน ซึ่งรวมถึงป่า เป็นต้น จัดว่าเป็นทรัพย์สินของชุมชน ของท้องถิ่น ของประเทศ หรือของโลก เช่น แหล่งน้ำในชุมชนที่เป็นคลองสาธารณะ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของชุมชนที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกัน การใช้ทรัพย์สินเหล่านี้จึงควรระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ (ก) เมื่อถูกทำลายแล้วไม่อาจจะฟื้นคืนสภาพได้ (Irreversibility) (ข) เป็นสิ่งที่ไม่อาจผลิตเพิ่มได้ ไม่ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะมีมากน้อยเพียงใด และ (ค) มีลักษณะพิเศษเฉพาะพื้นที่ (Uniqueness) ถ้าผู้ใช้ไม่รู้จักรักษาไว้จะไม่สามารถหาสิ่งอื่นที่มีลักษณะเหมือนกันมาแทนได้ นอกจากนี้พบว่าการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินับวันจะมีมากขึ้น (สมพร อิศวิลานนท์. 2538 : 192-193) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรได้อุรักษ์ไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2559 ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายไว้ชัดเจนว่าจะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน (สำนักงานนโยบายและสิ่งแวดล้อม. 2540 : 1) ถึงแม้ว่านโยบายของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจะเขียนไว้ชัดเจน แต่ปรากฏว่าทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีตมีปริมาณลดลง และอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจนกลายเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการพัฒนา การเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของการเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคม การท่องเที่ยว การค้า และการบริการ นอกจากจะส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแม่น้ำและแหล่งน้ำ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลก็ไม่สามารถกำจัดได้หมดรวมทั้งมีแนวโน้มของการสะสมสารพิษในสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น ในขณะที่การบริหารและการจัดการมลพิษที่ผ่านมายังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ ประชาชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานในท้องถิ่นยังมีไม่มากเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้น ถึงแม้จะมีกระแสความตื่นตัวในปัญหาดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่มีการประชุมสุดยอด "สิ่งแวดล้อมโลก" ขององค์การสหประชาชาติที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร เมื่อปี 1993 แต่ทว่ามาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะอากาศ น้ำ ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ล้วนยังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ (เจตน เจริญโท. 2537 : 13)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมากในขณะนี้ คือ สาเหตุทางตรง เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เป็นสาเหตุที่พบมากที่สุด ตัวอย่างที่พบเช่น การก่อสร้างถนน ทำให้เกิดปัญหาฝุ่นผงในอากาศ การใช้สารเคมีทางเกษตรทำให้สารพิษตกค้างในดิน และการทิ้งขยะทำให้น้ำเสีย ส่วนสาเหตุทางอ้อม มี 2 ประการที่สำคัญ คือ 1) การเพิ่มประชากรสำนักงานประชากรขององค์การสหประชาชาติคาดหมายไว้ว่า อีก 25 ปีข้างหน้า นับจากปี 2533 ประเทศไทยจะมีพลเมืองถึง 80.9 ล้านคน (ปริญา นุตาลัย และคณะ. 2535 : 288) การที่ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะมนุษย์ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต และ 2) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิทยาการจะเป็นตัวเร่งให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรและปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะมนุษย์สามารถสำรวจและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ได้มากและรวดเร็วขึ้น ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดมลพิษได้มากตามไปด้วย (สวัสดี โนนสูง. 2543 : 7 - 8) หากพิจารณาให้ลึกลงไปจะเห็นว่าสาเหตุทั้งสองนี้มีรากฐานมาจากตัวมนุษย์ การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวกับตัวมนุษย์จึงต้องพยายามแก้ไขที่ตัว ทำอย่างไรมนุษย์จึงจะอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ หรือธรรมชาติได้อย่างสมดุล นายแพทย์ระเวศ วัชสี ได้เสนอสมการเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า $E = NB$ เมื่อ $E =$ สภาพะการทำลายสิ่งแวดล้อม (Environment) $N =$ จำนวนมนุษย์ (Number) $B =$ พฤติกรรมของมนุษย์ (Behavior) ถ้ามองให้ละเอียด N ขึ้นอยู่กับ B คือจำนวนจะมีมากหรือน้อยขึ้นกับพฤติกรรมของมนุษย์ ฉะนั้นจึงเหลือแค่ B หรือพฤติกรรม (ประเวศ วัชสี. 2535 : 236) ดังนั้นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของสังคมจึงต้องเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้นให้ชัดเจน ตลอดจนต้องเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ค่านิยม ตลอดจนความเชื่อของสังคมซึ่งเป็นกรอบกำหนดการแสดงพฤติกรรมของบุคคลด้วย

คลองแสนแสบ เป็นคลองสาธารณะที่เป็นทรัพย์สินของชุมชนในกรุงเทพมหานครที่มีความสำคัญยิ่งในเชิงประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันในการใช้เป็นเส้นทางคมนาคมของชุมชนเมืองและเป็นแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของชุมชนรอบนอก แต่ในสภาพปัจจุบันคลองแสนแสบเป็นคลองหลักฝั่งกรุงเทพมหานครเพราะผ่านชุมชนและแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญหลายแห่ง มีร้านค้าธรรมดาอยู่หนาแน่นทั้งสองฝั่งและยังมีโรงงานฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม ถู้ออมรถยนต์และท่อระบายน้ำเสียหลายแห่ง จึงทำให้น้ำในคลองเน่าดำมีกลิ่นเหม็นในบางตอน ที่เห็นเด่นชัดคือระหว่างตลาดใหม่ไม้เบ๊ และหลังศูนย์การค้าเดอะมอลล์บางกะปิที่มีได้มีการบำบัดก่อนที่จะปล่อยน้ำทิ้งในคลอง ประกอบกับน้ำเสียมีมากเกินไปกว่าธรรมชาติจะกำจัดได้ ระบบนิเวศน์ในคลองจึงเสียสมดุลและเป็นปัญหาดังกล่าว (สมเกียรติ กวีทองและคณะ. 2535 : 15-16) และพบว่าคลองแสนแสบกำลังเน่าเสียอย่างรุนแรง มีค่าความสกปรกของน้ำ (BOD) สูงเกินมาตรฐานถึง 30 มิลลิกรัม/ลิตร (พิทยา ว่องกุล. 2537 : 33) และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของคลองแสนแสบ

พบว่า คลองมีลักษณะตื้นเขินเนื่องจากการทิ้งขยะ ตะกอนที่ระบายน้ำเสีย การก่อสร้าง สิ่งปลูกสร้าง รุกล้ำ และผักตบชวามีการปล่อยน้ำเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม คุณภาพน้ำเน่าเสียมีกลิ่นเหม็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนสองฝั่งคลองแสนแสบ ทั้งด้านการใช้ประโยชน์ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสุขภาพและวิถีชีวิตของชุมชน คือ 1) น้ำท่วมขัง 2) การใช้ประโยชน์ทางน้ำเกี่ยวกับการเกษตร และการชลประทานลดลง 3) การคมนาคมสามารถใช้ได้บางช่วง 4) ความแออัดของชุมชน 5) เกิดมลภาวะทางเสียงจากเรือโดยสาร และ 6) ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมในอดีต เช่น การทำบุญตักบาตรทางน้ำหายไป (วิชัย รูปขำดี และคณะ. 2543. บทคัดย่อ) ซึ่งนับเป็นปัญหาหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อม คือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ที่จะมีผลกระทบไปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ด้วย การแก้ปัญหาคคลองแสนแสบจึงต้องเริ่มที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณริมคลองแสนแสบเป็นจุดสำคัญ แต่การปรับเปลี่ยนหรือเสริมสร้างพฤติกรรมใด ๆ ให้เกิดกับบุคคลขึ้นได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ตลอดจนเข้าใจถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ค่านิยม ตลอดจนความเชื่อของชุมชนที่เป็นกรอบกำหนดการแสดงพฤติกรรมของบุคคลด้วย จากการศึกษาของอำไพ เล็มเสน (2539) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนสองฝั่งคลองของเขตมีนบุรี พบว่าในชุมชนคลองแสนแสบคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จริยธรรมอิสลามสอนให้เห็นความสำคัญของน้ำ ประเพณีทางศาสนาต้องอาศัยน้ำใช้ทำพิธีชำระล้างร่างกายก่อนที่จะเข้าเฝ้าพระผู้เป็นเจ้า การประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาทางศาสนา ดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตรวมทั้งสังคมมุสลิม ทำให้คนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในคลองแสนแสบเพื่อรักษาคลองให้สะอาด

โครงการ "การศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนริมคลองแสนแสบ" ที่คณะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งเป็นโครงการย่อยของโครงการแม่บทเรื่อง "การวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ : กรณีคลองแสนแสบ" เป็นโครงการที่จะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของบุคคล ตลอดจนวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่เป็นกรอบกำหนดพฤติกรรมอย่างชัดเจน อันจะเป็นความรู้พื้นฐานของโครงการย่อยโครงการอื่นที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนหรือเสริมสร้างพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคคลองแสนแสบที่ได้ผลชัดเจนและตรงประเด็นต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior) ของไอเซน (Ajzen) ซึ่งเป็นบทขยายของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ของฟิชบายน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) มาใช้ในการอธิบายพฤติกรรม อนุรักษ์แหล่งน้ำของบุคคลในชุมชนแสนแสบ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติพบว่าได้มีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชบายน์และไอเซนนี้ไปใช้อธิบายพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น งานวิจัยในประเทศไทยของดุชฎี โยเหลา และ

ประทีป จินฺงี (2539) ซึ่งได้นำทฤษฎีนี้ไปใช้อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรในทฤษฎีนี้สามารถอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของสุลลีย์ อังรงค์สกุลศิริ (2537) นำทฤษฎีนี้ไปใช้อธิบายพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่ศึกษาสามารถทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเช่นกัน เป็นต้น แต่การที่คณะผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาใช้อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำแทนทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เนื่องจากลักษณะพฤติกรรมที่คณะผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้มีลักษณะแตกต่างไป คือเป็นพฤติกรรมที่ผู้ทำต้องมีความรู้ความสามารถในการทำด้วย ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจะเพิ่มตัวแปรการรับรู้ความสามารถของบุคคลที่จะทำพฤติกรรมเข้าไปในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลด้วย คณะผู้วิจัยจึงเชื่อว่าพฤติกรรมตามแผนของไอเซ็น มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา รวมทั้งตัวแปรที่ได้จากการรวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มาร่วมอธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้มีความชัดเจนและเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งพร้อมกับการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันช่วยด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบแยกตามลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตปัจจุบันของแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำและความเกี่ยวข้อง แยกตามลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน
4. เพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน ด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพและวิถีชีวิตของชุมชนในการใช้แหล่งน้ำ ซึ่งจะนำสู่ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานระบายน้ำ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่สำนักงานกรุงเทพมหานคร ฯลฯ
2. ได้ความรู้พื้นฐานและปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำที่จะทำให้การพัฒนาพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีความชัดเจนและตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรก คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 2 คือ แม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบ จำนวน 847 คน แบ่งเป็นแม่บ้าน 422 คน และเยาวชน 425 คน

ขอบเขตของตัวแปร ตัวแปรในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย ตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ แบ่งเป็นตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระและตัวแปรแบ่งกลุ่ม ดังนี้

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
2. เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) ประกอบด้วย
 - 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรม
 - 2.2 การประเมินผลการกระทำ
3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)

ประกอบด้วย

- 4.1 ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง
- 4.2 แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
5. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
6. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)

ประกอบด้วย

- 6.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม
- 6.2 การรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุม
7. ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ
8. พันธกิจจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ
9. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
10. ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ตัวแปรแบ่งกลุ่ม ได้แก่ วัฒนธรรม (พุทธ - อิสลาม) และสภาพภูมิศาสตร์ (ในเมือง - นอกเมือง)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ เป็นการประมวลความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งประกอบด้วย การอธิบายความหมายของตัวแปร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การนิยามตัวแปร กรอบแนวคิด และการออกแบบการวิจัย

ความหมายของการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำจัดเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสเสมอว่า "น้ำคือชีวิต" (Water is Life) พระราชดำรัสที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า น้ำคือชีวิต คือพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่อำนาจการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและคณะฯ ณ สวนจิตรลดาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2529 ที่ว่า "...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำ คนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้..." (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 47) พระองค์ท่านทรงปลูกจิตสำนึกให้ชาวไทยตระหนักถึงคุณค่าของ "น้ำ" และพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มอนุรักษ์และสร้างระบบการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างจริงจังเพื่อให้คนไทยสืบพระราชประสงค์ของพระองค์ หากคนไทยได้ตระหนักและใช้น้ำ อย่างประหยัด รู้คุณค่า และไม่ทำลายแหล่งน้ำแล้ว ไม่เพียงแต่รักษาน้ำเท่านั้นยังรักษาชีวิตของพวกเขาเองอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 59 ธัญญาภรณ์ ภูทอง และ พิมพ์ใจ สิริสุรศักดิ์. 2542 : 23)

คำว่า การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การเก็บรักษา การสงวน การซ่อมแซม การรู้จักใช้อย่างฉลาดสมเหตุสมผลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด และดูแลรักษาใช้ประโยชน์ให้ได้ยาวนานที่สุด เพื่อการมีใช้ในอนาคต และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดไปของมวลมนุษยชาติ ในที่นี้หมายรวมถึงการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย หลักการของการอนุรักษ์มี 3 ประการ คือ 1) ต้องใช้อย่างฉลาด 2) ประหยัด (เก็บ รักษา สงวน) และ 3) หาวิธีฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีหรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น (ซ่อมแซม ปรับปรุง) ซึ่งวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญมี 7 วิธีคือ 1) การสำรวจตรวจหา (Survey and Identify) เป็นการหาสิ่งที่จะนำมาใช้ประโยชน์ 2) การป้องกันรักษา (Protection and Maintenance) เป็นการป้องกันมิให้ทรัพยากรที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงเป็นพิษภัย เกิดความเสื่อมโทรมเสียหายหรือถูกทำลาย เช่น การป้องกันน้ำมิให้เน่าเสีย เป็นต้น 3) การใช้ทรัพยากรให้ถูกประเภทและเกิดประโยชน์สูงสุด (Wise Use) เป็นการบริโภคให้

ถูกหลักเศรษฐกิจและมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรให้ถูกประเภท เช่น การใช้ที่อุดมสมบูรณ์
 เหมาะแก่การทำเกษตรมาปลูกบ้านเรือนแทน เป็นต้น 4) การใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพรองลงมา
 (Avoidance of the Best) 5) การปรับปรุงคุณภาพทรัพยากร (Improvement) เช่น การหาวิธีการ
 ที่จะปรับปรุงน้ำเสียให้ใช้ประโยชน์ได้อีกของนักวิชาการ เป็นต้น 6) การนำทรัพยากรมาทดแทนกัน
 (Substitution) เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มากหรือเกิดใหม่ได้มาใช้ประโยชน์แทนทรัพยากร
 ธรรมชาติที่หาได้ยาก เช่น ใช้พลังแสงอาทิตย์แทนน้ำมัน เป็นต้น 7) การนำของเสียกลับมาใช้
 ประโยชน์ (Recycle) เช่น การทำน้ำเสียให้เป็นน้ำดี เป็นต้น การทำเช่นนี้ทำให้เกิดผลดีสองประการ
 คือ ประหยัดทรัพยากร และอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป (เสรีวัฒน์ สมินทร์ปัญญา.
 2535 : 158 – 159 และ จิตรารัตน์ โพธิามามกะ และคณะ. 2542 : 200 - 202)

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ได้มีคำสอนเกี่ยวกับเรื่องความเพียร คือ ปธาน หมายถึง
 ความเพียรที่ชอบ เป็นสัมมาวายามะ มี 4 อย่าง (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). 2533 : 30) ซึ่ง
 สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ดังนี้ (ปริญญา นุตาลัย และคณะ.
 2535 : 302)

ปธาน	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
สังวรปธาน เพียรระวังบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น	ระวังป้องกันไม่ให้มลพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้น
ปหานปธาน เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว	ทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วให้หมดไป
ภาวนापธาน เพียรเจริญทำกุศลกรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น	สร้างและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้น
อนุรักษนาปธาน เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไปและให้เพิ่มพูนอยู่	บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ให้เสื่อมลง

และ ฮังกาฟอร์ด และเพตัน (ดูชฎี โยเฮลา และประทีป จินฉี. 2539 : 8 อ้างอิงจาก
 Hungerford, H.R. and R.B. Peyton) กล่าวถึงพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมว่ามี 5 แบบ คือ

- 1) การจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Ecomanagement) ซึ่งหมายถึงการกระทำของบุคคลหรือของกลุ่มโดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาไว้หรือปรับปรุงสภาพของสิ่งแวดล้อม
- 2) การบริโภค (Consumerism) หมายถึง การจัดซื้อ จัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้และบริการที่แสดงถึงการดูแลรักษาธรรมชาติ
- 3) การกระทำทางกฎหมาย (Legal Action) หมายถึง การกระทำของบุคคลทางกฎหมายเพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม

4) การชักชวน (Persuasion) หมายถึง การใช้วาจาโน้มน้าวให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมทางบวกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

5) การปฏิบัติทางการเมือง (Political Action) หมายถึง การกระทำเพื่อจูงใจนักการเมืองหรือสนับสนุนการเมือง ให้มีค่านิยมหรือพฤติกรรมทางบวกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดทั้งในทางพุทธศาสนาและนักวิชาการของไทยและต่างประเทศ จะเห็นว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากหมายถึง การรู้จักระวังป้องกัน การดูแลรักษา การบำรุงรักษาไม่ให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมหรือเกิดมลพิษและให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้นิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยใช้ประธานเป็นแนวคิดหลัก

แนวคิดทฤษฎีและการประมวลผลงานวิจัยเพื่อการอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นทฤษฎีเจตคติทฤษฎีหนึ่งที่ใช้ในการทำนายพฤติกรรม ซึ่งเสนอโดย Ajzen ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของ Fishbein ที่สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจ อธิบายและทำนายพฤติกรรมที่บุคคลมีแนวโน้มจะคิดไตร่ตรองก่อนการกระทำ แต่เนื่องจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่าพฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตหรือเจตนาเชิงพฤติกรรม กล่าวคือเจตนาเชิงพฤติกรรมจะเป็นตัวทำนายว่าพฤติกรรมจะเกิดขึ้นหรือไม่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว พฤติกรรมหลายพฤติกรรมไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาอย่างสมบูรณ์ (Incomplete Volition Control) เพราะการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น ให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลที่เป็นเจตนา รวมอยู่ด้วยในระดับหนึ่ง เช่น ทรัพยากรและโอกาส ดังนั้น ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเชื่อว่า บุคคลจะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมหรือไม่ เกิดจากการที่บุคคลใช้ข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม ความเชื่อเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และเจตนาเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เสนอตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในฐานะที่เป็นตัวกำหนดเจตนาที่จะกระทำพฤติกรรม เช่นเดียวกับเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ดังนั้น ความสำเร็จในการกระทำจะขึ้นอยู่กับเจตนาเชิงพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งทำให้ทฤษฎีนี้มีความแตกต่างจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และมีความเหมาะสมสำหรับการอธิบายและทำนายพฤติกรรมที่ไม่สามารถทำตามความต้องการได้โดยสมบูรณ์มากกว่า (Ajzen, 1991) สำหรับปัจจัยควบคุมนั้น Ajzen (1988) ได้อธิบายถึงปัจจัยควบคุมเป็น 2 ด้านหลัก คือ

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่

1.1 ข้อมูลทักษะและความสามารถ บุคคลมีเจตนาจะทำพฤติกรรมบางอย่างหลังจากได้พยายามแล้ว ก็พบว่า เขาไม่สามารถทำสิ่งนั้นได้เพราะขาดข้อมูล ทักษะ หรือความสามารถ

1.2 อารมณ์และการจำต้องทำพฤติกรรมหลายอย่าง บุคคลใช้จิตใจควบคุมได้ยาก เช่น การติดอ่าง การกระทำขณะโกรธ การกระตุกที่ตา เป็นต้น

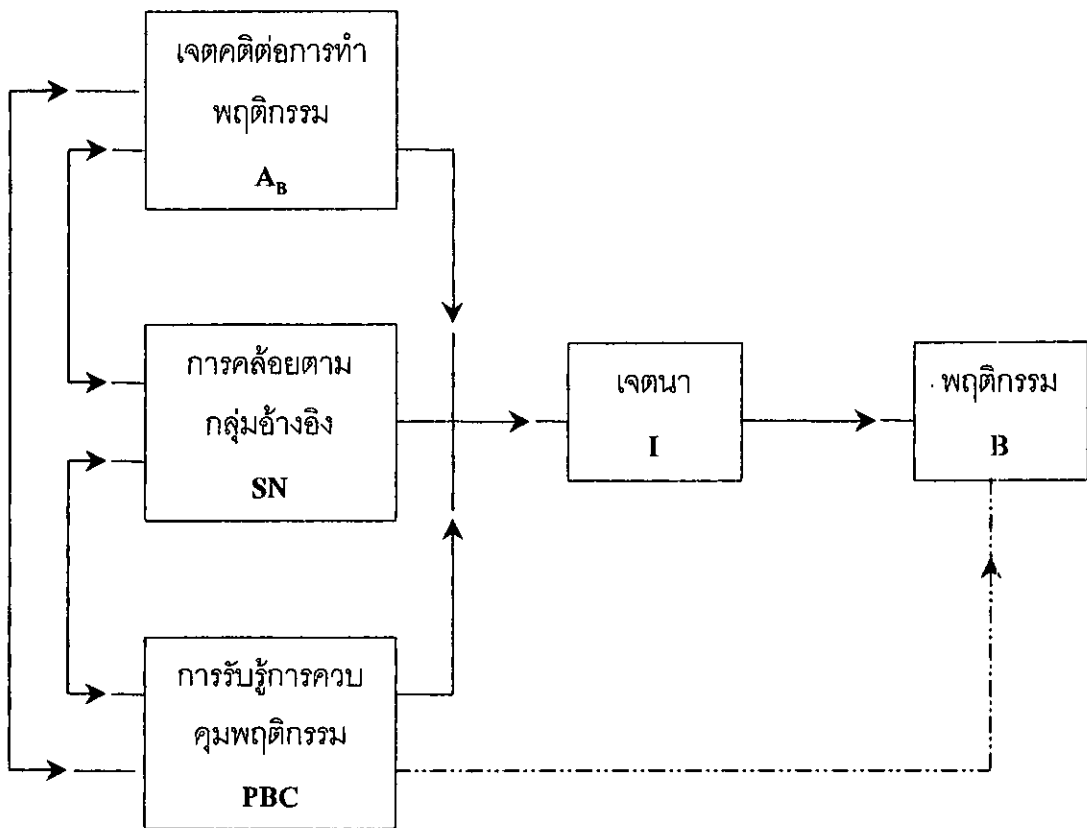
2. ปัจจัยภายนอก ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลในการกำหนดว่า สภาพการณ์จะส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำพฤติกรรม ได้แก่

2.1 โอกาส บุคคลอาจขาดโอกาสที่จะทำพฤติกรรมที่ตั้งใจไว้เพราะเหตุผลต่างๆ ในกรณีนี้ที่บุคคลมีโอกาสมากหลายครั้ง การขาดโอกาสเพียงครั้งเดียวอาจจะไม่ทำให้เขงดการกระทำพฤติกรรมนั้นโดยสิ้นเชิง เขาอาจเลือกทำในโอกาสต่อไป

2.2 การขึ้นกับผู้อื่น บุคคลอาจไม่สามารถทำพฤติกรรมบางอย่างที่ตั้งใจจะทำได้เพราะการทำพฤติกรรมนั้นมีส่วนที่ขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่จะเชื่อต่อการทำพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย

โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน อธิบายได้ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

(ธีระพร อุวรรณโน, 2535 อ้างอิงจาก Ajzen, 1988 : Ajzen & Madden, 1985)

สาระสำคัญของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างพื้นฐานในรูปข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. พฤติกรรม (B) เป็นสิ่งที่บุคคลลงมือกระทำเอง แต่ผลอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลส่วนหนึ่ง และเกิดจากปัจจัยอื่นๆ อีกส่วนหนึ่ง ดังเช่นจากภาพ เป็นผลที่เกิดจากการทำหน้าที่ร่วมกันของเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC)

2. เจตนาหรือเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) หมายถึง ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะทำพฤติกรรมหนึ่งๆ ตัวกำหนดเจตนาประกอบด้วย เจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

3. เจตคติต่อพฤติกรรม หมายถึง การประเมินทางบวก - ลบ ของบุคคลต่อการกระทำนั้น หรือเป็นความรู้สึกโดยส่วนรวมของบุคคลที่เป็นทางบวก - ลบ หรือสนับสนุน - ต่อต้าน การกระทำนั้นๆ ในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจะมีการวัดเจตคติต่อพฤติกรรมทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นการวัดจากความเชื่อ เจตคติที่วัดโดยอ้อมจากความเชื่อเป็นตัวกำหนด เจตคติทางตรงและเจตคติทางอ้อม ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงเป็นตัวทำนายเจตนา

3.1 เจตคติต่อพฤติกรรมทางตรง (AB) สามารถใช้การวัดเจตคติมาตรฐานอื่น ๆ ได้ เช่น มาตรฐานประมาณค่าของลิเคอร์ท (Likert) มาตรฐานแจกความหมายโดยใช้คู่คุณศัพท์มีมิติการประเมินของออสกู๊ด (Osgood) และคนอื่น ๆ ซึ่งระดับการวัดจะต้องเป็นการวัดระดับบุคคล

3.2 เจตคติต่อพฤติกรรมทางอ้อม กำหนดโดยผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Salient Beliefs, b) กับการประเมินผลของการกระทำ (Subjective Evaluation, e) ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำมักจะเป็นความเชื่อเฉพาะประเภทที่บุคคลเชื่อหรือไม่เชื่อว่าการทำพฤติกรรมที่กำลังพิจารณาจะนำไปสู่ผลรวมหนึ่งๆ ซึ่งจากทฤษฎีพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมนี้จะเป็นตัวที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมทางตรง และเจตคติทางอ้อมได้มาจากความเชื่อเด่นชัด ซึ่งได้จากการกระตุ้นความเชื่อด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ประสบการณ์ของบุคคลจะนำไปสู่ความเชื่อต่างกัน ซึ่งความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อเด่นชัดที่กำหนดเจตคติต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจว่าทำไมบุคคลจึงมีเจตคติต่อที่หมายจึงต้องประเมินความเชื่อเด่นชัดต่อที่หมายโดยใช้คำถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างตอบอย่างอิสระ ซึ่งจะถามเกี่ยวกับลักษณะของที่หมาย โดยถือว่าความเชื่อ 5 - 9 ความเชื่อเป็นความเชื่อเด่นชัด แล้วนำความเชื่อเด่นชัดเหล่านี้มาสร้างเป็นมาตรฐานประเมินผลของการกระทำ (Outcome Evaluation) และความหนักแน่นของความเชื่อ (Belief Strength) จากนั้นจึงคำนวณผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนที่ได้จากมาตรวัดทั้ง 2 ซึ่งการวัดความเชื่อจะต้องมีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำเป้าหมาย เวลา และบริบท ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินผลของการกระทำถึงเจตคติต่อพฤติกรรม สามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$AB = f \left[\sum_{i=1}^n b_i e_i \right]$$

- AB = เจตคติต่อพฤติกรรม
- b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ
- e_i = การประเมินผลของการกระทำ
- n = จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาสวมมากคิดว่าสมควรหรือไม่สมควรทำพฤติกรรมนั้นไอเซนและฟิชบาย (Ajzen and Fishbein, 1980) เสนอวิธีการวัดไว้ 2 วิธี คือ

4.1 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นการประเมินความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา คิดว่า เขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น

4.2 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief : NB) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply : MC) จากทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงจะเป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$SN = f \left[\sum_{i=1}^m NB_i MC_i \right]$$

- SN = การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
- NB_i = ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงแต่ละข้อ
- MC_i = แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงแต่ละข้อ
- m = จำนวนกลุ่มอ้างอิง

5. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control หรือ PBC) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าเป็นการยากหรือง่ายที่จะทำพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นการสะท้อนจากประสบการณ์ในอดีต และการคาดคะเนปัจจัยเอื้ออำนวยและสิ่งขัดขวางหรืออุปสรรค (Ajzen, 1988) ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับจำนวนของการควบคุมภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่จะ

พิจารณาจากความเป็นไปได้ จากผลของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่มีต่อการบรรลุถึงเป้าหมายพฤติกรรม ซึ่ง PBC จะแปรผันไปตามสถานการณ์และการกระทำ ซึ่ง PBC จะเน้นทั้งปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความสามารถ ข้อมูล ทักษะ และปัจจัยภายนอก เช่น เวลา เงิน การขึ้นอยู่กับผู้อื่น นอกจากนี้ ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนั้น PBC ส่งผลต่อพฤติกรรมได้ 2 กรณี กรณีแรก PBC จะส่งผลต่อความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมได้โดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรม และกรณีที่สอง PBC มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผล 2 ประการ คือ

1) หากทำให้เจตนาคงที่ การที่บุคคลจะมีความพยายามมากหรือน้อยในการกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับ PBC เช่น ถ้าคน 2 คน มีเจตนาที่หนักแน่นเท่าๆกันในการทำพฤติกรรม บุคคลที่มีความเชื่อมั่นว่า เขาสามารถควบคุมการกระทำพฤติกรรมได้มีความเป็นไปได้ที่จะพยายามทำพฤติกรรมดังกล่าว มากกว่าบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถควบคุมการกระทำพฤติกรรมได้

2) จากความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีที่ว่าความสำเร็จของการกระทำส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Action control) ทฤษฎีจะประเมินความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการควบคุมพฤติกรรมจากการรับรู้ของบุคคลนั้น ดังนั้น PBC จึงถือเป็นตัวแทนของความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งการที่ PBC จะสะท้อนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับการรับรู้ที่ตรงตามความเป็นจริง แต่บางครั้งพบว่า PBC อาจไม่สะท้อนความสามารถในการควบคุมอย่างแท้จริง ถ้าบุคคลมีข้อมูลหรือข่าวสารน้อยเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือทรัพยากรที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไปหรือมีตัวแปรที่ไม่คุ้นเคยเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว การวัด PBC อาจเพิ่มความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรมได้น้อย (อาวีรรรณ รุ่งทวีณิช, 2541 อ้างอิงจาก Ajzen, 1991)

การวัด PBC มี 2 วิธี คือ

5.1 การวัดรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมทางตรง เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการรับรู้ความยากง่ายในการทำพฤติกรรมโดยการถามให้บุคคลตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถที่เขาจะควบคุมการกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen and Maden, 1986)

5.2 การวัดรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมทางอ้อม เป็นการวัดจากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม (Control Belief : C) และการรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุม (Perceived Power of Control Factor) (Ajzen and Driver, 1991)

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกับความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม และการรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุม สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$PBC = f \left[\sum_{i=1}^g C_i P_i \right]$$

PBC	=	การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม
C_i	=	ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม
P_i	=	การรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุม
g	=	จำนวนปัจจัย

6. ความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์ของเจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (β , β_2 และ β_3)

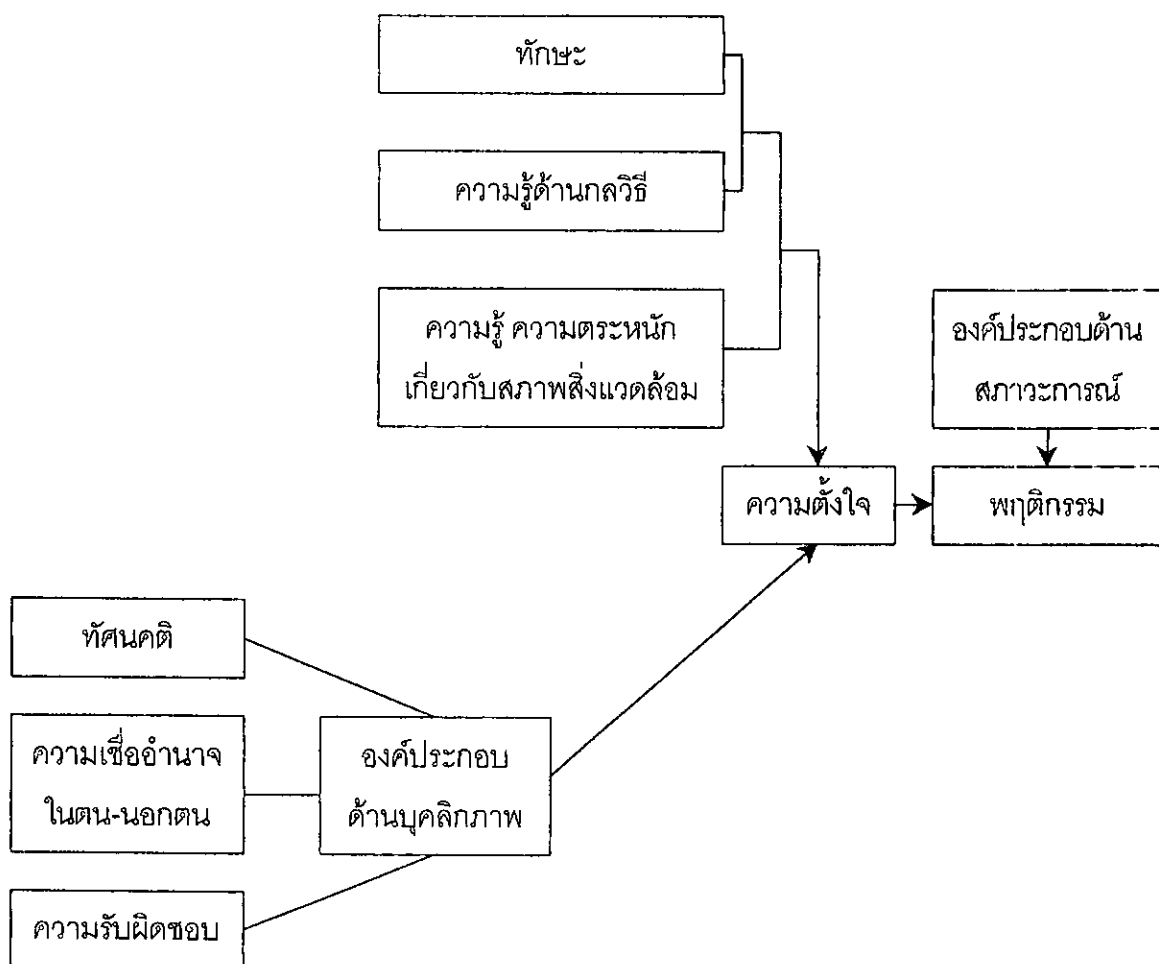
เจตนาของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 3 ของแต่ละบุคคล โดยที่องค์ประกอบทั้ง 3 จะมีน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์ที่เป็นตัวกำหนดเจตนาซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอีกทอดหนึ่ง น้ำหนักความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์อาจเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมหนึ่งไปอีกพฤติกรรมหนึ่ง และจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งในบางพฤติกรรม พบว่า AB มีอิทธิพลต่อ I มากกว่า SN และ PBC บางพฤติกรรม พบว่า AB และ PBC มีอิทธิพลต่อ I มากกว่า SN หรือ AB, SN และ PBC มีอิทธิพลต่อ I พอ ๆ กัน

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมได้อีกซึ่งไอเซน (Ajzen, 1991) ได้เสนอประเด็นความพอใจเพียงของตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการทำนายและ ทำความเข้าใจพฤติกรรมว่า นอกเหนือจากตัวแปรหลักในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนแล้ว น่าจะมีตัวแปรอื่นที่สามารถช่วยในการทำนายพฤติกรรมได้อีก ซึ่งไอเซนได้เสนอพันธทางจริยธรรม (Moral Obligation)

พันธทางจริยธรรม (Moral Obligation) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าการกระทำหนึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมในสังคม แสดงถึงสิทธิและหน้าที่ที่สังคมยอมรับ โดยบุคคลจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการกระทำหรือปฏิเสธการกระทำนั้น ซึ่งตัวแปรพันธทางจริยธรรมเป็นตัวแปรที่สามารถช่วยทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมในลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้นๆ และก่อประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมให้การสนับสนุน และผู้ที่กระทำส่วนมากเกิดความพึงพอใจ รู้สึกว่าสิ่งที่ตนกระทำ เป็นสิ่งที่เหมาะสม ควรยกย่อง แต่ถ้าบุคคลหลีกเลี่ยง หรืองดเว้นการกระทำเมื่อมีโอกาสผู้กระทำส่วนใหญ่จะรู้สึกละอาย และเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการกระทำเพื่อส่วนรวม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งการทำพฤติกรรมดังกล่าว จะต้องอาศัยทั้งเวลาและกำลังกายที่ทำให้ผู้กระทำขาดความสะดวกสบาย และไม่ได้รับผลตอบแทนในทันที แต่เขาเชื่อว่าจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมทั้งหมด การตระหนักถึงสังคมอาจมีผลกระทบต่อการกระทำโดยก่อให้เกิดความรู้สึกถึงพันธทางจริยธรรม ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะอนุรักษ์แหล่งน้ำเพราะเชื่อว่าเป็นความรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อสังคม ดังนั้น จริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของบุคคล

น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (อารีวรรณ รุ่งทวีเวณิช, 2541)

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1985 ฮายเนสและคณะ (Hines, J.M. and others ; อ้างอิงจาก ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง. 2539 : 11-12) ได้ประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยรวบรวมงานวิจัยที่ทำตั้งแต่ปี ค.ศ.1971 จำนวน 128 เรื่อง ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มการรู้คิด (Cognitive Variable) กลุ่มจิต-สังคม (Psycho-Social Variable) หรือตัวแปรด้านบุคลิกภาพ และตัวแปรด้านชีวสังคม (Demographic Variable) ผลพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมคือ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ทักษะคิดต่อพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการแสดงความคิดเห็นที่จะแสดงพฤติกรรม ส่วนตัวแปรด้านชีวสังคมมีขนาดอิทธิพลเล็ก ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่รวมกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของฮายเนส ในปี 1984 เสนอโมเดลเพื่ออธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ภาพประกอบ 2 โมเดลเพื่ออธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจากการประมวลและสังเคราะห์ผลงานวิจัยของฮายเนสและคณะ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการนานาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กรุงเบลเกรด เมื่อปี ค.ศ.1975 ที่ประชุมได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ 6 ประการ (ปริญา นุตาลัย, 2535) คือ

1. ความตระหนัก (Awareness) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมตื่นตัวและมีสื่อสัมผัสต่อสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ความตระหนักจะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลรู้ว่าขณะนี้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของเราเป็นอย่างไร และช่วยตัดสินใจว่าสิ่งใด ควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ เพราะเหตุใด

2. ความรู้ (Knowledge) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม และปัญหาต่างๆ เกี่ยวข้องทั้งหมด และเข้าใจถึงความดำรงอยู่อย่างรับผิดชอบและบทบาทของมนุษยชาติรู้ว่าเขาควรทำอย่างไร มีข้อดีข้อเสีย มีประโยชน์หรือโทษอย่างไร

3. ทักษะ (Attitude) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมได้ซึมซาบถึงค่านิยมของสังคม มีความรู้สึกห่วงใยและผูกพันต่อสิ่งแวดล้อม และมีความมั่นใจว่าจะมีส่วนร่วมในการพิทักษ์และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. ทักษะ (Skill) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมมีความรู้ความชำนาญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. ความสามารถในการประเมิน (Evaluation Ability) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมสามารถประเมินการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม และหลักสูตรการศึกษาในองค์ประกอบต่างๆ คือ ระบบนิเวศน์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ และการศึกษา

6. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการช่วยให้บุคคลและกลุ่มสังคมพัฒนาความรู้สึก ผิดชอบและความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น

จากวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรภายในบุคคลที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยกันได้แก่ ความตระหนัก ความรู้ ทักษะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้คำทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ลักษณะด้านจิตวิทยาและจิตวิทยาสังคมกับการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ

แคนโตลา และคณะ (Kantola and others, 1982) ได้ศึกษาตัวแปรที่ใช้ทำนายความตั้งใจจะประหยัดน้ำ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรภายใน ได้แก่ ทักษะต่อการทำพฤติกรรมประหยัดน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประหยัดน้ำ การประเมินผลการประหยัดน้ำ

ความเชื่อที่เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนตัวแปรภายนอก คือ ความสนใจและการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาเรื่องน้ำ ตัวแปรชีวสังคมคือ เพศและอายุผลการวิจัยพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นตัวทำนายที่ดีกว่าทัศนคติต่อการประหยัดน้ำ เมื่อใช้ทำนายความตั้งใจจะประหยัดน้ำ และตัวแปรภายนอกที่สำคัญในการทำนายความตั้งใจจะประหยัดน้ำ ได้แก่ อายุ ส่วนงานวิจัยของดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง (2539) ที่ทำการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1148 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำออกเป็น 3 พฤติกรรมย่อย ได้แก่ พฤติกรรมประหยัดน้ำ พฤติกรรมไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ และพฤติกรรมขุดลอกท่อระบายน้ำ ผลการวิจัยพบตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมย่อยต่างๆ ดังนี้

พฤติกรรมประหยัดน้ำตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญที่ใช้อธิบาย ได้แก่ ความตั้งใจจะประหยัดน้ำ ทัศนคติต่อการประหยัดน้ำวัดทางอ้อม การรับรู้ความสามารถของตนในการประหยัดน้ำ

พฤติกรรมไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ ตัวแปรเชิงสาเหตุที่สำคัญๆ ได้แก่ ความตั้งใจจะไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ ทัศนคติต่อการทิ้งขยะลงในน้ำวัดทางอ้อม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงวัดทางตรง และการรับรู้ความสามารถของตนในการไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ

พฤติกรรมขุดลอกท่อระบายน้ำพบตัวแปรเชิงสาเหตุที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ความตั้งใจจะขุดลอกท่อระบายน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง และทางอ้อม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการขุดลอกท่อระบายน้ำ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงตัวแปรที่ใช้ทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ดังเช่น สุวลัย อารังค์สกุลศิริ (2537) ได้ทำการศึกษาดัชนีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 711 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องได้ร้อยละ 28 และยังพบว่าเจตนาเชิงพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.67$)

โบลเดโว (Boldevo, 1995) ศึกษาการทำนายพฤติกรรมการใช้เคิลกระดาษหนังสือพิมพ์ที่เหลือใช้ภายในบ้าน ช่วง 2 สัปดาห์ กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจิตวิทยา โดยศึกษาตัวแปรในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และตัวแปรอื่นๆ พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมและการประเมินผลงานของครูเป็นตัวทำนายเจตนา ส่วนการทำนายพฤติกรรมผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมและสถานการณ์ทำนายพฤติกรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาร์วีวรรณ รุ่งทวีวิช (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เคิลขยะมูลฝอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตทดลองโครงการรีไซเคิลขยะ

มูลฝอยของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 402 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายเจตนาในการรีไซเคิลขยะมูลฝอย คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและพันธทางจริยธรรม ส่วนตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมรีไซเคิลขยะมูลฝอยและพันธทางจริยธรรม

สุขกัญญา วรสันตะดิพงษ์ (2539) ที่ศึกษาทัศนคติและการปฏิบัติของประชาชนในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาน้ำเสีย : กรณีศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์กับประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองเจดีย์บูชาทั้งในเขตเทศบาล จำนวน 100 คน และนอกเขตเทศบาล 100 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66 เห็นว่าคลองเจดีย์บูชามีความจำเป็นและยังใช้ประโยชน์อยู่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพน้ำเกิดการเน่าเสียอย่างมาก สาเหตุสำคัญได้แก่ประชาชนทิ้งขยะและระบายน้ำเน่าเสียลงคลองน้ำจากคอกปศุสัตว์และสารเคมีจากไรสวนถูกระบายลงคลอง คลองตื้นเขินและมีวัชพืชอยู่มาก ประชาชนไม่ช่วยกันดูแลรักษา และส่วนราชการไม่ให้ความสนใจ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.5 ตอบว่าสนใจมากต่อปัญหาน้ำเสียและสภาพแวดล้อม ร้อยละ 28.5 สนใจปานกลาง ร้อยละ 10.5 สนใจเล็กน้อย และร้อยละ 1.5 ไม่สนใจ

กัลยา สุขประกิจ (2538) ได้ให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำ และแบบวัดพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในระดับดี เจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .37$)

บัญญัติ บุญญา (2539) ได้ศึกษาทัศนคติของประชาชนสองฝั่งคลองต่อโครงการบำบัดน้ำเสียบริเวณคลองแสนแสบ : ศึกษากรณีเขตชั้นใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสอบถามจากประชาชนโดยใช้แบบสอบถาม ผลพบว่าประชาชนในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91 ตระหนักถึงประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมของคลองในระดับสูง ร้อยละ 83 เห็นคุณค่าของคลองแสนแสบในระดับสูง ร้อยละ 47 มีความรักความผูกพันต่อคลองในระดับสูง และร้อยละ 61.6 รับรู้ข่าวสารข้อมูลโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับปานกลาง ประชาชนที่ศึกษามีทัศนคติต่อโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับสูง และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อโครงการฯ คือ การเห็นคุณค่าของคลองแสนแสบ และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อโครงการ คือ การเห็นคุณค่าของคลองแสนแสบ และการตระหนักถึงประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบ และการตระหนักถึงประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมของคลอง

สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม (2540) ได้ศึกษาความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบความรู้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมใน

กรุงเทพมหานครในระดับปานกลาง แต่มีความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และพบว่านักเรียนที่มีเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นพบว่าความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้นพบว่า การจะอธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยควรได้ทำความเข้าใจกับบริบทของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ดังเช่นข้อเขียนของ พัฒน์ ชูจันทร์ (2533 : 19) ที่ว่า ในหลาย ๆ ประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาได้เสริมสร้างค่านิยมในด้านจิตใจให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยซึ่งเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตตามแนวทางของศาสนาพุทธทำให้คนไทยเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่โดยธรรมชาติ ตัวอย่างง่าย ๆ เช่น การรักษาศีลห้าข้อแรก คือ การไม่ทำลายชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรือการอยู่ร่วมกันโดยสงบ พยายามหลีกเลี่ยงวิธีการที่รุนแรง เป็นต้น แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด ทรงสอนให้ประชาชนของพระองค์เรียนรู้การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ทรงสอนให้ประชาชนปลูกป่า สงวนพันธุ์สัตว์ป่า ขุดสระน้ำ ตลอดจนบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสอนให้คนเรียนรู้เรื่องของสิ่งแวดล้อมและให้มีชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องก็คือ การทำให้คนมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและด้วยจิตสำนึกอันนี้เองที่คนจะพัฒนาตัวเองและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง และในศาสนาอิสลามก็มีหลักศาสนาที่จะให้คนร่วมดูแลธรรมชาติ ดังเช่นงานวิจัยของ จันทนา บุญสง่า (2543) ได้ศึกษาการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนกมาลूसลอิสลาม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้ามารวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์คลองแสนแสบนั้น เกิดจากความผูกพันที่มีมายาวนานของคนในชุมชนที่มีต่อคลองแสนแสบ และผู้นำชุมชนคอยกระตุ้นเตือนให้อนุรักษ์คลองแสนแสบและที่สำคัญคือ ตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว ธรรมชาติเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้นให้กับมนุษย์ มนุษย์ไม่มีสิทธิ์ทำลายสิ่งที่พระเจ้าประทานให้ และศาสนาอิสลามห้ามทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ ห้ามปัสสาวะลงในแหล่งน้ำสาธารณะ และที่สำคัญคือมุสลิมทุกคนจะต้องละหมาดทุกวัน และก่อนที่จะละหมาดต้องมีการใช้น้ำสะอาดอาบน้ำก่อน ดังนั้น น้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญในกิจกรรมทางศาสนา นี้ เมื่อปล่อยให้ น้ำคลองสกปรกก็จะอาบน้ำละหมาดไม่ได้ จึงจำเป็นต้องช่วยกันทำน้ำคลองให้สะอาด

จากการประมวลทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้นิยามปฏิบัติการและกรอบแนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบ ดังนี้

นียมศัพท์เฉพาะ

1. ปธาน หมายถึง ความเพียรที่ชอบ เป็นสัมมาวายามะ มี 4 อย่าง (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2533 : 30) คือ

- 1.1 สังวรปธาน เพียรระวังบาปอกุศลที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น
- 1.2 ปหานปธาน เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว
- 1.3 ภาวนापธาน เพียรเจริญทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น
- 1.4 อนุรักษนาปธาน เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไปและให้เพิ่มพูนพลญ์

2. การอนุรักษ์แหล่งน้ำ (ใช้แนวคิดของปธาน 4) หมายถึง การที่บุคคลต้องระวัง ป้องกันไม่ให้มลพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำ ต้องทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในแหล่งน้ำให้หมดไป ต้องสร้างและปรับปรุงคุณภาพแหล่งน้ำที่ดีให้เกิดขึ้น ต้องบำรุงรักษาแหล่งน้ำไม่ได้เสื่อมโทรม

3. วัฒนธรรม หมายถึง ปรัชญาการณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วยการกระทำ (แบบแผนของพฤติกรรม) วัตถุ (เครื่องมือเครื่องใช้หรือสิ่งที่ใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้) ความคิด (ความเชื่อ ความรู้) และความรู้สึก (ทัศนคติ ค่านิยม) ที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน วัฒนธรรมเป็นผลงานที่มาจากสร้างสรรค์ของมนุษย์ และมีลักษณะชัดเจน ดังนั้น จึงสามารถถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่คนอื่นได้ง่าย (จำนง อติวัฒนสิทธิ์. 2540 : 15 อ้างอิงจาก White. 1949) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะใช้ศาสนาเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมในการแบ่งกลุ่ม โดยแบ่งเป็นศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม

4. แม่บ้าน หมายถึง สตรีที่อยู่บ้านเป็นประจำและทำงานบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบอย่างน้อย 1 ปี

5. เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 12 – 18 ปี ที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบอย่างน้อย 1 ปี

นียมปฏิบัติการตัวแปร

1. วิถีชีวิต หมายถึง แบบแผนการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละวัน ซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในอดีตที่ผ่านมา ทั้งเรื่องทั่วไป และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ วัดโดยการใช้แบบสัมภาษณ์

2. พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การกระทำของบุคคลที่จะอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยการระวังป้องกันไม่ให้มลพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำ การทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในแหล่งน้ำให้หมดไป สร้างและปรับปรุงคุณภาพแหล่งน้ำที่ดีให้เกิดขึ้น และ

การบำรุงรักษาแหล่งน้ำไม่ให้เสื่อมลง วัดโดยการใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

3. ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การแสดงเจตนาของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ วัดโดยการใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากจะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

4. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า เป็นการยากหรือง่ายที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำซึ่งมีการวัด 2 วิธี

4.1 การวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) (Perceived Behavioral Control : PBC) เป็นการประเมินการรับรู้ของบุคคลว่าเป็นการยากหรือง่ายที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยใช้คำคุณศัพท์คู่ เช่น ง่าย/ยาก ขึ้นอยู่กับฉัน/ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฉัน เป็นต้น วัดโดยการใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

4.2 การวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) (Indirected Perceived Behavioral Control : IPBC) เป็นการประเมินการรับรู้ของบุคคลว่าเป็นการยากหรือง่ายที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ที่วัดจากฐานความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการควบคุมและการรับรู้ปัจจัยควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งกำหนดได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม (Control Beliefs : C_p) กับการรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุม (Perceived Power of Control Factor : P_p) การอนุรักษ์แหล่งน้ำ วัดโดยการใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่รับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำทางอ้อมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

5. พันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำเป็นพฤติกรรมที่บุคคลและสังคมยอมรับว่าดีงาม ควรกระทำและคาดหวังให้กระทำในลักษณะที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ มีความสำคัญถึงประโยชน์ส่วนรวม และเล็งเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมในอนาคต โดยบุคคลจะมีความรู้สึกละอาย ไม่สมควร หากปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการกระทำนั้นเมื่อมีโอกาส วัดโดยการใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีพันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

6. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การที่บุคคลรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ วัดโดยการใช้แบบทดสอบ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

7. ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การที่บุคคลรู้และให้ความสำคัญว่าตนเองจะต้องทำการอนุรักษ์แหล่งน้ำ วัดโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมาก เป็นผู้ที่มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

8. เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เป็นทางบวก/ลบ หรือสนับสนุน/ต่อต้าน ต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งวัดได้ 2 วิธี

8.1 การวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) เป็นการประเมินความรู้สึกของบุคคลต่อการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของตนเอง โดยใช้คำคุณศัพท์ เช่น มีประโยชน์ - ไม่มีประโยชน์ มีความสำคัญ - ไม่มีความสำคัญ เป็นต้น วัดโดยใช้มาตราจำแนกความหมาย ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำทางตรงมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

8.2 การวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) เป็นการประเมินความรู้สึกของบุคคลต่อการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของตนเองที่วัดจากฐานความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งกำหนดโดยผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Saleint Beliefs : b_j) กับการประเมินผลของการกระทำ (Subjective Evaluation : e_j) วัดโดยการใช่แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำทางอ้อมมากกว่า ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

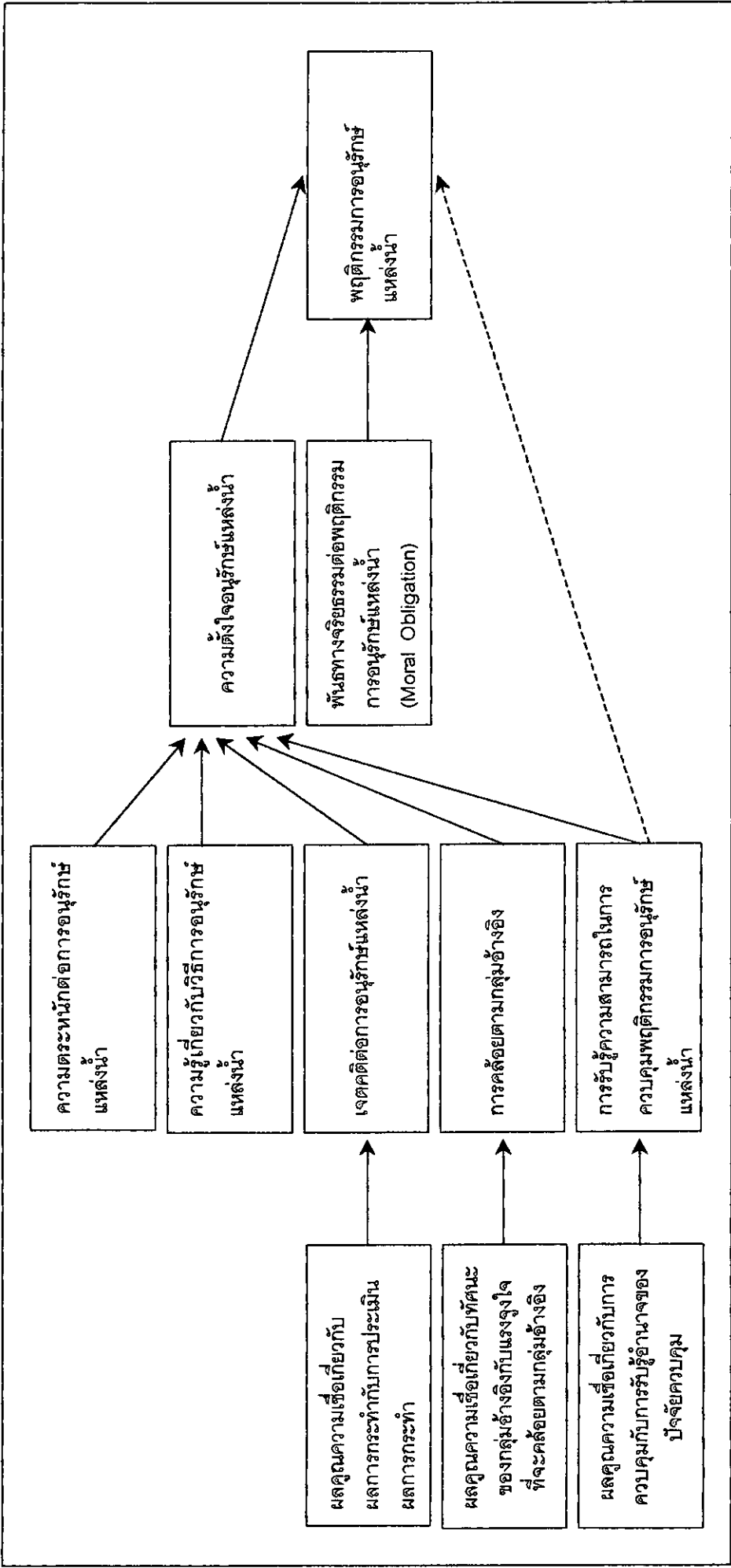
9. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าผู้ที่มีความสำคัญต่อตัวเขาสวนมากคิดว่าเขาควรหรือไม่สมควรทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งมีการวัด 2 วิธี

9.1 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) เป็นการวัดการรับรู้ของบุคคลว่า บุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งวัดโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

9.2 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) เป็นการวัดการรับรู้ของบุคคลว่า บุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดจากฐานความเชื่อของบุคคล ซึ่งกำหนดได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief : NB) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply : MC) วัดโดยการใช่แบบสอบถาม ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากเป็นผู้ที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen และผลการประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของชายเณสและคณะ ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม คณะผู้วิจัยได้เสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเพื่ออธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนในชุมชนริมคลองแสนแสบ ดังนี้

- ตัวแปรแบ่งกลุ่ม**
- วัฒนธรรม : ศาสนา (พุทธ อิสลาม)
 - ลักษณะชุมชน : สภาพภูมิศาสตร์ (ในเมือง นอกเมือง)

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมอนุรักษแหล่งน้ำ

สมมติฐานของการวิจัย

จากภาพประกอบ 3 คณะผู้วิจัยมีสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม มีอิทธิพลต่อตัวแปรที่วัดทางตรง

2. ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความรู้เกี่ยวกับวิธีอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางตรง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงวัดทางตรงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางตรง มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ

3. ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ พันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำทางตรง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

4. เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำผ่านตัวแปรที่วัดทางตรง

และสมมติฐานรวมคือโมเดลตามภาพประกอบ 3 มีความกลมกลืนกับข้อมูล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบ มานานไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี

กลุ่มที่ 2 แม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบ

ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่ศึกษาตามแนวคลองแสนแสบ ตั้งแต่ต้นคลองแสนแสบบริเวณมหานาค (เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย) จนถึงเขตหนองจอก แบ่งเป็น 6 โซน ได้แก่

โซนที่ 1 มหานาค-ประตูน้ํา	โซนที่ 4 บางกะปิ-บางชัน
โซนที่ 2 ประตูน้ํา-คลองตัน	โซนที่ 5 บางชัน-มีนบุรี
โซนที่ 3 คลองตัน-บางกะปิ	โซนที่ 6 มีนบุรี-หนองจอก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบ และ 2) แม่บ้าน และเยาวชน ในเขตพื้นที่จำนวน 6 โซน

โซนที่ 1 มหานาค - ประตูน้ํา	โซนที่ 4 บางกะปิ - บางชัน
โซนที่ 2 ประตูน้ํา - คลองตัน	โซนที่ 5 บางชัน - มีนบุรี
โซนที่ 3 คลองตัน - บางกะปิ	โซนที่ 6 มีนบุรี - หนองจอก

ดังมีรายละเอียดในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. สํารวจชุมชนริมคลองแสนแสบ โดยใช้ข้อมูลจากเขตที่มีชุมชนอยู่ริมคลองแสนแสบ และเกณฑ์การแบ่งชุมชนเมือง / นอกเมือง จากงานวิจัยของวิชัย รูปขำดี (2543) และการออกสำรวจชุมชนของคณะวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ว่าต้องเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากคลองแสนแสบในรัศมี 1 กิโลเมตร ได้ชุมชนทั้งหมด จำนวน 35 ชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 รายชื่อชุมชนจำแนกตามโซน ศาสนา และสภาพภูมิศาสตร์

โซน	ชุมชนในเมือง		ชุมชนนอกเมือง	
	ชุมชนพุทธ	ชุมชนอิสลาม	ชุมชนพุทธ	ชุมชนอิสลาม
1	☆ ชุมชนหลังศูนย์การค้า วรจักร ☆ ชุมชนหลังวัดบรม- นิเวศ ☆ ชุมชนปทุมวนาราม	☆ ชุมชนมหานาค ☆ ชุมชนบ้านครัวใต้ ☆ ชุมชนบ้านครัวเหนือ	---	---
2	☆ ชุมชนโรงเจ ☆ ชุมชนนิคมมักกะสัน ☆ ชุมชนวัดมักกะสัน ☆ ชุมชนเฉลิมอนุสรณ์	☆ ชุมชนสุเหร่าบ้านดอน ☆ ชุมชนนวลจิต ☆ ชุมชนข้างสะพาน คลองตัน	---	---
3	☆ ชุมชนเพชรพระราม ☆ ชุมชนเทพลีลา ☆ ชุมชนทรัพย์สินเก่า	☆ ชุมชนอمانةพัฒนา ☆ ชุมชนวัดตึก ☆ ชุมชนวัดกลาง	---	---
4	---	---	☆ ชุมชนวัดพิชัย ☆ ชุมชนคลองระหัด ☆ ชุมชนร่มไทร	☆ ชุมชนสุเหร่าแดง ☆ ชุมชนกาพิไลพัฒนา ☆ ชุมชนหลอแหล คลองใหญ่
5	---	---	☆ ชุมชนหลอแหล ☆ ชุมชนวัดบำเพ็ญ เหนือ ☆ ชุมชนมีนบุรี	☆ ชุมชนอิศร์ฮาดร์ ☆ ชุมชนอิศร์ฮาดร์ พัฒนา ☆ ชุมชนสามัคคีพัฒนา
6	---	---	☆ ชุมชนคูฝิ่งเหนือ	☆ ชุมชนใช้ะมัน ☆ ชุมชนอนุรักษ์ คลองแสนแสบ ☆ ชุมชนดาร์ลุคยอรอด

2. คณะผู้วิจัยได้ติดต่อผู้นำชุมชนและผู้ประสานงานในแต่ละโซนเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบมานานไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน เพื่อสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ โดยมีรายละเอียดดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบจำแนกตามศาสนาที่นับถือและสภาพภูมิศาสตร์

ศาสนา	ชุมชนในเมือง	ชุมชนนอกเมือง	รวม
พุทธ	9	6	15
อิสลาม	8	7	15
รวม	17	13	30

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบ เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ จำนวน 847 คน โดยมีรายละเอียดดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 จำนวนตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนจำแนกตามศาสนาที่นับถือและสภาพภูมิศาสตร์

กลุ่ม	ชุมชนในเมือง		ชุมชนนอกเมือง		รวม
	พุทธ	อิสลาม	พุทธ	อิสลาม	
แม่บ้าน	116	100	101	105	422
เยาวชน	120	108	99	98	425
รวม	236	208	200	203	847

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อผู้นำชุมชนให้เป็นคัดเลือกและผู้ประสานงานในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ ใช้สัมภาษณ์ผู้อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบมานานไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ประเด็นของข้อคำถามจะเป็นเรื่องความผูกพันกับแหล่งน้ำ (ค่านิยมและความเชื่อของบุคคล) และการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

1. ในอดีตชุมชนของท่านมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบหรือไม่ ถ้ามี อะไรบ้าง ปัจจุบันยังมีประเพณีเหล่านี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ในอดีตมีประเพณีอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ ปัจจุบันยังมีประเพณีเหล่านี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ในอดีตลักษณะของน้ำในคลองแสนแสบเป็นอย่างไรและคนในชุมชนใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ปัจจุบันลักษณะน้ำเปลี่ยนไปหรือไม่ เพราะเหตุใด การใช้ประโยชน์เป็นอย่างไร

4. ในอดีตคนในชุมชนดูแลรักษาคลองแสนแสบอย่างไร ปัจจุบันท่านคิดว่ามีการดูรักษาอย่างไร เพราะเหตุใด ถ้าจะทำให้คลองมีสภาพดีขึ้นจะอย่างไร

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับแม่บ้านและเยาวชนประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 10 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว เป็นการถามข้อมูลส่วนตัวของแม่บ้าน และเยาวชน โดยการเลือกคำตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์วิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชน ลักษณะแบบสัมภาษณ์ เป็นการถามเกี่ยวกับวิถีชีวิตในปัจจุบันของแม่บ้านและเยาวชน โดยจะสอบถามแม่บ้านและเยาวชนตั้งแต่ตื่นนอน จนกระทั่งเข้านอนว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละช่วงเวลาตลอดทั้งวัน

ตัวอย่างคำถาม

✽ ในแต่ละวันท่านทำอะไรบ้าง

เวลา	พฤติกรรม
05.00 – 06.00 น.
06.00 – 07.00 น.
07.00 – 08.00 น.

ฉบับที่ 3 แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ แบบวัดฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)

เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบที่มีต่อการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย 4 พฤติกรรม คือ การระวังป้องกันไม่ให้น้ำเสียเกิดขึ้น (ไม่ทิ้งขยะ) การทำลายมลพิษให้หมดไป (เก็บขยะ) การสร้างและปรับปรุง (ดูแลปรับปรุง) และการบำรุงรักษา ไม่ให้เสื่อมโทรม (ดูแลรักษา) ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วย คำคุณศัพท์เป็นคู่ที่ได้จากการสำรวจประกอบมาตราประเมินค่า 7 ระดับ เพื่อประเมินความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำพฤติกรรม แต่ละพฤติกรรม จำนวน 4 ข้อ แต่ละข้อจะมีคำคุณศัพท์ให้ประเมิน 5 คู่

ตัวอย่างข้อความ

✽ พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะวัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบของฉัน เป็นสิ่งที่ ...

มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้ง 2	น้อย	ปานกลาง	มาก
ดี	----- ----- ----- ----- -----					ไม่ดี
สะอาด	----- ----- ----- ----- -----					สกปรก

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)

เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบต่อการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของตนเอง ที่วัดจากฐานความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วย ข้อคำถาม 12 ข้อ ในแต่ละข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วน ก เป็นการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับ ผลการทำพฤติกรรม (b) ลักษณะคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ ส่วน ข เป็นการประเมินความรู้สึกต่อผลของการทำพฤติกรรม (e) ลักษณะคำถามเป็นประโยค ข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ การคิดคะแนนในแต่ละข้อ ได้จากผลคูณของคะแนนใน ส่วน ก และ ส่วน ข (b,e)

ตัวอย่างข้อคำถาม

* ข้อ 1 ก) การไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ ของฉัน ทำให้แหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ _____ เป็นไปไม่ได้
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่แหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่ ...

ดี _____ ไม่ดี
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ฉบับที่ 4 แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ แบบวัด ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรม (วัดทางตรง)

เป็นการประเมินความเชื่อของผู้ตอบว่าเขาควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ทั้ง 4 พฤติกรรมย่อย ตามที่บุคคลที่มีความสำคัญต่อเขา ต้องการให้เขาทำพฤติกรรมดังกล่าว ลักษณะ แบบวัดประกอบด้วย ประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ มีทั้งหมด 4 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

* คนที่มีความสำคัญต่อฉัน ส่วนมากคิดว่าฉัน (ควรหรือไม่ควร) ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

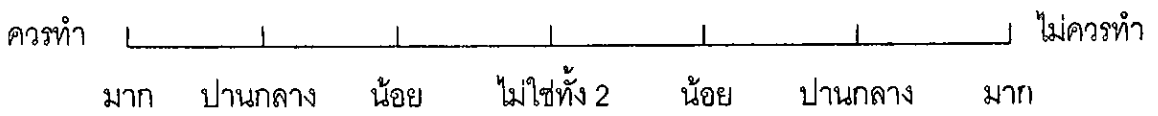
ควรทำ _____ ไม่ควรทำ
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ตอนที่ 2 แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรม (วัดทางอ้อม)

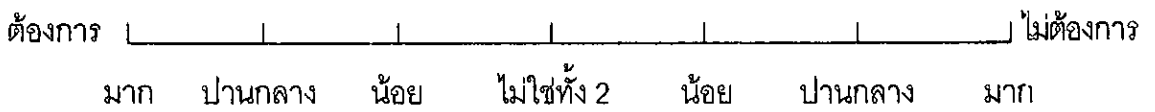
เป็นการประเมินความเชื่อของผู้ตอบว่า เขาควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ทั้ง 4 พฤติกรรมย่อย ตามที่กลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญเด่นชัดต่อเขาต้องการให้เขาทำกับระดับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ ในแต่ละข้อประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วน ก เป็นการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (NB_i) ลักษณะคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ ส่วน ข เป็นการประเมินแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (MC) ลักษณะคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ การคิดคะแนนในแต่ละข้อได้จากผลคูณของคะแนนใน ส่วน ก และ ส่วน ข (NB_i MC)

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อ 1 ก) เพื่อน ๆ ของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ไม่ทิ้งขยะวัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการพัฒนาในสิ่งที่เพื่อน ๆ ของท่านประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

ฉบับที่ 5 แบบวัดพันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นการวัดการรับรู้ของบุคคลว่าพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำเป็นพฤติกรรมที่บุคคลและสังคมยอมรับว่าดีงาม ควรกระทำและคาดหวังให้กระทำในลักษณะที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ มีความสำนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม และเล็งเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมในอนาคต โดยบุคคลจะมีความรู้สึกละเอียด ไม่สมควร หากปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการกระทำนั้นเมื่อมีโอกาส ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ ในแต่ละข้อประกอบด้วยประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ฉันคิดว่าการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ...

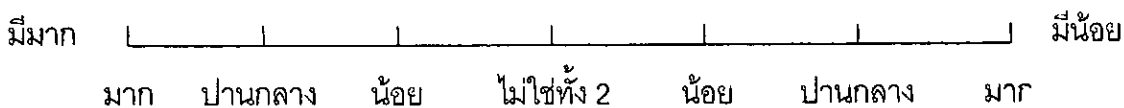
ตอนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)

เป็นการประเมินการรับรู้ของผู้ตอบในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ 4 พฤติกรรมย่อย ที่วัดจากฐานความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการควบคุมและการรับรู้ปัจจัยควบคุมพฤติกรรม ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ ในแต่ละข้อประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วน ก เป็นการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรม (E_i) ลักษณะคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตรประเมินค่า 7 ระดับ ส่วน ข เป็นการประเมินการรับรู้ปัจจัยควบคุมพฤติกรรม (P_i) ลักษณะคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตรประเมินค่า 7 ระดับ การคิดคะแนนในแต่ละข้อได้จากผลคูณของคะแนนในส่วน ก และ ส่วน ข ($E_i P_i$)

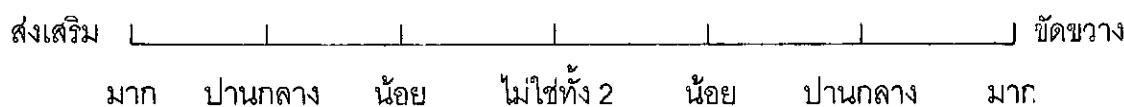
ตัวอย่างข้อคำถาม

พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ข้อ 1 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยการไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ข) การที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ฉบับที่ 7 แบบวัดความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นการประเมินการรับรู้ของผู้ตอบว่าตนเองรู้ว่าจะต้องเป็นผู้ทำการอนุรักษ์แหล่งน้ำหรือไม่ และให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากน้อยเพียงไร ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม มี 4 ข้อ ในแต่ละข้อจะถามเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการถามว่าผู้ตอบทราบว่าตนเองต้องทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำหรือไม่ ตอน 2 เป็นการถามว่าผู้ตอบให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด ลักษณะของคำถามเป็นประโยคข้อความพร้อมมาตรประเมินค่า 4 ระดับ

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าตัวท่านต้องเป็นผู้ระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบ

- ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบมากน้อยเพียงไร

- มาก ปานกลาง น้อย ไม่ให้ความสำคัญ

ฉบับที่ 8 แบบวัดความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นการสอบถามผู้ตอบว่ามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำเพียงไร ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 4 ประเภท ในแต่ละข้อจะถามเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการถามผู้ตอบว่าทราบวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำหรือไม่ ตอน 2 เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบว่าทราบ โดยให้ออกวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ท่านทราบวิธีระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบหรือไม่

- ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านมีวิธีการอย่างไรถ้าในการระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบ

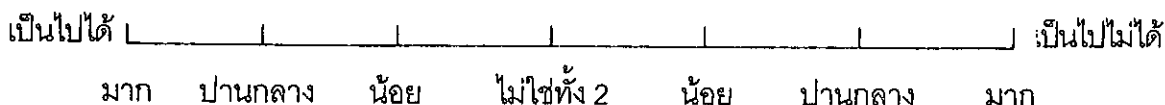
- 1)
2)

ฉบับที่ 9 แบบวัดความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นการให้ผู้ตอบแสดงเจตนาของตนเองที่จะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 4 ประเภท ในแต่ละข้อประกอบด้วยประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 7 ระดับ

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ฉันตั้งใจจะไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสียหรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

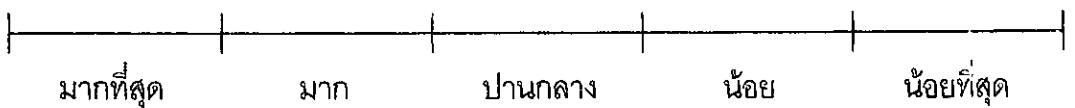
ฉบับที่ 10 แบบวัดพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นการสอบถามผู้ตอบว่าได้แสดงพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ซึ่งครอบคลุม 4 พฤติกรรมย่อย โดยให้ผู้ตอบรายงานไว้ใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาเขาได้แสดงพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากน้อยเพียงไร ด้วยการระงับป้องกันไม่ให้มลพิษเกิดขึ้น (ไม่ทิ้งขยะ) การทำลายมลพิษให้หมดไป (เก็บขยะ) การสร้างและปรับปรุงคุณภาพแหล่งน้ำ (ดูแล ปรับปรุง) และการบำรุงรักษาไม่ให้เสื่อมโทรม (ดูแลรักษา) ลักษณะของข้อคำถามประกอบด้วยประโยคข้อความพร้อมมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านทำสิ่งเหล่านี้มากน้อยเพียงใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำของท่านมากที่สุด

1. ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างนิยามปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา
2. กำหนดนิยามตัวแปรปฏิบัติการของตัวแปรในงานวิจัยนี้
3. สำนวจความเชื่อเด่นชัดของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยใช้ผู้ตอบรายงานความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนหรือคัดค้านเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือขัดขวางความต้องการเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ แบบสำรวจนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน แต่ละตอนจะมี 9 ข้อรวมทั้งหมด 36 ข้อ ลักษณะของคำถามทั้งหมดจะเป็นคำถามปลายเปิด โดยคำถามตอนที่ 1 - 3 ให้ผู้ตอบระบุผล กลุ่มบุคคล หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งด้านบวกและด้านลบ และตอนที่ 4 เป็นการสำรวจคำคุณศัพท์เกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ตัวอย่างคำถามความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

※ ท่านคิดว่า การที่ท่านจะไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลอง
แสนแสบ จะก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง

ผลที่เกิดด้านดี

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ผลที่เกิดด้านไม่ดี

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ตัวอย่างคำถามความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนหรือคัดค้านเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

※ ท่านนึกถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบ้างที่สนับสนุนหรือคัดค้านการที่ท่านไม่ทิ้งขยะ
วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สนับสนุน

- 1.....
- 2.....
- 3.....

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่คัดค้าน

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ตัวอย่างคำถามปัจจัยที่ส่งเสริมหรือขัดขวางความต้องการเกี่ยวกับการทำพฤติกรรม
อนุรักษ์แหล่งน้ำ

※ ปัจจัยใดบ้างที่เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางเมื่อท่านต้องการที่จะไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้
ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ปัจจัยส่งเสริม (สิ่งจูงใจให้กระทำ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัจจัยขัดขวาง (อุปสรรค)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ตัวอย่างคำถามคำคุณศัพท์เกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

※ สำหรับท่านการไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ
เป็นสิ่งที่ ...

คำคุณศัพท์ในทางดี

(ที่ท่านมีต่อการกระทำ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

คำคุณศัพท์ในทางไม่ดี

(ที่ท่านมีต่อการกระทำ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

แบบสำรวจความเชื่อชุดนี้ได้นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน จำนวน 160 คน หรือศึกษาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลของการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ และกลุ่มอ้างอิงหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง (ผลการศึกษาอยู่ในภาคผนวก) โดยนำผลการศึกษามาสร้างแบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)

ตัวอย่างคำถามความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

1. เขียนข้อความคำถามของแบบวัดแต่ละฉบับ
2. นำแบบวัดทั้งหมดที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนอในที่ประชุมของคณะผู้วิจัยชุดโครงการระบบ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมตามกรอบแนวคิดของโครงการ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ประชุม

4. นำไปทดลองใช้กับกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนกลุ่มละ 10 คน เพื่อศึกษาความเข้าใจในภาษาและเวลาที่ใช้ในการตอบข้อความคำถาม ในเดือนเมษายน 2544

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดหลังจากเก็บข้อมูลจริง โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α = Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละฉบับ ดังนี้

- แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) = .8082
- แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) = .6877
- แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) = .4269
- แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) = .9143
- แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) = .8665
- แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) = .7700
- แบบวัดความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ = .7175
- แบบวัดพันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ = .6901
- แบบวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ = .6205
- แบบวัดความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ = .7869
- แบบวัดพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ = .7019

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการติดต่อกับชุมชนทั้ง 35 ชุมชน โดยมีจดหมายจากผู้อำนวยการโครงการฯ ถึงผู้นำชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. จัดประชุมและฝึกอบรมผู้ช่วยวิจัยในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้เกิดทักษะ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยรวบรวมข้อมูลชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 (ฉบับที่ 1 - 10) ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 – 5 มิถุนายน 2544
4. รวบรวมข้อมูลชุดที่ 2 (ฉบับที่ 11) ระหว่างวันที่ 21 มิถุนายน 2544 ถึงวันที่ 6 กรกฎาคม 2544

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS Version 10.0 และ LISREL 8.3 ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ แยกตามลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตปัจจุบันของแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบ แยกตามลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ การวิเคราะห์ใช้วิธีการแจกแจงความถี่กิจกรรมที่ทำในแต่ละช่วงเวลา
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน การวิเคราะห์ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เพื่อทำนายและอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน ตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) เพื่อตรวจสอบโมเดลกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.3 และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

1. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ใช้เกณฑ์ดังนี้

0	- 0.50	หมายถึง	มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำน้อย
0.51	- 1.00	หมายถึง	มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำมาก
2. แบบวัดความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ใช้เกณฑ์ดังนี้

0	- 0.50	หมายถึง	ไม่มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
0.51	- 1.50	หมายถึง	มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำน้อย
1.51	- 2.50	หมายถึง	มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำปานกลาง
2.51	- 3.00	หมายถึง	มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมาก
3. แบบวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ใช้เกณฑ์ดังนี้

4.51	- 5.00	หมายถึง	มีการทำพฤติกรรมในระดับมากที่สุด
3.51	- 4.50	หมายถึง	มีการทำพฤติกรรมในระดับมาก
2.51	- 3.50	หมายถึง	มีการทำพฤติกรรมในระดับปานกลาง
1.51	- 2.50	หมายถึง	มีการทำพฤติกรรมในระดับน้อย
1.00	- 1.50	หมายถึง	มีการทำพฤติกรรมในระดับน้อยที่สุด
4. แบบวัดเจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง, วัดทางอ้อม)
แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง, วัดทางอ้อม)
แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง, วัดทางอ้อม)
แบบวัดความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ และ
แบบวัดพันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ใช้เกณฑ์ดังนี้

6.51	- 7.00	หมายถึง	มีอยู่ในระดับมากที่สุด
5.51	- 6.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับมาก
4.51	- 5.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
3.51	- 4.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับปานกลาง
2.51	- 3.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.51	- 2.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับน้อย
1.00	- 1.50	หมายถึง	มีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชน ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบของชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะต่างกันตามวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในริมคลองแสนแสบ ด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ ผู้ที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบซึ่งแบ่งเป็นชุมชนพุทธ และอิสลาม ทั้งในเมืองและนอกเมืองมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้อาศัยในเมือง นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 9 คน ในเมือง - อิสลาม จำนวน 8 คน นอกเมือง - พุทธ จำนวน 6 คน และนอกเมือง - อิสลาม จำนวน 7 คน อายุเฉลี่ย 61 ปี เพื่อสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ

กลุ่มที่ 2 คือ แม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบเพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ จำนวน 847 คน แบ่งเป็นแม่บ้าน 422 คน และเยาวชน 425 คน ดังมีรายละเอียดตามตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 จำนวนตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนจำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในแต่ละโซน

โซน	ชุมชนในเมือง				ชุมชนนอกเมือง				รวม
	ชุมชนพุทธ		ชุมชนอิสลาม		ชุมชนพุทธ		ชุมชนอิสลาม		
	แม่บ้าน	เยาวชน	แม่บ้าน	เยาวชน	แม่บ้าน	เยาวชน	แม่บ้าน	เยาวชน	
1	31	35	33	33					132
2	51	44	33	38					166
3	34	41	34	37					146
4					53	52	36	33	174
5					37	43	35	33	148
6					11	4	34	32	81
รวม	116	120	100	108	101	99	105	98	847

กลุ่มแม่บ้านมีอายุเฉลี่ย 41.97 ปี กลุ่มเยาวชนมีอายุเฉลี่ย 13.01 ปี

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์โดยตอบคำถามการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบว่าเป็นอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำว่าเป็นอย่างไรและมีความเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบในลักษณะใด
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนว่ามีมากหรือน้อย
4. เพื่อศึกษาว่าตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนได้อย่างไร

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบว่าเป็นอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบมาไม่น้อยกว่า 20 ปี ใน 2 ประเด็น คือ 1. ความผูกพันกับแหล่งน้ำ เพื่อศึกษาค่านิยมและความเชื่อของบุคคล โดยถามเกี่ยวกับประเพณีและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบทั้งในอดีตและปัจจุบัน 2. การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ โดยถามเกี่ยวกับลักษณะของน้ำ การใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาแหล่งน้ำทั้งในอดีตและปัจจุบัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของชุมชนจากบุคคลที่อยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบมานานกว่า 20 ปี จำนวน 30 คน

ประเด็นสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน			
	ในเมือง	อิสลาม (ก = 8)	พุทธ (ก = 6)	นอกเมือง
1. ในอดีตชุมชนของท่านมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบหรือไม่ (ถ้ามี) อะไรบ้าง	<p>มี ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อุบโภาค คือ อาบ ชักผ้า รดน้ำต้นไม้ ล้างสิ่งของในบ้าน - ใช้บริโภาค คือ ทำกับข้าว ฤดูแล้งใช้ต้ม โดยต้มก่อนใช้น้ำทำนา - ปहुกผักกระเจด ผักบุ้ง ตกปลา ตกกุ้ง - พายเรือขายของ - เด็ก ๆ เล่นน้ำในคลอง - ใช้ในกิจกรรมแต่ละวันทุกอย่าง 	<p>มี ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อุบโภาค คือ ชักล้างทุกอย่าง ชักผ้า - ใช้บริโภาค คือ ต้ม หุงอาหาร โดยเอามาแกงสารส้ม - ตกปลา ตกกุ้ง เลี้ยงปลา - หาผักบุ้ง - นำผักตบชวาในคลองมาถักเปด - มีเรือค้าขายมาจากอริยมคลอง มหานาค (ตลาดน้ำ) - ทำความสะอาดคลอง เก็บขยะ ลอกคลอง บำบัดน้ำเสีย 	<p>มี ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อุบโภาค คือ อาบ ชักผ้า ล้างจาน - ใช้บริโภาค คือ หุงข้าว ทำกับข้าว ต้ม - ทำนา - มีเรือโดยสารของนายเลิศ และเรือเที่ยว - พายเรือขายของ - เล่นน้ำได้ - มีปลา สัตว์น้ำบริเวณ ใช้เป็นอาหารได้ 	<p>มี ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อุบโภาค คือ อาบ ตักเก็บไว้ ล้างถ้วยชาม รดต้นไม้ - ทำกิจกรรมทุกอย่างในแต่ละวันได้ ชักผ้า - ใช้บริโภาค คือ หุงข้าว ทำกับข้าว ต้ม โดยต้มก่อน - ทำกับข้าว ต้ม โดยต้มก่อน หรือใส่คอลลีน - เลี้ยงปลาในกระชัง - เก็บผักบุ้ง - ตกปลา - ทำนา ทำสวน - พายเรือขายของ - มีเรือโดยสาร เรือรับส่งสินค้า - มีแพขงถอไปกรุงเทพ - ใช้เรือพายในการเดินทาง - ขุดลอกคูคลอง ทำคลองให้สะอาด โดยเก็บผักตบชวา

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน			
	ในเมือง		นอกเมือง	
	พุทธ (n = 9)	อิสลาม (n = 8)	พุทธ (n = 6)	อิสลาม (n = 7)
ปัจจุบัน ชุมชนของท่านยังมีกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ เพราะเหตุใด	<p>ส่วนมากไม่มี เพราะนำน้ำเสีย มีกลิ่นเหม็น มีขยะลอยเต็มคลอง</p> <p>ไม่มีเรื่องค้าขายเพราะรัฐบาลห้าม</p> <p>มีบ้าง คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้จุดบิศเฉพาะรตน้ำต้นไม้ - มีเรือนटीโดยสว 	<p>ส่วนมากไม่มี เพราะนำน้ำเสีย มีกลิ่นเหม็น มีขยะเต็มคลอง</p> <p>ไม่มีเรื่องค้าขายเพราะรัฐบาลห้าม</p> <p>มีบ้าง คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดองคคลองเก็บขยะ บำบัดน้ำเสีย 	<p>ไม่มี เรื่องการใช้จุดบิศ บริโภค เพราะนำเสียมมาก ใช้งานเปลืองน้ำเสีย</p> <p>มีบ้าง คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดบิศ ใช้ชักผ้าเป็นน้ำแรก ถ้าน้ำไม่ค่อยสกปรก รตต้นไม้ ถ้าน้ำจาก กทม. ไม่ให้ไหล เข้าก็ใช้ชักผ้า ส้างจานได้ เด็กลงเล่นน้ำได้ - มีเรือข้ามฟาก 	<p>ไม่มี เพราะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีถนน 2 ฝั่งคลอง ถ.เลียบวารี - มีน้ำประปา <p>มีบ้าง คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้รตน้ำต้นไม้ - ใช้อาบ ถ้าน้ำประปาไม่ไหล - ยังมีฝัก และตกปลาได้ - ทำนา ทำเกษตรผสมผสาน <p>ไม่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรือเจ้าหน้าที่มาช่วยเก็บ - ผักบขวาร่วมกับชาวบ้าน

ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน			
ประเด็นสัมภาษณ์	ในเมือง		นอกเมือง
	พุทธ (n = 9)	อิสลาม (n = 8)	พุทธ (n = 6)
<p>2. ในอดีต มีประเพณีอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แข่งเรือพาย - ลอยกระทง - สงกรานต์ - ทอดกฐิน 	<ul style="list-style-type: none"> - แข่งเรือพาย - ลอยกระทง - สงกรานต์ - ชกมวยทะเล - บางชุมชนไม่มี คือ ชุมชนขนาดเล็ก มีแต่การรณรงค์ออกท่อในชุมชนมหานาค 	<ul style="list-style-type: none"> - แข่งเรือ - ทอดกฐิน ผ้าป่า - ลอยกระทง - บางชุมชนไม่มี คือ ชุมชนอิศรียาตร์ หลอแหลคลองใหญ่ มีแต่ประเพณีอิสลาม ซึ่งไม่เกี่ยวกับน้ำ
<p>ปัจจุบัน ยังมีประเพณีเหล่านี้หรือไม่ เพราะเหตุใด</p>	<p>มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลอยกระทง - ทอดกฐิน - แข่งเรือไม่มี 	<p>มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลอยกระทง - สงกรานต์ ถ้าน้ำไม่สกปรกมาก คือชุมชนวัดบำเพ็ญเหนือ อย่างอื่นไม่มี เพราะคลองเสื่อมไปมาก ชาวบ้านไม่จัด ชุมชนหลอแหลไม่มีกิจกรรมที่ชุมชนไปทำที่วัดบำเพ็ญเหนือ นำเพ็ญได้ เพราะนำตรงนี้ดำ และเหม็นมาก ปล่อยให้เป็นที่ระบายน้ำเสีย 	<p>มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - แข่งเรือที่ชุมชนใช้มันพัฒนา คำรู้ล คอยรอด ไม่จัดในชุมชน แต่ไปจัดที่ฟ้าทางน้ำ คือ แข่งเรือ ว่ายน้ำในคลองที่ อ.หนองจอก - ส่วนอื่นไม่มีประเพณี เพราะน้ำสกปรก

ตาราง 5 (ต่อ)

ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน				
ประเด็นสัมภาษณ์	ในเมือง			นอกเมือง
	พุทธ (n = 9)	อิสลาม (n = 8)	พุทธ (n = 6)	
3. ในอดีตลักษณะของน้ำในคลอง แสนแสบเป็นอย่างไร และคนในชุมชน ใช้ประโยชน์อะไรบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - ใสสะอาด ใสมาก - ไม่มีกลิ่นเหม็น - มีปลาอาศัยอยู่มาก - ใช้ประโยชน์ใช้อาบชำระ เครื่องอุปโภคต่าง ๆ ปลูกผัก ล้างจาน กิน หุงหาอาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> - ใสจนเห็นก้นคลองมีปลา - น้ำใสสะอาด - ใช้อาบ กิน ล้างจาน รดน้ำ ต้นไม้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใสสะอาด - ไม่เน่าเหม็น - บางแห่งไม่ใสมาก คือ ชุมชน ร่มไทร แต่ไม่มีกลิ่น - ใสสะอาดมาก คือ ชุมชน ริมคลองรหัส - ปลาชุกชุม - ใช้อาบ กิน ทำน้าข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - ใสสะอาด - มีปลา - ใช้อาบ ต้มได้ ถ้าใส่คลอรีน ปลูกผัก ตกปลา
ปัจจุบัน น้ำเปลี่ยนไปหรือไม่ เพราะ เหตุใด การใช้ประโยชน์เป็นอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> <u>เปลี่ยน</u> - เป็นสีดำ - มีกลิ่นเน่าเหม็น - มีแต่ขยะเน่าเสีย <p><u>เพราะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงงานปล่อยน้ำเสีย ทั้งขยะ ทิ้งของเสีย 	<ul style="list-style-type: none"> <u>เปลี่ยน</u> - เป็นสีดำ - เน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น - มีขยะ <p><u>เพราะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงงานปล่อยน้ำเสีย - ทิ้งขยะลงไปมาก - ใช้ประโยชน์ไม่ได้ ชุมชนใช้น้ำ ประปาแทน บางครั้งใช้น้ำฝน น้ำดื่มจะใช้เครื่องกรองน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> <u>เปลี่ยน</u> - ใสมาก คือ ชุมชนริมคลอง- รหัส หลอแหล มีนบุรีชุกชุมกับ น้ำมีสีดำ เน่าเหม็น <p><u>เพราะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหมู่บ้านมาก คนใช้น้ำมาก และไม่ช่วยกันดูแล - มีโรงงานปล่อยน้ำเสีย ใช้ประโยชน์ไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> <u>เปลี่ยน</u> - ใสมากกว่าเดิม แต่ยังมีสีดำ คือ อิทธิยาตร์ หลอแหลคลองใหญ่ ใช้มันพัฒนา - มีสีเขียว มีขยะ มีกลิ่นเหม็น คือ เน่าไฟพัฒนา - <u>ไม่เปลี่ยน</u> น้ำยังใสมากคือชุมชน ดารู้ลคอยรอด - ยังใช้ประโยชน์ได้ นอกจาก บางชุมชนที่น้ำดำ จะไม่ใช้ ประโยชน์แล้ว

ตาราง 5 (ต่อ)

ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน			
ประเด็นสัมภาษณ์	ในเมือง	นอกเมือง	
	พุทธ (ก = 9)	พุทธ (ก = 6)	
	อิสลาม (ก = 8)	อิสลาม (ก = 7)	
4. ในชีวิตคนในชุมชนดูแลรักษาคลอง และน้สะอาดอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บขยะใส่ถังให้ กทม. คือ ชุมชนเพชรพระราม - เก็บผักตบชวา ลอกคูคลอง คือ ชุมชนเฉลิมอนุสรณ์ rome มักระสัน - มีประตูปิด - เปิดระบายน้ำเสีย (ชลประทานดูแล) คือ ชุมชน วัดปทุม - ไม่มีการดูแล เพราะน้ำยังไหล ปล่อยตามธรรมชาติ 	<p>เปลี่ยนไปเล็กน้อย คือ ชุมชน คู่ฝั่งเหนือ ฝั่งไหน มีกลิ่นมากกว่า ในอดีตแต่สภาพโดยรวม ไม่เปลี่ยนมาก ยังใช้ประโยชน์ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วยกันดูแลไม่ทิ้งขยะ - ตัดหญ้าริมคลองให้สะอาด ให้นำไหลไปประตูน้ำ - ไม่ต้องรักษามาก เพราะน้ำ คลองสะอาด ทำนาเสร็จ ชาวบ้านก็ช่วยกันเอาหญ้าขึ้น จากคลอง จนริมคลองโล่งเตียน คือ ชุมชนวัดป่าเพื่อเหนือ - ไม่ดูแลกัน ทั้งขยะลงในคลอง คือ ชุมชนคู่ฝั่งเหนือ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้ใหญ่บ้านดูแลการพัฒนา ตัดหญ้า เก็บขยะ คือ ชุมชน ตาตุลคอรอต อนุรักษ์คลอง แสนแสบ - ไม่ต้องดูแลมาก เพราะน้ำ สะอาด ปล่อยตามธรรมชาติ แต่ไม่ทิ้งขยะ

ตาราง 5 (ต่อ)

ผลการสัมภาษณ์วิถีชีวิตของชุมชน			
ประเด็นสัมภาษณ์	ในเมือง		
	พุด (n = 9)	อิสลาม (n = 8)	พุทธ (n = 6)
<p>ปัจจุบัน ท่านคิดว่ามีการดูแลรักษาอย่างไร เพราะเหตุใด ถ้าจะทำให้คลองมีสภาพดีขึ้น จะทำอย่างไร</p>	<p>มีการดูแล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำชักชวนดูบ้านช่วยกันดูแล - ความสะอาด คือ ชุมชนหลังวัด - มักะสัน - กทม. ดูแลให้ - ขุดลอกคูคลองให้กว้างขึ้น - เก็บขยะ <p>เพราะ</p> <p>คลองเน่าเหม็นมาก มีแต่ขยะ</p>	<p>มีการดูแล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทิ้งขยะลงในคลอง ทิ้งขยะในถุงให้ขยะมาเก็บ - ร่วมมือกับคณะกรรมการ - ทำโครงการรณรงค์เกี่ยวกับคลองแสนแสบทิ้งขยะในถัง คือชุมชนวัดกลาง - มีเรือเก็บขยะ - ช่วยลอกคลองร่วมกับเขต - มีอะไรเดือดร้อนโทรแจ้งเขต - คือ ชุมชนแนวจัด - ไม่ปล่อยน้ำเสีย 	<p>มีการดูแล</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีเรือเก็บขยะ เก็บผักตบชวา เป็นประจำ น้ำยังไม่เสีย - ถ้าน้ำจาก กทม. ไม่ไหลเข้ามา - ดูแลไม่ให้คนทิ้งขยะ - วัดคุณภาพน้ำ - ไม่ช่วยกันดูแล ต่างคนต่างอยู่ - คือ ชุมชนริมคลองระพีพัฒน์
			<p>มีการดูแล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วยกันเก็บขยะ ไม่ทิ้งขยะเศษอาหาร - ทางเขตส่งเรือและคนมาเก็บขยะ - มีเรือขีดยาของเขตบึงกุ่ม - มาผักตบ กำจัดน้ำเน่า - มีถังขยะใส่ขยะ ไม่ทิ้งลงคลอง - ซากสัตว์ตายนำไปเผา - ไม่ทิ้งลงคลอง <p>เพราะ</p> <p>โรงงานปล่อยน้ำเสีย</p>

ประเด็นสัมภาระ	ผลการสัมภาษณีกิจชีวิตของชุมชน			
	ในเมือง		นอกเมือง	
	พุทธ (n = 9)	อิสลาม (n = 8)	พุทธ (n = 6)	อิสลาม (n = 7)
<p>ถ้าจะทำให้คล่องดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องร่วมมือกันทำความสะดวก - ไม่ทิ้งขยะ - ไม่ปล่อยน้ำเสียลงคลอง - รวมไปถึงฝังซากฟอก และน้ำมัน - อยากรู้ให้ในหลวงจัดทำเครื่องบำบัดน้ำเสีย - ยากที่จะทำเพราะคนทำก็ทำไป คนไม่ทำก็มีแต่ซ้ำเติม คือชุมชนหลังวัดมักะสัน 	<p>ถ้าจะทำให้คล่องดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องช่วยกันดูแลไม่ทิ้งขยะ - ปล่อยน้ำเสีย - ทางราชการต้องร่วมดูแล - ไม่ให้โรงงานปล่อยน้ำเสีย - ให้คนมีจิตสำนึกที่ติดต่อแหล่งน้ำ - สร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย - มีบ่อบำบัดน้ำเสียควบคู่กับท่อประปาตามครัวเรือน 	<p>ถ้าจะทำให้คล่องดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องร่วมมือกันไม่ทิ้งขยะ - ปล่อยน้ำเสีย - มีบ่อพักน้ำทิ้งก่อนจะปล่อย - ลงคลอง - ไม่ทราบว่ามีน้ำเน่ามาจากสาเหตุอะไร 	<p>ถ้าจะทำให้คล่องดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วยกันรักษาความสะดวก - ไม่ทิ้งขยะ - ต้องบอกโรงงานไม่ทิ้งน้ำเสียลงคลอง - มีเจ้าหน้าที่เทศกิจในเขตควบคุมดูแล เก็บผักตบชวาขึ้นจากคลอง - น่าจะขุดคลองขึ้นใหม่ - ต้องจัดการกับพวกของเสียที่ไม่มีการบำบัดจากแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม 	

หมายเหตุ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมจากตาราง ในภาคผนวก

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากทุกชุมชนที่ศึกษาให้สัมภาษณ์ตรงกันว่า ในอดีต คนในชุมชนมีความผูกพันกับคลองแสนแสบอย่างมาก กล่าวคือมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบหลายอย่าง คือ ประเพณีลอยกระทง สงกรานต์ แข่งเรือ การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การแข่งกีฬา เช่น ชกมวยทะเล ในชุมชนอิสลาม เช่น ชุมชนนวลจิต ชุมชนอิศร์ฮาดร์ ชุมชนหลอแหลคลองใหญ่ จะมีแต่ประเพณีอิสลามซึ่งไม่เกี่ยวกับน้ำ ชุมชนมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบมากมาย ได้แก่ ใช้น้ำในคลองเพื่อการบริโภค คือ ใช้น้ำดื่ม หุงข้าว ทำกับข้าว โดยนำไปต้มก่อน หรือแกว่งสารส้ม หรือใส่คลอรีน ใช้เพื่ออุปโภค คือ ใช้อาบ ซักผ้า รดน้ำต้นไม้ ล้างสิ่งของเครื่องใช้ทุกอย่าง ภูบ้าน ทำกิจกรรมในแต่ละวัน เด็กๆ เล่นน้ำในคลองได้ นอกจากนั้นใช้ลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคม พาขายเรือขายของ มีเรือค้าขายมาจอดที่ชุมชนมานานาค ชุมชนนอกเมืองมีเรือโดยสารของนายเลิศ และเรือเขียว มีเรือรับส่งสินค้า มีแพชง่อไปกรุงเทพและใช้คลองเป็นที่ปลูกผักกระเฉด ผักบุ้ง เลี้ยงปลา ชุมชนชาวพุทธทั้งในเมือง และนอกเมือง และชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม นอกเมืองใช้น้ำในคลองเพื่อการเกษตร คือการทำนา ทำสวน ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีกิจกรรมทำความสะอาดคลอง เก็บขยะ ลอกคลองและบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชุมชนอื่น ๆ ยังไม่ได้ทำ

คนในชุมชนริมคลองแสนแสบมีความคิดเห็นว่าในอดีตน้ำในคลองสะอาดมาก ไส้จมนเห็นกันคลอง ไม่มีกลิ่นเหม็น ไม่มีขยะ มีสัตว์น้ำ อาทิ ปลา กุ้ง อาศัยอยู่มากมายซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในชุมชน คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาคลองให้สะอาด โดยการเก็บขยะใส่ถัง ไม่ทิ้งขยะลงคลอง เก็บผักตบชวา ลอกคูคลอง ตัดหญ้า ริมคลองให้สะอาดเพื่อให้น้ำไหลผ่านประตูน้ำได้สะดวก ชุมชนวัดปทุมวนารามมีหน่วยงานชลประทานช่วยดูแลคือมีประตูปิด-เปิดระบายน้ำเสีย แต่หลายชุมชนเห็นว่าน้ำสะอาดจึงปล่อยตามธรรมชาติไม่มีการดูแล

แต่ในปัจจุบันจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสังคมทำให้สภาพเป็นอยู่ของชุมชนริมคลองแสนแสบเปลี่ยนไปโดยเฉพาะชุมชนในเมืองความผูกพันกับคลองแสนแสบลดน้อยลง เนื่องจากมีน้ำประปาใช้ มีการตัดถนนใช้ในการสัญจรแทน ประเพณีดั้งเดิมหายไป คงเหลือแต่ประเพณีลอยกระทง ในชุมชนนอกเมืองยังมีประเพณีลอยกระทงและสงกรานต์ ถ้าน้ำไม่สกปรกมาก มีการแข่งเรือที่ชุมชนใช้ะมันพัฒนา ชุมชนดารู้ลคอรอด แต่บางครั้งไปจัดในคลองที่อำเภอหนองจอกแทน กิจกรรมเกี่ยวกับการใช้น้ำในคลองแสนแสบของชุมชนทั้งในเมืองและนอกเมืองส่วนมากไม่มีเนื่องจากน้ำเน่าเสีย มีลูกไรแดง จะมีบ้างก็คือ การใช้น้ำเพื่อรดน้ำต้นไม้ ส่วนชุมชนนอกเมืองยังมีการใช้น้ำเพื่อการซักผ้า ล้างจาน อาบน้ำ ในกรณีน้ำประปาไม่ไหล มีเรือข้ามฟาก ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมืองยังใช้น้ำเพื่อการทำนา ทำเกษตรผสมผสาน และเริ่มมีการจัดเรือยนต์โดยสารของชุมชน ในเมืองเพื่อแก้ปัญหาโรคติด

ปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองแสนแสบลดน้อยไปมากเนื่องจากลักษณะน้ำในคลองเปลี่ยนเป็นสีดำ น้ำเน่าเหม็นมาก มีขยะลอยเต็ม เนื่องจากมีโรงงานปล่อยน้ำเสียและมีหมู่บ้านเกิดขึ้นมาก มีการปล่อยน้ำใช้แล้วลงในลำคลอง โดยเฉพาะชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในเมือง ชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง เช่น ชุมชนริมคลองระหัด ชุมชนหล่อแหล่ ชุมชนมีนบุรี อุดมภ์ ในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง ลักษณะชุมชนน้ำเปลี่ยนไปบ้างไม่มาก คือ ชุมชนไปบ้างไม่มากคือ ชุมชนกว่าเดิม แต่ยังมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่บ้าง คือชุมชนอิศร์ชาติร์ ชุมชนหล่อแหล่ คลองใหญ่ ชุมชนใช้มะมันพัฒนา ลักษณะน้ำในชุมชนนภาพิไลพัฒนาเปลี่ยนเป็นสีเขียว มีขยะมากขึ้นและมีกลิ่นเหม็น ผู้คนไม่ช่วยดูแลเพราะถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมาเก็บ และส่วนมากไม่ใช่คนในท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นพวกอพยพเข้ามาอยู่ใหม่จึงไม่ช่วยดูแล ส่วนชุมชนที่ลักษณะน้ำยังใสอยู่คือ ชุมชนดาร์ลุคคอรอด ชุมชนนอกเมืองยังรักษาสภาพเดิมไว้ได้บ้างโดยเฉพาะในกลุ่มคนอิสลามซึ่งมีกิจกรรมในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดคลองที่ทำอยู่ ส่วนกลุ่มชาวพุทธจะไม่มีกิจกรรมนี้ ทุกชุมชนได้มีการดูแลรักษาหน้าในคลองแสนแสบ โดยชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง คือ ชุมชนหลังวัดมักกะสัน มีผู้นำชุมชนชักชวนลูกบ้านให้ช่วยกันดูแลความสะอาด ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง คือ ชุมชนวัดกลาง มีการร่วมมือกับคณะกรรมการทำโครงการรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดคลองแสนแสบ นอกจากนั้น มีการดูแลโดยการช่วยลอกคูคลองร่วมกับเขต มีถังใส่ขยะตั้งไว้ให้ เป็นต้น และผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดที่จะทำให้คลองแสนแสบดีขึ้นในอนาคต คือ ต้องร่วมมือกันไม่ทิ้งขยะ ไม่ปล่อยน้ำเสียลงคลอง มีบ่อพักน้ำเสียก่อนจะปล่อยลงคลอง แจ่งโรงงานไม่ให้ปล่อยน้ำเสียหรือให้ทางราชการเป็นผู้ควบคุมดูแล ทุกชุมชนเริ่มต้นตัวในการอนุรักษ์แหล่งน้ำมากขึ้นหลังจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จประพาสคลองแสนแสบเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2537 โดยมีการทำโครงการอนุรักษ์คลองแสนแสบขึ้น

2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชนในเรื่องการใช้น้ำว่าเป็นอย่างไรและมีความเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบในลักษณะใด

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แม่บ้านและเยาวชนเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันที่ทำโดยตามในแต่ละช่วงเวลาเพื่อศึกษาว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่แม่บ้านและเยาวชนทำที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำและทำในเวลาใด การวิเคราะห์ใช้การแจกแจงความถี่กิจกรรมที่ทำในแต่ละช่วงเวลา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 แสดงผลการศึกษาวีถีชีวิตประจำวันของแม่บ้าน และเยาวชน นำเสนอด้วยการวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำใน 1 วัน โดยเรียงลำดับกิจกรรมจากมากไปหาน้อย ตามร้อยละจำนวนแม่บ้านและเยาวชนที่ทำใน 4 อันดับแรก จำแนกแต่ละกลุ่มตัวอย่างตามสภาพวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่แม่บ้านส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อยในแต่ละช่วงเวลา)			
แม่บ้าน นับถือ ศาสนาพุทธ ในเมือง	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	เตรียมอาหารเช้า	
	06.00 – 07.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	ทำงานบ้าน	ส่งลูกไปโรงเรียน
	07.00 – 08.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ขายของ	ส่งลูกไปโรงเรียน
	08.00 – 09.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ขายของ	ดูแลลูก
	09.00 – 10.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูโทรทัศน์
	10.00 – 11.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูโทรทัศน์
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	ดูโทรทัศน์	ขายของ	ทำงานบ้าน
	12.00 – 13.00 น.	ทำงาน	ทานอาหาร	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์
	13.00 – 14.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	14.00 – 15.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	15.00 – 16.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	16.00 – 17.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงาน	ขายของ	ทำงานบ้าน
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงาน	ทานอาหาร	ขายของ
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	ขายของ	ทำงานบ้าน	ทำงาน
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทำงาน	ขายของ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	อาบน้ำ	ดูโทรทัศน์	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่แม่บ้านส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
แม่บ้าน	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	ละหมาด	เตรียมอาหารเช้า
นักถือศาสนา	06.00 – 07.00 น.	ตื่นนอน	ทำงานบ้าน	อาบน้ำ	ส่งลูกไปโรงเรียน
อิสลาม ในเมือง	07.00 – 08.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูแลลูก	ส่งลูกไปโรงเรียน
	08.00 – 09.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูแลลูก	ทำงาน
	09.00 – 10.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูแลลูก	ดูโทรทัศน์
	10.00 – 11.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูแลลูก	ดูโทรทัศน์
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูโทรทัศน์
	12.00 – 13.00 น.	ทานอาหาร	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	13.00 – 14.00 น.	ดูโทรทัศน์	ขายของ	ทำงานบ้าน	ดูแลลูก
	14.00 – 15.00 น.	ขายของ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ดูแลลูก
	15.00 – 16.00 น.	ขายของ	ทำงานบ้าน	ดูแลลูก	ดูโทรทัศน์
	16.00 – 17.00 น.	เตรียมอาหาร	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ขายของ
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	เตรียมอาหาร	ขายของ
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ขายของ	เตรียมอาหาร
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ขายของ	ดูแลลูก
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ขายของ	อาบน้ำ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	ดูโทรทัศน์	อาบน้ำ	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่แม่บ้านส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
แม่บ้าน	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	เตรียมอาหารเช้า	ทำงานบ้าน
นับถือศาสนา	06.00 – 07.00 น.	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน	เตรียมอาหารเช้า	ขายของ
พุทธนอกเมือง	07.00 – 08.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ทำงาน	ส่งลูกไปโรงเรียน
	08.00 – 09.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ทำงาน	ดูแลลูก
	09.00 – 10.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ทำงาน	ดูแลลูก
	10.00 – 11.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ขายของ	ดูโทรทัศน์
	11.00 – 12.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ขายของ	เตรียมอาหาร
	12.00 – 13.00 น.	ทานอาหาร	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์
	13.00 – 14.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูโทรทัศน์
	14.00 – 15.00 น.	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	15.00 – 16.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ดูโทรทัศน์	ขายของ
	16.00 – 17.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ทำงาน	เตรียมอาหาร
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ทำงาน	เตรียมอาหาร
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	เตรียมอาหาร	ทำงาน
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ทำงาน	อาบน้ำ
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทำงาน	อาบน้ำ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	ดูโทรทัศน์	อาบน้ำ	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่แม่บ้านส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
แม่บ้าน	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	เตรียมอาหารเช้า	ละหมาด
นับถือศาสนา	06.00 – 07.00 น.	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน	เตรียมอาหารเช้า	ดูแลลูก
อิสลาม	07.00 – 08.00 น.	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ส่งลูกไปโรงเรียน	ดูแลลูก
นอกเมือง	08.00 – 09.00 น.	ทำงานบ้าน	ขายของ	ดูแลลูก	ทำงาน
	09.00 – 10.00 น.	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ขายของ	ดูแลลูก
	10.00 – 11.00 น.	ทำงานบ้าน	ดูโทรทัศน์	ทำงาน	ขายของ
	11.00 – 12.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ทำงานบ้าน	ทำงาน
	12.00 – 13.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ทำงานบ้าน	ทำงาน
	13.00 – 14.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ทำงาน	ดูแลลูก
	14.00 – 15.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำงาน	ทำงานบ้าน	ดูแลลูก
	15.00 – 16.00 น.	ดูโทรทัศน์	เตรียมอาหาร	ทำงาน	ทำงานบ้าน
	16.00 – 17.00 น.	เตรียมอาหาร	ดูโทรทัศน์	ทำงาน	ทำงานบ้าน
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	เตรียมอาหาร	ทำงานบ้าน	ทานอาหาร
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ละหมาด	ดูแลลูก
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ดูแลลูก	ทานอาหาร
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ละหมาด	ทำงาน
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	ดูโทรทัศน์	อาบน้ำ	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
เยาวชนนับถือศาสนาพุทธในเมือง	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	ดูโทรทัศน์	ไปโรงเรียน
	06.00 – 07.00 น.	อาบน้ำ	ไปโรงเรียน	ตื่นนอน	ทานอาหารเช้า
	07.00 – 08.00 น.	ไปโรงเรียน	เข้าแถว	อาบน้ำ	ตื่นนอน
	08.00 – 09.00 น.	เรียนหนังสือ	เข้าแถว	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร
	09.00 – 10.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	เล่น
	10.00 – 11.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	เล่น	ทำงานบ้าน
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	เรียนหนังสือ	เล่น	ดูโทรทัศน์
	12.00 – 13.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	เล่น	ดูโทรทัศน์
	13.00 – 14.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	เล่น	ทำงาน
	14.00 – 15.00 น.	เรียนหนังสือ	กลับบ้าน	เล่น	ดูโทรทัศน์
	15.00 – 16.00 น.	กลับบ้าน	เรียนหนังสือ	เล่น	ดูโทรทัศน์
	16.00 – 17.00 น.	ทำการบ้าน	เล่น	อาบน้ำ	ทำงานบ้าน
	17.00 – 18.00 น.	ทานอาหาร	เล่น	อาบน้ำ	ทำงานบ้าน
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	อาบน้ำ	เล่น
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทานอาหาร	เล่น
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	อาบน้ำ	อ่านหนังสือ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	อาบน้ำ	ทานอาหาร	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
เยาวชนนับถือศาสนาอิสลามในเมือง	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	ละหมาด	ทำงานบ้าน
	06.00 – 07.00 น.	ไปโรงเรียน	อาบน้ำ	ทานอาหาร	ตื่นนอน
	07.00 – 08.00 น.	ไปโรงเรียน	เข้าแถว	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร
	08.00 – 09.00 น.	เรียนหนังสือ	เข้าแถว	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน
	09.00 – 10.00 น.	เรียนหนังสือ	เล่น	ดูโทรทัศน์	ทำงาน
	10.00 – 11.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	ดูโทรทัศน์	เล่น
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	เรียนหนังสือ	เล่น	ทำงานบ้าน
	12.00 – 13.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	เล่น	ดูโทรทัศน์
	13.00 – 14.00 น.	เรียนหนังสือ	เล่น	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน
	14.00 – 15.00 น.	เรียนหนังสือ	กลับบ้าน	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน
	15.00 – 16.00 น.	กลับบ้าน	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	เล่น
	16.00 – 17.00 น.	กลับบ้าน	เรียนศาสนา	ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	เรียนพิเศษ	ทำการบ้าน	เล่น
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ละหมาด	ทานอาหาร	อาบน้ำ
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทานอาหาร	อาบน้ำ
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทานอาหาร	อ่านหนังสือ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	อาบน้ำ	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
เยาวชนนับถือ ศาสนาพุทธ นอกเมือง	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	นอนหลับ	อาบน้ำ	ทานอาหาร
	06.00 – 07.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	แต่งตัว	ไปโรงเรียน
	07.00 – 08.00 น.	ไปโรงเรียน	เรียนหนังสือ	เข้าแถว	ทำงานบ้าน
	08.00 – 09.00 น.	เรียนหนังสือ	เข้าแถว	ดูโทรทัศน์	ทำงาน
	09.00 – 10.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ทำงาน
	10.00 – 11.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	ดูโทรทัศน์	เล่น
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน
	12.00 – 13.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	เล่น	ดูโทรทัศน์
	13.00 – 14.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	เล่น	เลี้ยงน้อง
	14.00 – 15.00 น.	เรียนหนังสือ	กลับบ้าน	เล่น	ทำการบ้าน
	15.00 – 16.00 น.	กลับบ้าน	ทำการบ้าน	เรียนหนังสือ	เล่น
	16.00 – 17.00 น.	ทำการบ้าน	เล่น	กลับบ้าน	ทำงานบ้าน
	17.00 – 18.00 น.	ดูโทรทัศน์	เล่น	ทำการบ้าน	ทานอาหาร
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	ทำการบ้าน	เล่น
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน	เข้านอน	ทานอาหาร
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	ทำการบ้าน	อาบน้ำ
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	ดูโทรทัศน์	-	-

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	ช่วงเวลา	กิจกรรมที่เยาวชนส่วนใหญ่กระทำในแต่ละวัน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)			
เยาวชนนับถือ ศาสนาอิสลาม นอกเมือง	05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน	อาบน้ำ	ละหมาด	นอนหลับ
	06.00 – 07.00 น.	อาบน้ำ	ตื่นนอน	แต่งตัว	ทานอาหาร
	07.00 – 08.00 น.	ไปโรงเรียน	เรียนหนังสือ	ตื่นนอน	เข้าแถว
	08.00 – 09.00 น.	เรียนหนังสือ	เข้าแถว	ไปโรงเรียน	ดูโทรทัศน์
	09.00 – 10.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน
	10.00 – 11.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน	ทานอาหาร
	11.00 – 12.00 น.	ทานอาหาร	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	ทำงานบ้าน
	12.00 – 13.00 น.	เรียนหนังสือ	ทานอาหาร	ดูโทรทัศน์	เล่น
	13.00 – 14.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	เล่น	กลับบ้าน
	14.00 – 15.00 น.	เรียนหนังสือ	ดูโทรทัศน์	กลับบ้าน	ทำการบ้าน
	15.00 – 16.00 น.	กลับบ้าน	เรียนหนังสือ	เรียนศาสนา	ดูโทรทัศน์
	16.00 – 17.00 น.	เรียนศาสนา	กลับบ้าน	ดูโทรทัศน์	เล่น
	17.00 – 18.00 น.	เรียนศาสนา	ดูโทรทัศน์	เล่น	กลับบ้าน
	18.00 – 19.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทานอาหาร	เรียนศาสนา	กลับบ้าน
	19.00 – 20.00 น.	ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน	เข้านอน	ทานอาหาร
	20.00 – 21.00 น.	ดูโทรทัศน์	เข้านอน	อาบน้ำ	ทำการบ้าน
	21.00 – 22.00 น.	เข้านอน	ดูโทรทัศน์	ละหมาด	-

จากตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์กิจกรรมที่กลุ่มแม่บ้านและเยาวชน กระทำในแต่ละวัน พิจารณาเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ โดยเรียงกิจกรรมตามลำดับร้อยละของการทำกิจกรรม 4 อันดับแรก พบว่า ในแต่ละวันแม่บ้านและเยาวชนมีการทำกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมโดยรวมซึ่งแม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. และ 21.00 - 22.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. และการทำงานบ้านจะทำในช่วงเวลา 6.00 - 18.00 น. และ 19.00 - 20.00 น. กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือ การอาบน้ำ การละหมาด การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. และ 20.00 - 22.00 น. การละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. และ 16.00 - 19.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 6.00 - 18.00 น. กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือ การอาบน้ำ การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. และ 19.00 - 22.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. และ 16.00 - 19.00 น. และทำงานบ้านในช่วงเวลา 5.00 - 18.00 น. และกลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือการอาบน้ำ การละหมาด การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. และ 21.00 - 22.00 น. การละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. 18.00 - 19.00 น. และ 20.00 - 21.00 น. การเตรียมอาหาร ทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. และ 20.00 - 21.00 น. การเตรียมอาหาร ทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. และ 15.00 - 18.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 6.00 - 18.00 น.

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำ ทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. 16.00 - 19.00 น. และ 20.00 - 22.00 น. และการทำงานบ้านจะทำในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น. และ 16.00 - 18.00 น. กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การทำละหมาด และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. 18.00 - 20.00 น. และ 21.00 - 22.00 น. การทำละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 - 6.00 น. และ 18.00 - 19.00 น. และการทำงานบ้านทำในเวลา 5.00 - 6.00 น.

8.00 – 9.00 น. 11.00 – 12.00 น. และ 13.00 – 15.00 น. กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรมคือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 7.00 – 8.00 น. 11.00 – 12.00 น. และ 16.00 – 17.00 น. และกลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การละหมาด และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. การละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 21.00 – 22.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 9.00 – 12.00 น.

โดยภาพรวมจากการศึกษาพบว่าแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบส่วนใหญ่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ ได้แก่ การอาบน้ำ การทำงานบ้าน การเตรียมอาหาร และการทำละหมาดในชุมชนอิสลาม ซึ่งพบว่ากิจกรรมดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบในลักษณะของการระบายน้ำที่ใช้แล้วลงคลอง เป็นการเพิ่มปริมาณของเสียลงคลองแสนแสบ เมื่อมาประกอบกับการขาดระบบบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมของชุมชนริมคลองแสนแสบ ทำให้การอนุรักษ์คลองแสนแสบโดยอาศัยพฤติกรรมของคนเป็นเรื่องที่ต้องรีบดำเนินการ

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนว่ามีมากหรือน้อย

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แม่บ้านและเยาวชนเกี่ยวกับความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำและเว้นระยะ 2 สัปดาห์ จึงสัมภาษณ์พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยสอบถามใน 4 พฤติกรรมคือ 1. การไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ 2. การเก็บขยะซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ 3. การดูแลพื้นที่ริมคลองแสนแสบให้สะอาด และ 4. การชักชวนคนในครอบครัว และเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน จำแนกตามตัวแปร โชน ศาสนา
ชุมชนและสภาพภูมิศาสตร์

สภาพ ภูมิศาสตร์	โชน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ										
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		ชักชวนผู้อื่น		รวม		
						\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
ในเมือง	1	พุทธ	วรจักร	แม่บ้าน	9	4.33	0.87	3.22	1.20	3.67	0.71	4.22	0.90	3.86	0.87	
				เยาวชน	13	4.00	0.82	3.23	1.09	3.85	1.07	4.15	0.80	3.81	0.80	
				วัดบรม	แม่บ้าน	11	4.36	0.67	2.64	1.03	2.73	1.27	2.91	1.30	3.16	0.87
					เยาวชน	11	4.55	0.69	4.09	0.70	4.36	0.67	4.45	0.82	4.36	0.87
				วัดป่าทุม	แม่บ้าน	11	3.91	1.14	1.82	1.17	2.64	1.12	3.55	0.69	2.98	0.87
					เยาวชน	11	3.82	0.60	2.45	0.69	2.91	0.83	3.45	0.69	3.16	0.87
				รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	31	4.19	0.91	2.52	1.23	2.97	1.14	3.52	1.06	3.30	0.87
					เยาวชน	35	4.11	0.76	3.26	1.07	3.71	1.05	4.03	0.86	3.78	0.87
			อิสลาม	มหานาค	แม่บ้าน	11	4.55	0.69	2.73	0.65	2.45	0.69	2.45	0.52	3.05	0.87
					เยาวชน	11	3.73	0.65	2.64	0.50	2.27	0.47	2.09	0.30	2.68	0.87
				ศรีวัดใต้	แม่บ้าน	11	4.64	0.67	2.09	0.94	2.46	1.13	2.09	1.22	2.82	0.87
					เยาวชน	11	3.91	0.94	2.91	0.30	3.06	0.63	2.64	0.50	3.11	0.87
				ศรีวัดเหนือ	แม่บ้าน	11	4.36	0.91	1.45	0.82	2.64	0.81	2.82	0.60	2.82	0.87
					เยาวชน	11	4.18	1.08	2.55	1.57	3.36	1.12	3.36	1.21	3.36	0.87
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	33	4.52	0.71	2.09	0.95	2.52	0.87	2.45	0.87	2.89	0.87	
				เยาวชน	33	3.94	0.90	2.70	0.95	2.88	0.89	2.70	0.92	3.05	0.87	
รวมกลุ่มแม่บ้าน					64	4.36	0.82	2.30	1.11	2.83	1.03	2.97	1.10	3.10	0.87	
รวมกลุ่มเยาวชน					68	4.03	0.83	2.99	1.04	3.31	1.05	3.38	1.11	3.42	0.87	

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพ ศาสตร์	โซน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ									
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		ชักชวนผู้อื่น		รวม	
						\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
เมือง	2	พุทธ	โรงเจ	แม่บ้าน	13	5.00	0.00	2.15	1.14	2.92	1.19	3.69	0.75	3.44	0.62
				เยาวชน	11	4.91	0.30	2.36	0.81	2.45	0.69	2.55	0.69	3.07	0.45
			นิคม	แม่บ้าน	13	4.38	1.19	4.08	1.04	4.62	0.65	4.77	0.44	4.46	0.54
				เยาวชน	11	4.45	0.93	3.73	0.90	3.73	1.10	4.09	0.94	4.00	0.81
			วัดมัทกะสัน	แม่บ้าน	13	4.46	0.66	1.85	0.80	2.62	0.77	3.31	0.75	3.06	0.43
				เยาวชน	11	4.64	0.81	2.09	1.04	2.27	0.79	2.45	1.21	2.86	0.50
			เฉลิมอนุสรณ์	แม่บ้าน	12	4.08	0.79	2.75	0.97	3.25	1.22	3.58	0.79	3.42	0.77
				เยาวชน	11	4.09	0.83	2.27	0.65	2.55	0.82	3.00	0.45	2.98	0.56
			รวม 4 ชุมชน	แม่บ้าน	51	4.49	0.83	2.71	1.30	3.35	1.23	3.84	0.88	3.60	0.79
				เยาวชน	44	4.53	0.79	2.58	1.08	2.76	1.00	3.02	1.06	3.23	0.74
		อิสลาม	บ้านดอน	แม่บ้าน	11	4.73	0.65	2.91	1.70	4.64	0.50	4.36	0.81	4.16	0.60
				เยาวชน	11	5.00	0.00	2.64	1.50	3.91	0.94	4.45	0.82	4.00	0.57
			นวลจิตร	แม่บ้าน	11	3.73	0.47	2.73	0.90	3.00	0.63	3.45	0.69	3.23	0.41
				เยาวชน	12	3.58	0.67	2.42	0.51	3.08	0.67	3.42	0.51	3.13	0.39
			คลองตัน	แม่บ้าน	11	4.64	0.67	3.64	1.36	3.91	0.94	4.36	0.81	4.14	0.74
				เยาวชน	15	4.80	0.63	3.70	1.25	4.30	1.06	4.60	0.97	4.07	0.92
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	33	4.36	0.74	3.09	1.38	3.85	1.23	4.06	0.86	3.84	0.73
				เยาวชน	38	4.42	0.83	2.88	1.24	3.73	1.01	4.12	0.93	3.75	0.80
รวมกลุ่มแม่บ้าน					84	4.44	0.80	2.86	1.34	3.55	1.16	3.93	0.88	3.71	0.75
รวมกลุ่มเยาวชน					82	4.49	0.80	2.71	1.15	3.17	1.11	3.49	1.14	3.41	0.71

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพภูมิศาสตร์	โรงเรียน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ									
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		รักษาผู้อื่น		รวม	
						\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		\bar{X}
ในเมือง	3	พุทธ	เพชรพระราม	แม่บ้าน	11	4.18	0.98	2.55	0.52	2.64	0.67	3.09	0.83	3.11	
				เยาวชน	11	4.27	1.27	3.00	1.34	3.27	1.27	3.73	1.19	3.57	
			วัดเทพศิลา	แม่บ้าน	12	4.25	0.75	3.00	0.95	3.58	0.79	3.67	0.78	3.63	
				เยาวชน	19	4.63	0.83	3.32	1.06	4.11	0.99	3.89	0.57	3.99	
			ทวีปยสินเก่า	แม่บ้าน	11	5.00	0.00	3.27	1.42	2.64	1.50	4.09	0.94	3.75	
				เยาวชน	11	3.64	0.92	3.55	1.04	3.82	0.98	3.64	0.92	3.66	
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	34	4.47	0.79	2.94	1.04	2.97	1.11	3.62	0.92	3.50	
				เยาวชน	41	4.30	1.04	3.26	1.11	3.81	1.07	3.70	0.91	3.79	
		อิสลาม	อามานะ	แม่บ้าน	12	5.00	0.00	2.33	0.78	4.33	0.65	2.50	0.52	3.54	
				เยาวชน	11	4.33	0.50	2.33	0.50	3.78	0.44	2.00	0.00	3.16	
			วัดตึก	แม่บ้าน	11	3.82	1.25	2.64	1.03	3.00	1.34	3.09	1.22	3.14	
				เยาวชน	15	4.20	0.86	3.33	1.18	3.60	0.91	3.47	1.06	3.65	
			วัดกลาง	แม่บ้าน	11	4.91	0.30	1.73	0.65	2.09	0.83	2.73	0.79	2.86	
				เยาวชน	11	5.00	0.00	1.64	0.81	2.09	0.94	2.27	1.01	2.75	
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	34	4.59	0.89	2.24	0.89	3.18	1.34	2.76	0.89	3.19	
				เยาวชน	37	4.49	0.70	2.54	1.17	3.17	1.10	2.71	1.10	3.24	
รวมกลุ่มแม่บ้าน					68	4.53	0.84	2.59	1.03	3.07	1.23	3.19	1.00	3.25	
รวมกลุ่มเยาวชน					78	4.38	0.90	2.94	1.19	3.53	1.12	3.26	1.11	3.45	

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพ ศาสตร์	โซน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ									
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		ชักชวนผู้อื่น		รวม	
						\bar{X}	SD	X	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การเมือง	4	พุทธ	วัดพิชัย	แม่บ้าน	24	4.29	1.08	3.42	1.25	3.46	1.18	3.62	1.21	3.70	0.81
				เยาวชน	23	4.30	0.82	3.30	1.11	3.83	0.94	3.78	0.90	3.80	0.79
			คลองระพี	แม่บ้าน	13	4.54	0.78	2.46	0.66	3.15	1.07	3.46	1.05	3.40	0.57
				เยาวชน	12	4.08	1.16	4.08	0.90	4.00	0.85	3.92	0.90	4.02	0.81
			ร่มไทร	แม่บ้าน	16	5.00	0.00	3.25	1.29	3.44	1.46	3.56	1.31	3.81	0.92
				เยาวชน	17	4.24	0.90	3.06	0.83	3.29	0.99	3.59	1.28	3.54	0.75
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	53	4.58	0.85	3.20	1.19	3.36	1.21	3.56	1.17	3.66	0.80
				เยาวชน	52	4.27	0.85	2.75	0.99	3.60	0.98	3.70	1.07	3.77	0.79
		อิสลาม	สุเหร่าแดง	แม่บ้าน	12	4.83	0.58	2.83	0.97	3.33	0.78	2.92	0.90	3.46	0.51
					เยาวชน	12	4.08	0.90	2.77	1.34	2.75	0.75	2.25	0.75	2.98
			นาพิไล	แม่บ้าน	13	3.62	0.51	2.36	0.44	2.77	0.60	2.38	0.51	2.88	0.35
				เยาวชน	11	4.18	0.40	2.67	0.50	2.55	0.52	2.73	0.65	2.95	0.37
			หนองคลองใหญ่	แม่บ้าน	11	4.89	0.33	2.36	0.71	3.44	0.58	4.22	0.44	3.43	0.39
				เยาวชน	10	4.00	1.00	3.78	1.20	3.78	0.97	3.78	1.09	3.95	0.95
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	36	4.38	0.78	2.74	0.71	3.15	0.78	3.06	0.98	3.33	0.54
				เยาวชน	33	4.09	0.85	3.20	0.99	3.60	0.98	3.70	1.07	3.27	0.81
รวมกลุ่มแม่บ้าน					89	4.51	0.83	2.96	1.04	3.28	1.07	3.37	1.12	3.45	0.65
รวมกลุ่มเยาวชน					85	4.19	0.82	3.08	1.08	3.32	0.99	3.32	1.12	3.51	0.76

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพภูมิศาสตร์	โซน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ									
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		รักษาน้ำผู้อื่น		รวม	
						\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		\bar{X}
นอกเมือง	5	พุทธ	หุดอแหล	แม่บ้าน	11	4.45	0.69	4.27	0.79	3.82	0.60	3.82	0.75	4.09	
				เขาวจน	11	3.90	1.37	3.60	1.51	3.60	1.43	3.50	1.43	3.73	
			บ้านเพ็ญเหนือ	แม่บ้าน	10	4.22	0.67	2.56	0.88	3.11	0.60	3.44	0.53	3.30	
				เขาวจน	17	3.94	1.20	3.76	1.25	3.71	1.26	4.18	1.13	3.90	
			มีนบุรี	แม่บ้าน	16	4.80	0.41	3.00	1.20	3.73	1.28	3.80	0.86	3.84	
				เขาวจน	15	4.21	0.97	3.57	1.16	3.64	1.34	3.57	1.09	3.70	
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	37	4.54	0.61	3.29	1.20	3.60	0.98	3.71	0.75	3.77	
				เขาวจน	43	4.02	1.15	3.66	1.26	3.66	1.30	3.80	1.21	3.78	
		อิสลาม	จิดร์ฮาดร์	แม่บ้าน	12	4.92	0.29	2.67	0.65	4.33	0.78	2.50	0.67	3.60	
				เขาวจน	11	4.73	0.47	2.36	0.50	4.09	0.54	2.36	0.50	3.39	
			จิดร์ฮาดร์พัฒนา	แม่บ้าน	11	4.73	0.65	2.82	1.25	3.09	1.14	3.64	0.81	3.57	
				เขาวจน	11	5.00	0.00	3.36	1.12	3.18	1.33	3.91	1.58	3.86	
			สามัคคี	แม่บ้าน	12	4.92	0.29	2.92	0.90	4.25	0.75	2.83	0.83	3.73	
				เขาวจน	11	4.73	0.47	2.09	0.54	3.82	0.75	2.55	0.52	3.30	
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	35	4.78	0.53	2.84	0.93	3.89	1.02	3.00	0.88	3.64	
				เขาวจน	33	4.82	0.39	2.62	0.92	3.74	0.99	3.00	1.23	3.52	
รวมกลุ่มแม่บ้าน					72	4.67	0.58	3.06	1.09	3.75	1.00	3.35	0.89	3.69	
รวมกลุ่มเขาวจน					76	4.39	0.97	3.19	1.23	3.69	1.16	3.44	1.28	3.66	

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพ ศาสตร์	โซน	ศาสนา	ชุมชน	สภาพกลุ่ม	จำนวน	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ									
						ไม่ทิ้งขยะ		เก็บขยะ		ดูแลพื้นที่		ชักชวนผู้อื่น		รวม	
						\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การเมือง	6	พุทธ	คุ้มฝั่งเหนือ	แม่บ้าน	11	3.64	0.81	2.55	0.82	2.55	0.82	3.18	0.75	2.98	0.43
				เยาวชน	4	3.00	0.82	2.75	1.26	2.50	1.00	3.50	0.58	2.94	0.72
			รวม 1 ชุมชน	แม่บ้าน	11	3.64	0.81	2.55	0.82	2.55	0.82	3.18	0.75	2.98	0.43
				เยาวชน	4	3.00	0.82	2.75	1.26	2.51	1.00	3.50	0.58	2.94	0.72
		อิสลาม	โห้ระมัน	แม่บ้าน	12	4.50	0.90	3.33	1.23	3.75	0.97	3.33	0.98	3.73	0.91
				เยาวชน	10	4.70	0.49	3.60	0.84	4.00	0.67	3.30	0.67	3.90	0.49
			อนุรักษ์	แม่บ้าน	6	5.00	0.00	4.67	0.82	4.17	0.75	4.83	0.41	4.67	0.47
				เยาวชน	11	4.64	0.50	2.45	0.52	3.73	0.65	3.64	0.67	3.61	0.41
			ดารู้ด	แม่บ้าน	16	4.81	0.40	3.06	1.29	3.19	1.17	3.44	0.96	3.63	0.72
				เยาวชน	11	4.64	0.50	2.36	0.81	2.18	0.75	2.55	0.52	2.93	0.46
			รวม 3 ชุมชน	แม่บ้าน	34	4.74	0.62	3.44	1.31	3.56	1.08	3.65	1.04	3.85	0.83
				เยาวชน	32	4.66	0.48	2.78	0.91	3.28	1.05	3.16	0.77	3.47	0.60
รวมกลุ่มแม่บ้าน					45	4.47	0.81	3.22	1.26	3.31	1.10	3.53	0.99	3.39	0.67
รวมกลุ่มเยาวชน					36	4.47	0.74	2.78	0.93	3.19	1.06	3.19	0.75	3.21	0.71

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธในเมืองมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ยระหว่าง 3.30 – 3.50 จัดว่าเป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลาง ยกเว้นแม่บ้านในโซนที่ 2 มีการทำพฤติกรรมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) และเมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า แม่บ้านมีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหาร ลงในคลองแสนแสบในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.17 – 4.19) ซึ่งแม่บ้านในชุมชนทรัพย์สินเก่า มีการทำพฤติกรรมนี้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ส่วนพฤติกรรมย่อยอื่น ๆ แม่บ้านมีการทำในระดับปานกลาง ยกเว้นพฤติกรรมเก็บขยะมีการทำในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.52 – 2.94)

กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามในเมืองมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ยระหว่าง 2.89 – 3.19 จัดว่าเป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลาง ยกเว้นแม่บ้านในโซนที่ 2 มีการทำพฤติกรรมรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) และเมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า แม่บ้านมีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.52 – 4.59) โดยเฉพาะแม่บ้านในชุมชนอمانةพัฒนา มีการทำพฤติกรรมนี้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) แต่แม่บ้านในโซนที่ 2 มีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38) ส่วนพฤติกรรมเก็บขยะ พฤติกรรมดูแลพื้นที่และพฤติกรรมชักชวนผู้อื่น แม่บ้านในโซนที่ 1 มีการทำพฤติกรรมทั้ง 3 ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.09, 2.52, 2.45 ตามลำดับ) แม่บ้านในโซนที่ 2 มีการทำพฤติกรรมดูแลพื้นที่ และพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85 และ 4.06 ตามลำดับ) แต่แม่บ้านในโซนที่ 3 ทำในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมเก็บขยะทำในระดับปานกลาง และแม่บ้านในโซนที่ 3 มีการทำพฤติกรรมเก็บขยะ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.24)

กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมืองมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ยระหว่าง 3.66 – 3.77 จัดเป็นการทำพฤติกรรมในระดับมาก ยกเว้นแม่บ้านในโซนที่ 6 มีพฤติกรรมเฉลี่ย 2.98 เป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในพฤติกรรมย่อยพบว่ามีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมากที่สุด ยกเว้นแม่บ้านในโซนที่ 6 มีการทำในระดับมากและมีการทำพฤติกรรมการดูแลพื้นที่ และพฤติกรรมชักชวนผู้อื่น ในระดับ ปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนพฤติกรรมเก็บขยะจะมีการทำในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะแม่บ้านโซนที่ 6 (ค่าเฉลี่ย 2.55)

กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมืองมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ยระหว่าง 3.33 – 3.85 จัดเป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อพิจารณาในพฤติกรรมย่อย พบว่า มีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.38 – 4.78) ส่วนพฤติกรรมย่อยอื่นมีการทำในระดับปานกลางถึงระดับมาก ยกเว้นพฤติกรรมเก็บขยะมีการทำในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยในกลุ่มแม่บ้านโซน 4 และ 5 (ค่าเฉลี่ย 2.74 – 2.84)

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง พบว่า มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ยระหว่าง 3.23 - 3.79 จัดว่าเป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า เยาวชนมีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมาก ถึงค่อนข้างมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.11 - 4.53) แต่พฤติกรรมย่อยอื่น ๆ จะอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ยกเว้นในกลุ่มเยาวชนโซนที่ 2 จะมีการทำพฤติกรรมเก็บขยะและพฤติกรรม การดูแลพื้นที่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.58 และ 2.76 ตามลำดับ)

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง พบว่า มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ย 3.05 - 3.75 จัดเป็นการทำพฤติกรรมในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า เยาวชนมีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94 - 4.49) ซึ่งมากกว่าการทำพฤติกรรมย่อยอื่น ๆ ซึ่งทำในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.54 - 3.17) ยกเว้นในกลุ่มเยาวชนโซนที่ 2 ซึ่งมีการทำพฤติกรรมดูแลพื้นที่และพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73 - 4.12) นอกจากนั้นพบว่าเยาวชนในชุมชนสุเหร่าบ้านดอน ชุมชนวัดกลางมีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) แต่มีการทำพฤติกรรมเก็บขยะค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.64 - 2.64)

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง พบว่า มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ย 5.56 - 6.41 จัดเป็นการทำพฤติกรรมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า เยาวชนในโซนที่ 4 และ 5 มีการทำในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60 - 4.27) ยกเว้นพฤติกรรมการเก็บขยะของเยาวชนในโซนที่ 4 จะมีการทำในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) ส่วนเยาวชนในโซนที่ 6

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมเฉลี่ย 3.27 - 3.52 จัดว่ามีการทำพฤติกรรมในระดับปานกลางถึงมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละพฤติกรรมย่อยพบว่า เยาวชนในแต่ละโซนมีการทำพฤติกรรมแตกต่างกันไป กล่าวคือ เยาวชนในโซนที่ 4 มีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ พฤติกรรมดูแลพื้นที่ และพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60 - 4.09) แต่มีการทำพฤติกรรมเก็บขยะในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) เยาวชนในโซนที่ 5 มีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.82) มีการทำพฤติกรรมดูแลพื้นที่ในระดับมาก ส่วนพฤติกรรมชักชวนผู้อื่น และพฤติกรรมเก็บขยะ มีการทำในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 2.62 ตามลำดับ) เยาวชนในโซนที่ 6 มีการทำพฤติกรรมย่อยในระดับใกล้เคียงกับเยาวชนในโซนที่ 5 ยกเว้นการทำพฤติกรรมดูแลพื้นที่จะทำในระดับปานกลาง

4. เพื่อศึกษาตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในการอธิบายและการทำนายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ของตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. เจตคติ	หมายถึง	เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
2. เจตคติอ่อน	หมายถึง	เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)
3. การคล้อยตามกลุ่ม	หมายถึง	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
4. การคล้อยตามกลุ่มอ่อน	หมายถึง	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)
5. การรับรู้ความสามารถ	หมายถึง	การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง)
6. การรับรู้ความสามารถอ่อน	หมายถึง	การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม)
7. ความตั้งใจ	หมายถึง	ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ
8. พันธะทางจริยธรรม	หมายถึง	พันธะทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
9. ความรู้	หมายถึง	ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
10. ความตระหนัก	หมายถึง	ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
11. พฤติกรรม	หมายถึง	พฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้การตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relation Model) ที่กำหนดขึ้นจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและผลการวิจัย เรียกว่า โมเดลเริ่มต้น (ภาพประกอบ 3) จากนั้นทำการปรับโมเดลให้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากหลักฐานเชิงทฤษฎีและแนวคิดอื่นๆ ที่สนับสนุนการเพิ่มเติมหรือลดอิทธิพลทางตรงบางตัว ผลการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.30 (Jöreskog & Sörbom, 2000) จะนำมาเสนอตามลำดับดังนี้ คือ 1) โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้าน แยกเป็นกลุ่มแม่บ้านในเมือง กลุ่มแม่บ้านนอกเมือง กลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ กลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม และ 2) โมเดลอธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชน แยกเป็น กลุ่มเยาวชนในเมือง กลุ่มเยาวชนนอกเมือง กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม

การอธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 422 คน เมื่อจำแนกตามการนับถือศาสนา เป็นกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ 217 คน แม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม 205 คน และจำแนกเป็นกลุ่มแม่บ้านในเมือง 216 คน และแม่บ้านนอกเมือง 206 คน ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรทั้งหมด แสดงในตาราง 8-11 ตาราง 8 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มแม่บ้านในเมือง

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.พฤติกรรม	1.000	.342**	.100	.080	.320**	.046	.079	.112
2.ความตั้งใจ		1.000	.199**	.326**	.534**	.386**	.389**	.321**
3.เจตคติ			1.000	.362**	.307**	.263**	.346**	-.029
4.การคล้อยตามกลุ่ม				1.000	.353**	.534**	.409**	.023
5.การรับรู้ความสามารถ					1.000	.436**	.518**	.121
6.การคล้อยตามกลุ่มอ้อม						1.000	.423**	-.003
7.การรับรู้ความสามารถอ้อม							1.000	.129
8.ความตระหนัก								1.000
\bar{X}	3.41	6.25	6.37	6.39	5.87	6.30	5.84	2.69
S.D.	.75	1.00	.51	.90	1.15	.67	.63	1.22
Skewness	.283	-2.334	-.741	-1.799	-1.239	-.936	-.459	-7.63
Std. Error of Skewness	.330	.330	.330	.330	.330	.330	.330	.330
Kurtosis	-.034	6.513	.022	2.977	1.039	.527	.172	-.545
Std. Error of kurtosis	.166	.166	.166	.166	.166	.166	.166	.166

* p < .05 , ** p < .01

ตาราง 8 แสดงว่ากลุ่มแม่บ้านในเมืองมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำอยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรม อนุรักษ์แหล่งน้ำระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$ และ $\bar{X} = 3.41$) ตัวแปรอื่นนอกจากสองตัวแปรข้างต้นอยู่ในระดับมาก การกระจายของข้อมูลมีไม่มาก ดูได้จากค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีค่าต่ำ และตัวแปรบางตัวมีความเบ้ทางซ้ายค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านในเมือง มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับปานกลางถึงน้อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าต่ำสุด คือ 0.199 และ ค่าสูงสุดคือ 0.534

ตาราง 9 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษา ในกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.พฤติกรรม	1.000	.404**	.157*	.213**	.323**	.219**	.232**	.298**
2.ความตั้งใจ		1.000	.289**	.309**	.572**	.403**	.353**	.451**
3.เจตคติ			1.000	.331**	.333**	.317**	.394**	.288**
4.การคล้อยตามกลุ่ม				1.000	.378**	.455**	.403**	.275**
5.การรับรู้ความสามารถ					1.000	.465**	.499**	.352**
6.การคล้อยตามกลุ่มอ่อน						1.000	.414**	.348**
7.การรับรู้ความสามารถอ่อน							1.000	.254**
8. ความตระหนัก								1.000
\bar{X}	3.61	6.42	6.50	6.47	6.12	6.46	5.93	2.98
S.D.	.71	.79	.47	.79	.94	.62	.57	1.17
Skewness	-.029	-1.901	-1.516	-1.698	-1.292	-1.432	-.621	-1.104
Std. Error of Skewness	.337	.337	.337	.337	.337	.337	.337	.337
Kurtosis	-.333	3.518	3.411	2.449	1.036	2.237	.328	.175
Std. Error of kurtosis	.169	.169	.169	.169	.169	.169	.169	.169

* p < .05 , ** p < .01

ตาราง 9 แสดงว่า กลุ่มแม่บ้านนอกเมือง มีลักษณะของตัวแปรตามตารางอยู่ในระดับมาก การกระจายของตัวแปรมีค่าต่ำ และตัวแปรบางตัวมีความเบ้ทางซ้ายค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจ อนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ่อน) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่ม ตัวอย่างแม่บ้านนอกเมืองมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญมีค่าต่ำที่สุด คือ 0.157 และ มีค่าสูงสุดคือ 0.572

ตาราง 10 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษา ในกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. พฤติกรรม	1.000	.335**	.134*	.085	.248**	.051	.099	.130
2. ความตั้งใจ		1.000	.289**	.277**	.516**	.376**	.344**	.305**
3. เจตคติ			1.000	.369**	.371**	.313**	.347**	.078
4. การคล้อยตามกลุ่ม				1.000	.291**	.506**	.356**	.163*
5. การรับรู้ความสามารถ					1.000	.422**	.485**	.153*
6. การคล้อยตามกลุ่มอ้อม						1.000	.364**	.136*
7. การรับรู้ความสามารถอ้อม							1.000	.151*
8. ความตระหนัก								1.000
\bar{X}	3.55	6.34	6.41	6.44	6.04	6.42	5.92	2.74
S.D.	.74	.94	.51	.84	1.02	.63	.57	1.26
Skewness	.126	-2.199	-1.083	-1.813	-1.256	-1.333	-.417	-.823
Std. Error of Skewness	.329	.329	.329	.329	.329	.329	.329	.329
Kurtosis	-.543	6.056	1.423	3.159	.982	2.009	-.286	-.530
Std. Error of kurtosis	.165	.165	.165	.165	.165	.165	.165	.165

* $p < .05$, ** $p < .01$

ตาราง 10 แสดงว่ากลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีลักษณะของตัวแปรตามตารางอยู่ในระดับมาก การกระจายของตัวแปรมีค่าต่ำ และตัวแปรบางตัวมีความเบ้ทางซ้ายค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ มีค่าต่ำสุดคือ 0.134 และมีค่าสูงสุดคือ 0.516

ตาราง 11 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษา ในกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.พฤติกรรม	1.000	.420**	.160*	.205**	.412**	.223**	.201**	.323**
2.ความตั้งใจ		1.000	.190*	.372**	.597**	.426**	.413**	.480**
3.เจตคติ			1.000	.333**	.288**	.293**	.404**	.191**
4.การคล้อยตามกลุ่ม				1.000	.438**	.497**	.457**	.115
5.การรับรู้ความสามารถ					1.000	.484**	.533**	.326**
6.การคล้อยตามกลุ่มอ่อน						1.000	.470**	.221*
7.การรับรู้ความสามารถอ่อน							1.000	.244**
8.ความตระหนัก								1.000
\bar{X}	3.46	6.33	6.46	6.42	5.94	6.34	5.85	2.92
S.D.	.73	.87	.48	.85	1.10	.67	.64	1.13
Skewness	.101	-2.370	-1.057	-1.752	-1.351	-.985	-.604	-.996
Std. Error of Skewness	.338	.338	.338	.338	.338	.338	.338	.338
Kurtosis	.083	6.837	.949	2.735	1.488	.477	.502	.019
Std. Error of kurtosis	.170	.170	.170	.170	.170	.170	.170	.170

* p < .05 , ** p < .01

ตาราง 11 แสดงว่ากลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลามมีค่าพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.46) ตัวแปรที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกตัว ตัวแปรมีการกระจายไม่มาก แต่ความเบ้ทางซ้ายมีค่าสูง ได้แก่ ความตั้งใจนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ่อน) การรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมพฤติกรรมนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ่อน) และความตระหนักต่อการนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลามมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลมีค่าปานกลางถึงน้อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มียุทธศาสตร์มีค่าต่ำสุดคือ 0.115 และมีค่าสูงสุดคือ 0.597

จากการวิเคราะห์ไม่พบว่าโมเดลเริ่มต้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มแม่บ้านทั้ง 4 กลุ่ม โดยพบผลทางสถิติแสดงในตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 ดัชนีความกลมกลืนและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความกลมกลืนของโมเดลในกลุ่มแม่บ้าน
4 กลุ่ม

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	กลุ่มแม่บ้าน			
		ในเมือง	นอกเมือง	นับถือศาสนา พุทธ	นับถือศาสนา อิสลาม
χ^2 (df, p)	ไม่มีนัยสำคัญ	1859.5 (29,0.0)	1594.20 (29,0.0)	968.26 (29,0.0)	2443.12 (29,0.0)
RMSEA	0.05 – 0.08	.55	0.39	.52	.65
SRMR	< .05	.78 *	0.57 *	4.07 *	.49 *
GFI	> .95	.91	.93	.98	.97
AGFI	> .95	.79	0.84	.95	.93
CN	> 200	6.73	12.06	7.38	5.14

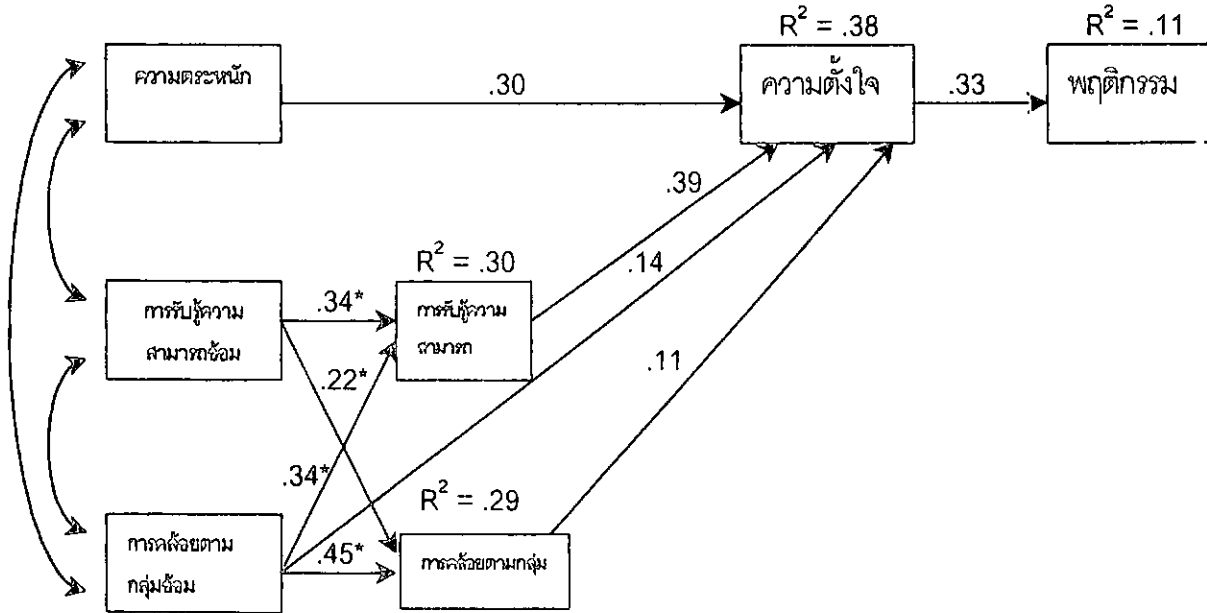
หมายเหตุ ผลการคำนวณเป็นเพียง Intermediate solutions เพราะไม่สามารถประมาณค่าที่เหมาะสมได้หลังจากการทำซ้ำ 1,000 ครั้ง

ผลในตาราง 12 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนหลายประเภท จากค่าดัชนีของแต่ละกลุ่มแม่บ้านพบว่า ค่า SRMR ซึ่งแสดงถึงความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีค่าสูงเกินไปทุกกลุ่ม RMSEA ซึ่งแสดงถึงความคลาดเคลื่อนในหน่วยขององศาอิสระก็มีค่าสูงกว่า .05 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่า χ^2 ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าโดยภาพรวมของโมเดลไม่มีความกลมกลืน ค่า GFI AGFI แสดงถึงความกลมกลืนบ้างในบางกลุ่ม คือ กลุ่มนับถือศาสนาพุทธและกลุ่มนับถือศาสนา อิสลาม และค่า CN แสดงถึง สัดส่วนระหว่างค่าวิกฤตของ χ^2 และค่าฟังก์ชันกลมกลืน (Fit Function) มีค่าต่ำเกินไป

จากดัชนีข้างต้นกล่าวได้ว่าโมเดลเริ่มต้นยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านได้ ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยตัดอิทธิพลทางตรงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ออกและเพิ่มอิทธิพลทางตรงบางตัว ตามแนวคิดของลิสก้า (Liska, 1984) ผลการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปดังนี้

กลุ่มแม่บ้านในเมือง

โมเดลที่ปรับแล้วของแม่บ้านในเมืองมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 19.52$ ($df = 9$, $p > 0.01$) RMSEA = 0.07 SRMR = 0.05 GFI = .98 AGFI = .92 และ CN = 239.65 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ค่าอำนาจในการทำนาย (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 11 – 38 ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านในเมือง
ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 4 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยพบว่า แม่บ้านที่มีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงด้วย ($b = .33$) ตัวแปรอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ร้อยละ 11 จัดว่าอธิบายได้ในระดับต่ำ

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง และทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเรียงตามลำดับของตัวแปรที่กล่าวถึงข้างต้น ดังนี้ .30, .39, .11 และ .14 แสดงว่าแม่บ้านที่มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง และมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงจะมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงด้วย ตัวแปรทั้งสี่ตัวอธิบายความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ร้อยละ 38 จัดว่าอธิบายได้ในระดับปานกลาง

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) จากความเชื่อและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) โดยอธิบายตัวแปรที่วัดทางตรงได้ร้อยละ 30 และ 29 จัดได้ว่าอธิบายได้ในระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มแม่บ้านในเมือง

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ																	
	การคล้อยตามกลุ่มอ้อม			การรับรู้ความสามารถอ้อม			ความตระหนัก			การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การคล้อยตามกลุ่ม	.45	-	.45	.22	-	.22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การรับรู้ความสามารถ	.34	-	.34	.34	-	.34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ความตั้งใจ	.14	.18	.32	-	.16	.16	.30	-	.30	.11	-	.11	.39	-	.39	-	-	-
พฤติกรรม	-	.10	.10	-	.05	.05	-	.10	.10	-	.04	.04	-	.13	.13	.33	-	.33

จากตาราง 13 พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ($\beta = .45$) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ($\beta = .34$)

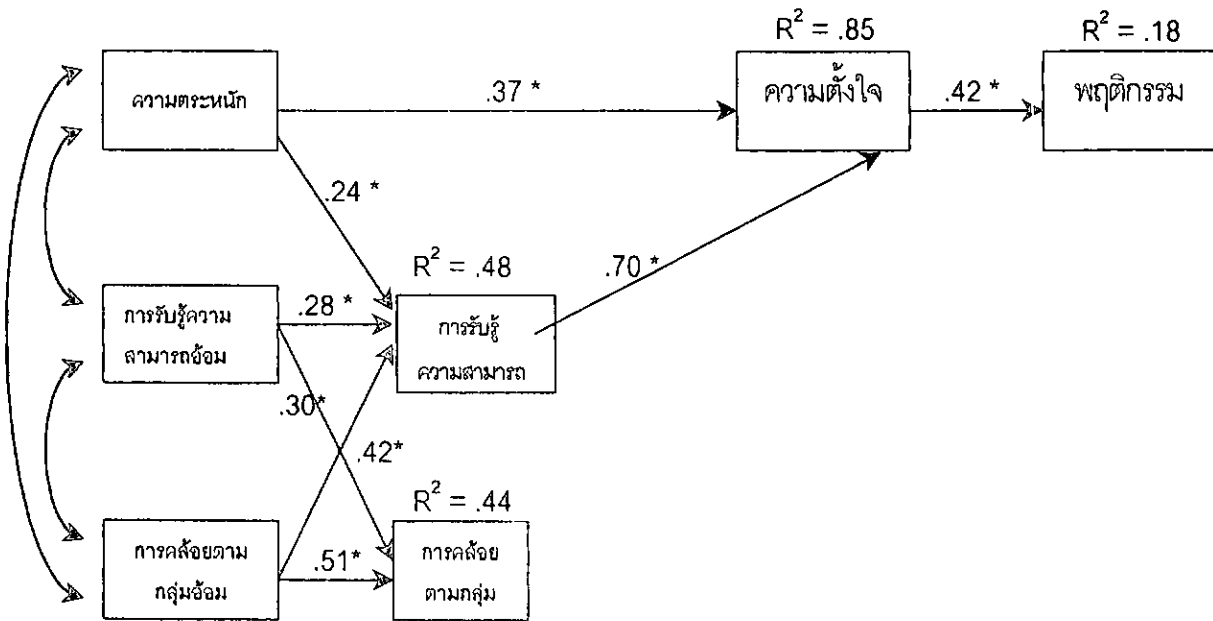
ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ($\beta = .39$) รองลงมาคือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) ($\beta = .32$) ลำดับต่อมาคือ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .30$) และสุดท้าย คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ($\beta = .11$)

ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมทางบวกสูงที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .33$) รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ($\beta = .13$)

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .10$) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) ($\beta = .04$)

กลุ่มแม่บ้านนอกเมือง

โมเดลที่ปรับแล้วของกลุ่มแม่บ้านนอกเมืองมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 6.85$ ($df = 10$, $p = .74$) $RMSEA = 0.0$ $SRMR = 0.06$ GFI และ $AGFI = 1.0$ $CN = 695.81$ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าอำนาจในการทำนายต่ำสุดร้อยละ 18 และสูงสุดร้อยละ 85 มีรายละเอียดดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง
ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 5 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมได้ร้อยละ 18

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีขนาดอิทธิพลทางตรง .70 และ .37 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 85

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) มีขนาดอิทธิพลทางตรง .24, .28 และ .42 ตามลำดับ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 48

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม (วัดทางอ้อม) ส่งผลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) มีขนาดอิทธิพลทางตรง .30 และ .51 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 44

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ ผ่านการรับรู้ความสามารถในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อม .17, .20 และ .30 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์หีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมแสดงในตาราง 14

จากตาราง 14 พบว่า ความตั้งใจจะอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .42 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำ คือ .29, .23, .12 และ .08

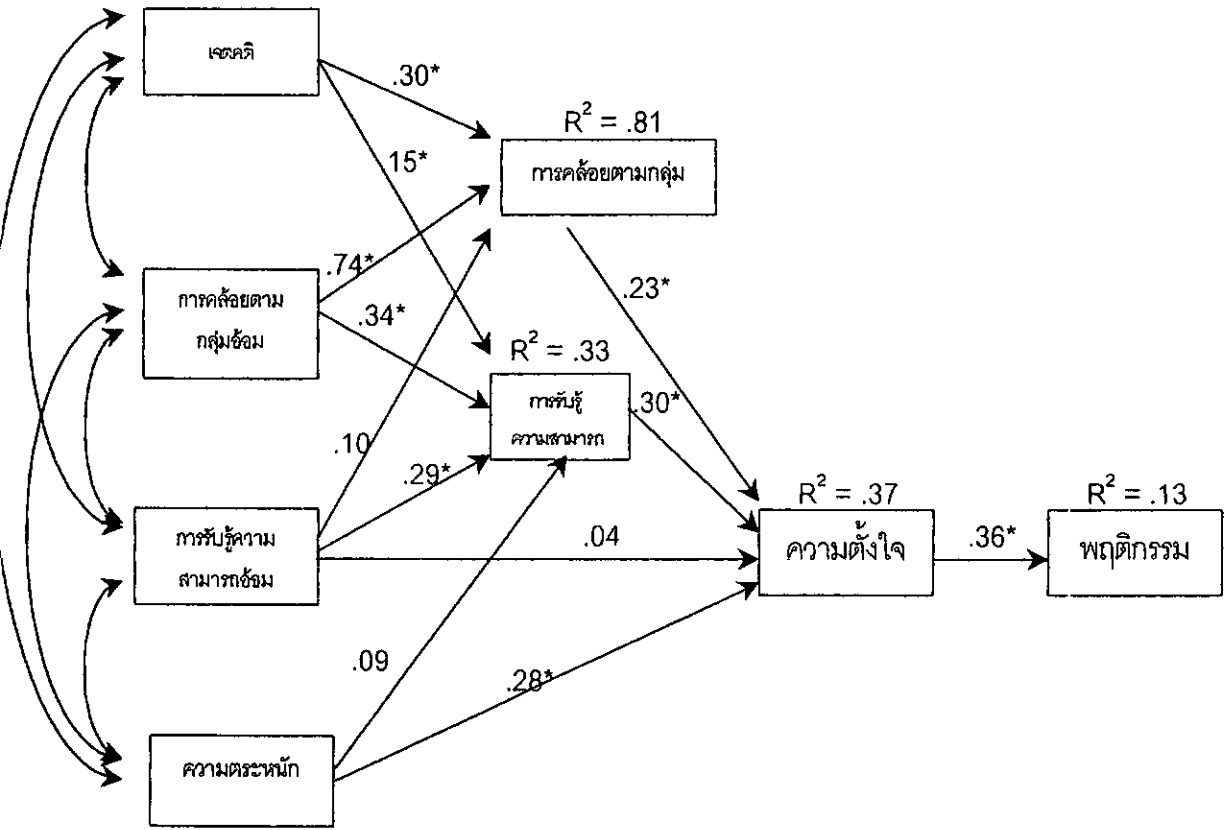
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .70 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลรวมรองลงมา คือ .54 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรง .37 และอิทธิพลทางอ้อม .17 และพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงที่สุด คือ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .30

ตาราง 14 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การรับรู้ความสามารถ			การคล้อยตามกลุ่ม			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ความตระหนัก	.24	-	.24				.37	.17	.54	-	.23	.23
การรับรู้ความสามารถอ้อม	.28	-	.28	.30	-	.30	-	.20	.20	-	.08	.08
การคล้อยตามกลุ่มอ้อม	.42	-	.42	.51	-	.51	-	.30	.30	-	.12	.12
การรับรู้ความสามารถ							.70	-	.70	-	.29	.29
ความตั้งใจ										.42	-	.42

กลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ

โมเดลที่ปรับแล้วของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 17.04$ (df = 10, p = .07) RMSEA = 0.06 SRMR = 0.05 GFI = 1 AGFI = 0.99 CN = 295.27 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าอำนาจในการทำนายต่ำสุดร้อยละ 13 และสูงสุดร้อยละ 81 มีรายละเอียดตามภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ
ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 6 พบว่าความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีขนาดอิทธิพลทางตรง .36 อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมได้ร้อยละ 13

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรง .23, .30, .04 และ .28 ตามลำดับ โดยรวมอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ร้อยละ 37

เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตาม (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) มีขนาดอิทธิพลทางตรง .30, .74 และ .10 ตามลำดับ โดยรวมอธิบายความแปรปรวนของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) ได้ร้อยละ 81

การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) โดยขนาดอิทธิพลทางตรงมีค่า .34, .15, .29 และ .09 ตามลำดับ โดยรวมอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ได้ร้อยละ 33

เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ ผ่านการรับรู้การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) และพบว่าเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำผ่านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) โดยมีอิทธิพลทางอ้อมเป็น .11, .27, .11 และ .03 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมแสดงในตาราง 15

จากตาราง 15 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีขนาดอิทธิพล .36 การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ .10, .11 และ .11 ตามลำดับ

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยขนาดอิทธิพลเป็น .31 แบ่งเป็น อิทธิพลทางตรง .28 และอิทธิพลทางอ้อม .03 การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยขนาดอิทธิพลมีค่า .27

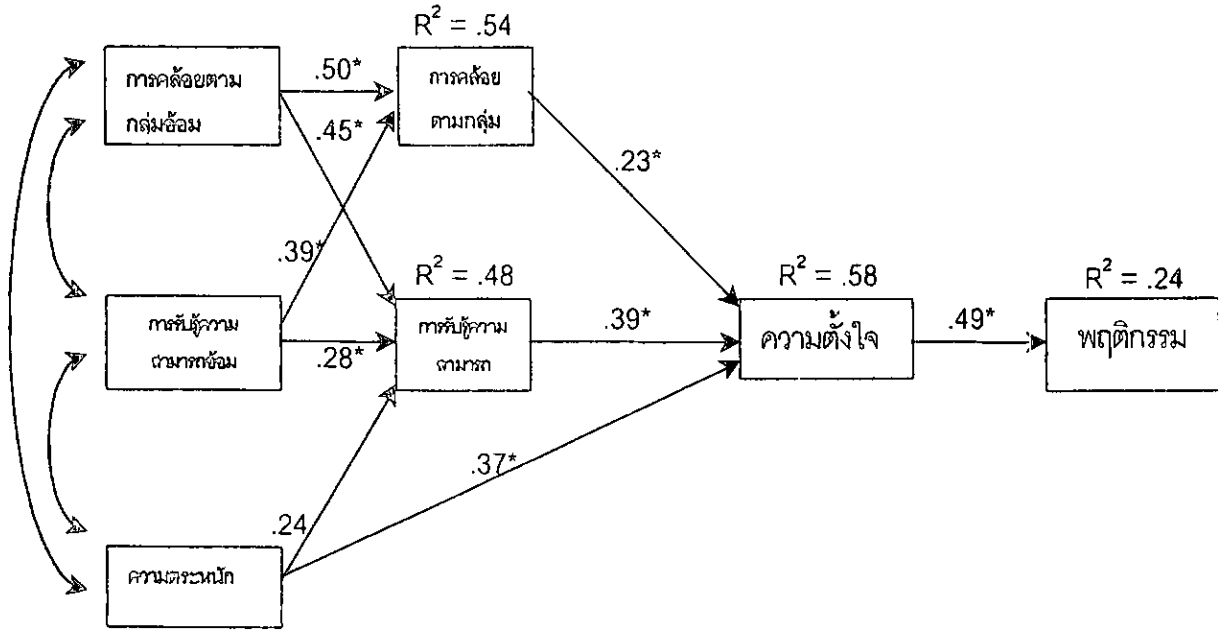
การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) สูงที่สุด สัมประสิทธิ์อิทธิพลมีค่า .33 และมีอิทธิพลรวมต่อการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) สูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็น .74

ตาราง 15 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มแม่บ้าน
นั้บถือศาสนาพุทธ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
เจตคติ	.30	-	.30	.15	-	.15	-	.11	.11	-	.04	.04
การคล้อยตาม กลุ่มอ้อม	.74	-	.74	.33	-	.33	-	.27	.27	-	.10	.10
การรับรู้ความ สามารถอ้อม	.10	-	.10	.29	-	.29	.04	.11	.15	-	.05	.05
ความตระหนัก				.09	-	.09	.28	.03	.31	-	.11	.11
การคล้อยตาม กลุ่ม							.23	-	.23	-	.08	.08
การรับรู้ความ สามารถ							.30	-	.30	-	.11	.11
ความตั้งใจ										.36	-	.36

กลุ่มแม่บ้านนั้บถือศาสนาอิสลาม

โมเดลที่ปรับแล้วของกลุ่มแม่บ้านนั้บถือศาสนาอิสลามมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 13.60$ (df = 9, p = .14) RMSEA = 0.05 SRMR = 0.04 GFI = 1.0 AGFI = .99 CN = 325.95 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่าอำนาจในการทำนาย ต่ำสุดร้อยละ 24 สูงสุดร้อยละ 58 มีรายละเอียดตามภาพประกอบ 7 ดังนี้

ภาพประกอบ 7 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม
ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 7 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .49 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 24

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .39, .23 และ .37 ตามลำดับ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวรวมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ร้อยละ 58

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) โดยมีขนาดอิทธิพล .50 และ .39 ตัวแปรทั้งสองอธิบายความแปรปรวนของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) ได้ร้อยละ 54

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ขนาดอิทธิพลมีค่า .45, .28 และ .24 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสามอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมได้ร้อยละ 48

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของตัวแปรปรากฏในตาราง 16

ตาราง 16 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มแม่บ้าน
นับถือศาสนาอิสลาม

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม											
	การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การคล้อยตาม กลุ่มอ้อม	.6	-	.50	.43	-	.43	-	.29	.29	-	.14	.14
การรับรู้ความ สามารถอ้อม	.40	-	.40	.28	-	.28	-	.20	.20	-	.10	.10
ความตระหนัก				.25	-	.25	.37	.10	.47	-	.23	.23
การคล้อยตาม กลุ่ม							.23	-	.23	-	.11	.11
การรับรู้ความ สามารถ							.39	-	.39	-	.19	.19
ความตั้งใจ										.49	-	.49

จากตาราง 16 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมโดยมีขนาดอิทธิพลรวมเป็น .49 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) โดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อม .23, .19, .14, .11 และ .10 ตามลำดับ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงสุดค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็น .39 แต่ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจสูงสุดคือ .47 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรง .37 กับอิทธิพลทางอ้อม .10 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อม .29

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลสูงสุดต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .50 และ .43 ตามลำดับ

การอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในกลุ่มเยาวชน

กลุ่มเยาวชนมีจำนวนทั้งสิ้น 425 คน เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะภูมิศาสตร์และการนับถือศาสนา มีขนาดของกลุ่มดังนี้ เยาวชนในเมืองมีจำนวน 228 คน เยาวชนนอกเมือง 197 คน เยาวชนนับถือศาสนาพุทธ 219 คน เยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม 206 คน ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรนำเสนอในตาราง 17 - 20 ดังนี้

ตาราง 17 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มเยาวชนในเมือง

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.พฤติกรรม	1.000	.189**	.254**	.226**	.191**	.148*	.290**	.162*
2.ความตั้งใจ		1.000	.228**	.337**	.292**	.408**	.314**	.219**
3.การคล้อยตามกลุ่ม			1.000	.286**	.396**	.164*	.070	.058
4.การรับรู้ความสามารถ				1.000	.408**	.382**	.307**	.099
5.การคล้อยตามกลุ่มอ้อม					1.000	.390**	.181**	-.005
6.การรับรู้ความสามารถอ้อม						1.000	.275**	.186**
7.ความตระหนัก							1.000	.259**
8.ความรู้								1.000
\bar{X}	3.48	6.22	6.08	6.04	5.96	5.36	2.65	.50
S.D.	.78	.72	.85	.76	.75	.63	.72	.32
Skewness	.379	-1.181	-.684	-1.547	-.604	.116	-.652	.072
Std. Error of Skewness	.321	.321	.321	.321	.321	.321	.321	.321
Kurtosis	-.697	1.242	-.234	2.728	-.064	.395	-.341	-1.011
Std. Error of kurtosis	.161	.161	.161	.161	.161	.161	.161	.161

* $p < .05$, ** $p < .01$

ตาราง 17 แสดงว่าเยาวชนที่อาศัยในชุมชนในเขตเมือง มีพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำในระดับปานกลาง และมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำน้อย ($\bar{X} = 3.48$ และ $\bar{X} = 0.50$) ตัวแปรอื่นนอกจากนี้อยู่ในระดับมาก การกระจายของข้อมูลมีค่าน้อย ค่าความเบ้ (skewness) มีค่าลบ แสดงว่าเยาวชนส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองมีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำทางตรงและทางอ้อมสูง และมีความตระหนักต่อกรอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง การรายงานปริมาณของลักษณะต่างๆ มีค่าใกล้เคียงกัน ดูได้จากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่สูง และค่าความโด่ง (kurtosis) ของตัวแปรบางตัวมีค่าบวกสูงมาก ตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์ทางบวกเกือบทุกตัว ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญมีค่าสูงสุด 0.408 ค่าต่ำสุด 0.148

ตาราง 18 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่งของตัวแปรที่ศึกษา ในกลุ่มเยาวชนนอกเมือง

	1	2	3	4	5	6	7
1.พฤติกรรม	1.000	.488**	.065	.411**	.242**	.232**	.263**
2.ความตั้งใจ		1.000	.234**	.664**	.425**	.293**	.361**
3.การคล้อยตามกลุ่ม			1.000	.256**	.331**	.333**	.146*
4.การรับรู้ความสามารถ				1.000	.498**	.448**	.286**
5.การคล้อยตามกลุ่มอ้อม					1.000	.330**	.312**
6.การรับรู้ความสามารถอ้อม						1.000	.128
7.ความตระหนัก							1.000
\bar{X}	3.58	6.39	6.30	6.31	6.22	5.48	2.02
S.D.	.82	.81	.93	.76	.76	.72	.86
Skewness	0.31	-2.183	-1.777	-1.703	-.783	-.191	-1.153
Std. Error of Skewness	.345	.345	.345	.345	.345	.345	.345
Kurtosis	-.541	5.789	5.081	2.925	-.247	.216	1.597
Std. Error of kurtosis	.173	.173	.173	.173	.173	.173	.173

* p < .05 , ** p < .01

ตาราง 18 แสดงว่า กลุ่มเยาวชนนอกเมืองมีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง มีปริมาณของตัวแปรอื่นๆ อยู่ในระดับมาก การกระจายของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำ และพบว่าตัวแปรบางตัวมีความเบ้ลบค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนนอกเมืองมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวแปรในโมเดลมีค่าความสัมพันธ์กันเองปานกลางถึงต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ มีค่าต่ำสุดคือ 0.146 และมีค่าสูงสุด 0.664

ตาราง 19 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ในกลุ่มเยาวชนนับถือ ศาสนาพุทธ

	1	2	3	4	5	6	7
1.พฤติกรรม	1.000	.361**	.208**	.296**	.291**	.084	.371**
2.ความตั้งใจ		1.000	.187**	.498**	.337**	.309**	.342**
3.การคล้อยตามกลุ่ม			1.000	.309**	.365**	-.001	.108
4.การรับรู้ความสามารถ				1.000	.457**	.171*	.224**
5.เจตคติอ่อน					1.000	.103	.275**
6.การคล้อยตามกลุ่มอ่อน						1.000	.135*
7.ความตระหนัก							1.000
\bar{X}	3.65	6.25	6.11	6.15	5.51	6.00	2.78
S.D.	.84	.81	.93	.77	.68	.79	.93
Skewness	-.073	-1.572	-1.294	-1.721	-.191	-.672	-.727
Std. Error of Skewness	.327	.327	.327	.327	.327	.327	.327
Kurtosis	-.753	2.987	3.228	3.627	.153	-.124	-.089
Std. Error of kurtosis	.164	.164	.164	.164	.164	.164	.164

* $p < .05$, ** $p < .01$

ตาราง 19 แสดงว่า กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธมีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง ปริมาณของตัวแปรอื่นๆ อยู่ในระดับมาก การกระจายของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำ และพบว่าตัวแปร บางตัวมีความเบ้ลบค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์ แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนนับถือ ศาสนาพุทธมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์กันเองระดับปานกลางถึงต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มี นัยสำคัญทางสถิติ มีค่าต่ำสุด 0.171 และมีค่าสูงสุด 0.498

ตาราง 20 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ในกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม

	1	2	3	4	5	6	7
1.พฤติกรรม	1.000	.189**	.254**	.226**	.191**	.148*	.290**
2.ความตั้งใจ		1.000	.228**	.337**	.292**	.408**	.314**
3.การคล้อยตามกลุ่ม			1.000	.286**	.396**	.164*	.070
4.การรับรู้ความสามารถ				1.000	.408**	.382**	.307**
5.การคล้อยตามกลุ่มอ้อม					1.000	.390**	.181*
6.การรับรู้ความสามารถอ้อม						1.000	.275**
7.ความตระหนัก							1.000
\bar{X}	3.39	6.35	6.25	6.18	6.15	5.43	2.87
S.D.	.73	.72	.85	.78	.73	.63	.97
Skewness	.513	-1.789	-1.054	-1.368	-.587	.167	-1.025
Std. Error of Skewness	.337	.337	.337	.337	.337	.337	.337
Kurtosis	-.212	4.269	.707	1.526	-.471	.386	.697
Std. Error of kurtosis	.169	.169	.169	.169	.169	.169	.169

* p < .05 , ** p < .01

ตาราง 20 แสดงว่า กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลามมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ตัวแปรที่เหลืออยู่ในระดับมาก การกระจายของตัวแปร ทุกตัวมีค่าต่ำ และพบว่าตัวแปรบางตัวมีความเบ้ลบค่อนข้างสูง ได้แก่ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ แสดงว่าคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนนับถือศาสนาอิสลามมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์กันเองปานกลางถึงต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าต่ำที่สุดคือ 0.148 และมีค่าสูงสุดคือ 0.408

จากการวิเคราะห์ไม่พบว่าโมเดลเริ่มต้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในกลุ่มเยาวชน ทั้ง 4 กลุ่ม ผลทางสถิติมีดังตาราง 21

ตาราง 21 ดัชนีความกลมกลืนและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความกลมกลืนในกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	กลุ่มเยาวชน			
		1 ในเขตเมือง	นอกเขตเมือง	นับถือศาสนา พุทธ	นับถือศาสนา ¹ อิสลาม
χ^2 (df, p)	ไม่มีนัยสำคัญ	2195.99 (29,0.0)	684.60 (29,0.0)	1762.36 (29,0.0)	2868.33 (29,0.0)
RMSEA	0.05 – 0.08	0.58	0.34	0.53	0.70
SRMR	< .05	1.66	2.30	0.52	13.99
GFI	> .95	0.88	0.94	0.95	0.74
AGFI	> .95	0.72	0.87	0.89	0.42
CN	> 200	6.13	15.20	7.13	4.54

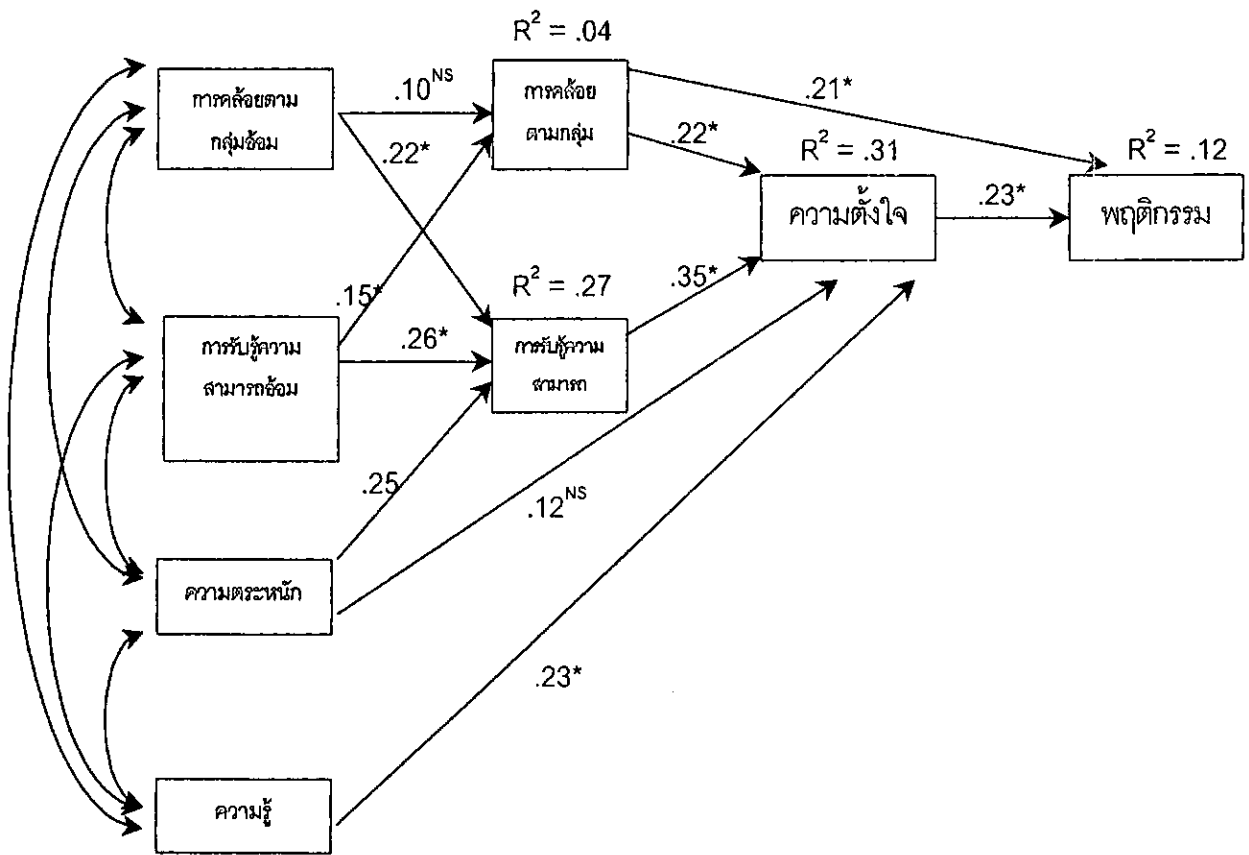
1 = ผลการคำนวณเป็นเพียง intermediate solution

ผลในตาราง 21 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนหลายประเภท ได้แก่ ค่า RMSEA มีค่าสูงเกินไป คือ มีค่าต่ำสุด 0.34 สูงกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งแสดงว่าความคลาดเคลื่อนต่อหน่วยของค่าอิสระ มีสูง และค่า SRMR มีค่าต่ำสุด 0.52 สูงกว่าเกณฑ์แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนมีค่าสูงเกินไป ค่า χ^2 ของทุกกลุ่มมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.0 แสดงว่าโมเดลโดยรวมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ในกลุ่มตัวอย่างได้ ค่า GFI AGFI และ CN ส่วนใหญ่ก็แสดงถึงความไม่กลมกลืนของโมเดล

จากดัชนีข้างต้นแสดงว่าโมเดลเริ่มต้นยังไม่สามารถอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์ แหล่งน้ำในกลุ่มเยาวชนได้ ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยตัดอิทธิพลทางตรงที่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ออก และเพิ่มอิทธิพลทางตรงตามแนวคิดของลิสก้า (Liska, 1984) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

กลุ่มเยาวชนในเมือง

โมเดลที่ปรับแล้วมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 19.49$ (df = 1, p = .053) RMSEA = 0.059 SRMR = 0.072 GFI = 1 AGFI = 0.99 CN = 288.94 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 9 ตัว ใน 11 ตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าอำนาจในการทำนายต่ำสุดร้อยละ 2 สูงสุดร้อยละ 31 ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนในเมือง
ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล และค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 8 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 12

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และความรู้เกี่ยวกับอนุรักษ์แหล่งน้ำมีผลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 31

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 27 และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) แสดงว่าสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน มีขนาดอิทธิพลทางตรง .26 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) นอกจากจะมีความสัมพันธ์กันเองแล้ว ยังอาจเป็นสาเหตุของการรับรู้ที่วัดทางตรงอีกด้วย ในขณะที่การ

คล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) ไม่ส่งผลทางตรงต่อการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็น .10 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของตัวแปรแสดงในตาราง 22

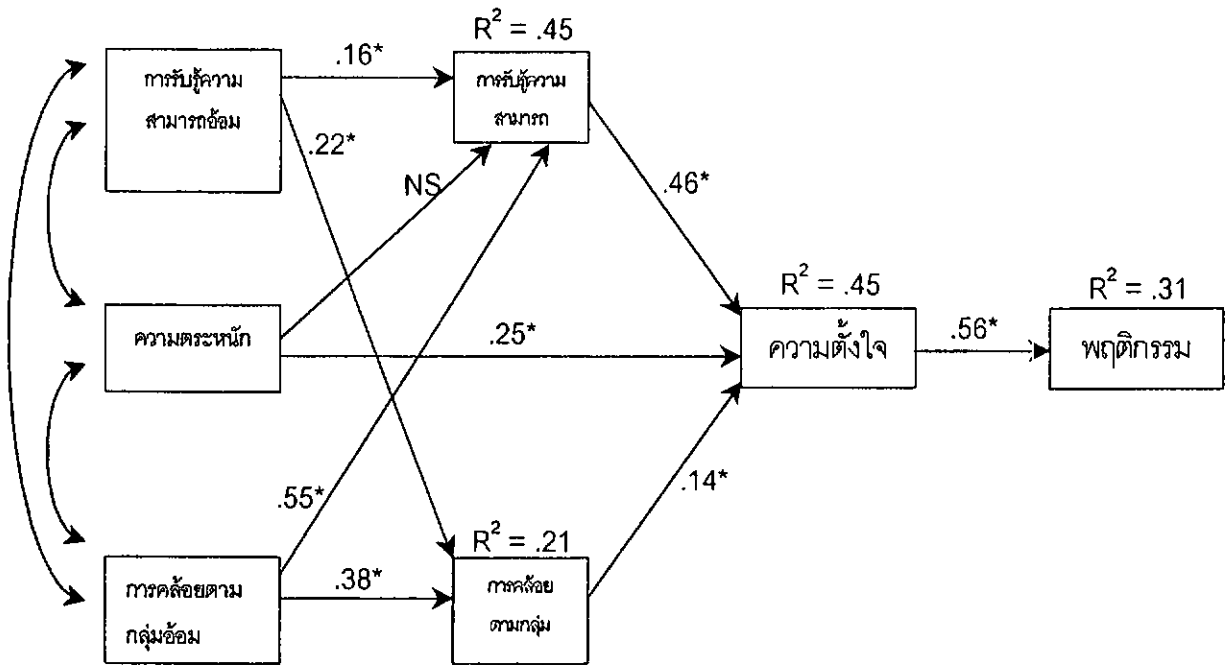
ตาราง 22 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มเยาวชนในเมือง

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การคล้ายตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การคล้ายตามกลุ่มอ้อม	.10	-	.10	.23	-	.23	-	.10	.10	-	.04	.04
การรับรู้ความสามารถอ้อม	.15	-	.15	.26	-	.26	-	.13	.13	-	.06	.06
ความตระหนัก				.26	-	.26	.12	.09	.21	-	.05	.05
ความรู้							.23	-	.23	-	.05	.05
การคล้ายตามกลุ่ม							.22	-	.22	.20	.05	.25
การรับรู้ความสามารถ							.35	-	.35	-	.08	.08
ความตั้งใจ										.23	-	.23

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่าการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) มีอิทธิพลโดยรวมสูงที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมา คือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .25 และ .23 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .35, .23, .22 และ .21 การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) เป็นตัวแปรสำคัญในโมเดลเพราะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรภายใน (endogenous) ทุกตัว

กลุ่มเยาวชนนอกเมือง

โมเดลที่ปรับแล้วของกลุ่มเยาวชนนอกเมืองมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 14.00$ (df = 9, p = .12) RMSEA = 0.054 SRMR = 0.053 GFI = 1 AGFI = .99 CN = 304.35 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง 8 ใน 9 ตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าอำนาจในการทำนายต่ำสุดร้อยละ 21 และสูงสุดร้อยละ 45 รายละเอียดดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนอกเมือง

ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 9 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .56 แสดงว่า เยาวชนที่มีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง จะมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงด้วย โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 31

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมาคือ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) มีขนาดอิทธิพล .46, .25 และ .14 ตามลำดับ ตัวแปรเชิงสาเหตุทั้งสามตัวอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 45

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) เป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และพบว่าตัวแปรที่วัดทางอ้อมทั้งสองตัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจ โดยมีขนาดอิทธิพลทาง

อ้อมของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) เป็น .30 และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมเป็น .11 ดังปรากฏในตาราง 23

ตาราง 23 ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มเยาวชนนอกเมือง

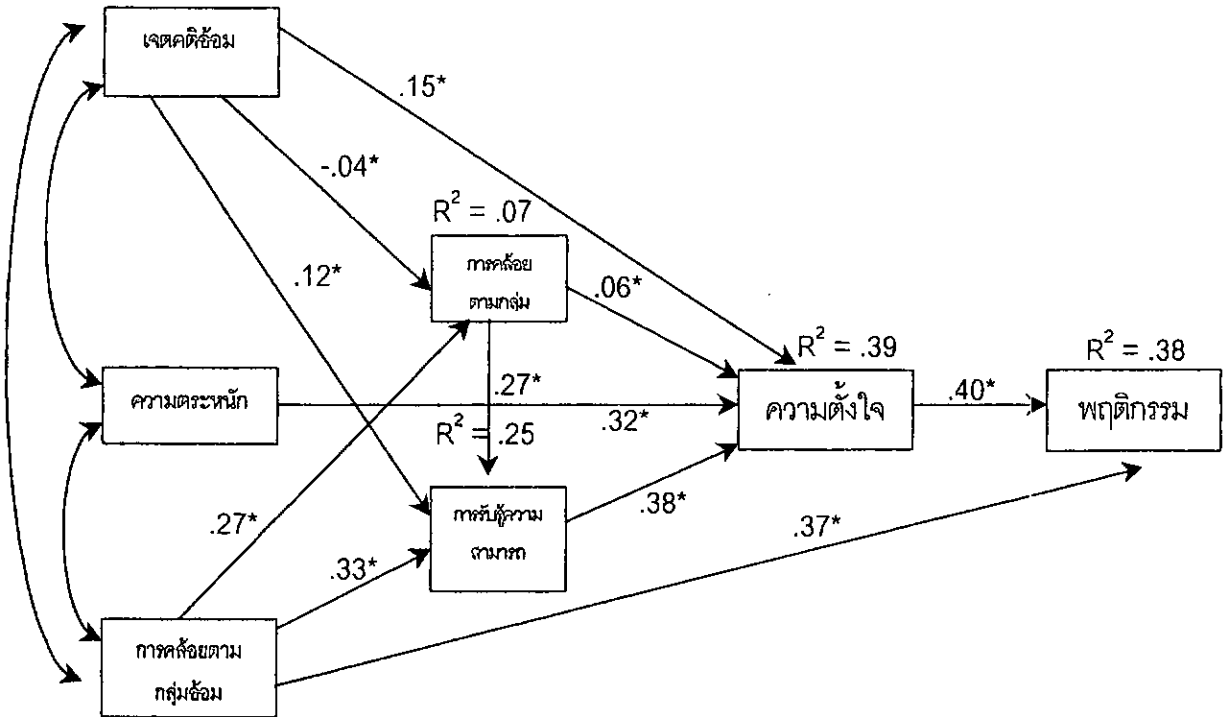
ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การคล้อยตามกลุ่มอ้อม	.36	-	.36	.55	-	.55	-	.30	.30	-	.17	.17
การรับรู้ความสามารถอ้อม	.22	-	.22	.17	-	.17	-	.11	.11	-	.06	.06
การคล้อยตามกลุ่ม							.14	-	.14	-	.08	.08
ความตระหนัก				.11	-	.11	.25	.05	.30	-	.17	.17
การรับรู้ความสามารถ							.46	-	.46	-	.25	.25
ความตั้งใจ										.55	-	.55

จากตาราง 23 พบว่าความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงสุดมีขนาดอิทธิพลรวม .55 รองลงมาคือการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) โดยมีอิทธิพลรวม .17, .17, .08 และ .06 ตามลำดับ

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีขนาดอิทธิพล .46 รองลงมาคือ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางตรง) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) โดยมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .30, .30, .14 และ .11 ตามลำดับ

กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ

โมเดลที่ปรับแล้วของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ มีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 6.92$ (df = 7, p = 0.44) ค่า RMSEA = 0.0 SRMR = 0.05 GFI = 1.0 AGFI = 1.0 CN = 583.31 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอำนาจในการทำนายต่ำสุดร้อยละ 7 สูงสุดร้อยละ 39 รายละเอียดตามภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 10 พบว่าความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางข้ออม) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยมีค่าอิทธิพลทางตรง .40 และ .37 ตามลำดับ แสดงว่า เยาวชนที่มีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงมีพฤติกรรมสูงด้วย โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 38 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ความตระหนักต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางข้ออม) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง .38, .06, .32 และ .15 ตามลำดับ มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งสี่ตัวแปร อธิบายตามความแปรปรวนของความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ร้อยละ 39 เจตคติต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางข้ออม) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางข้ออม) มีอิทธิพลทางข้ออมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ขนาดของอิทธิพลโดยรวม .19 และ .17 ตามที่ปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐานของกลุ่มเยาวชน
นับถือศาสนาพุทธ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
เจตคติอ้อม	-.04	-	-.04	.12	-.01	.10	.15	.04	.19	-	.07	.07
การคล้อยตาม กลุ่มอ้อม	.27	-	.27	.33	.07	.40	-	.17	.17	.36	.07	.43
ความตระหนัก							.32	-	.32	-	.12	.12
การคล้อยตาม กลุ่ม				.27	-	.27	.06	.11	.17	-	.07	.07
การรับรู้ความ สามารถ							.39	-	.39	-	.15	.15
ความตั้งใจ										.39	-	.39

จากตาราง 24 พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยมีอิทธิพลทางตรง .36 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ .07 รองลงมาคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม .39 และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) และเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมหรืออิทธิพลรวมเป็น .12, .07 และ .07 ตามลำดับ

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็น .39 รองลงมาคือความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็น .32 เจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจ .19 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรง .15 และอิทธิพลทางอ้อม .04

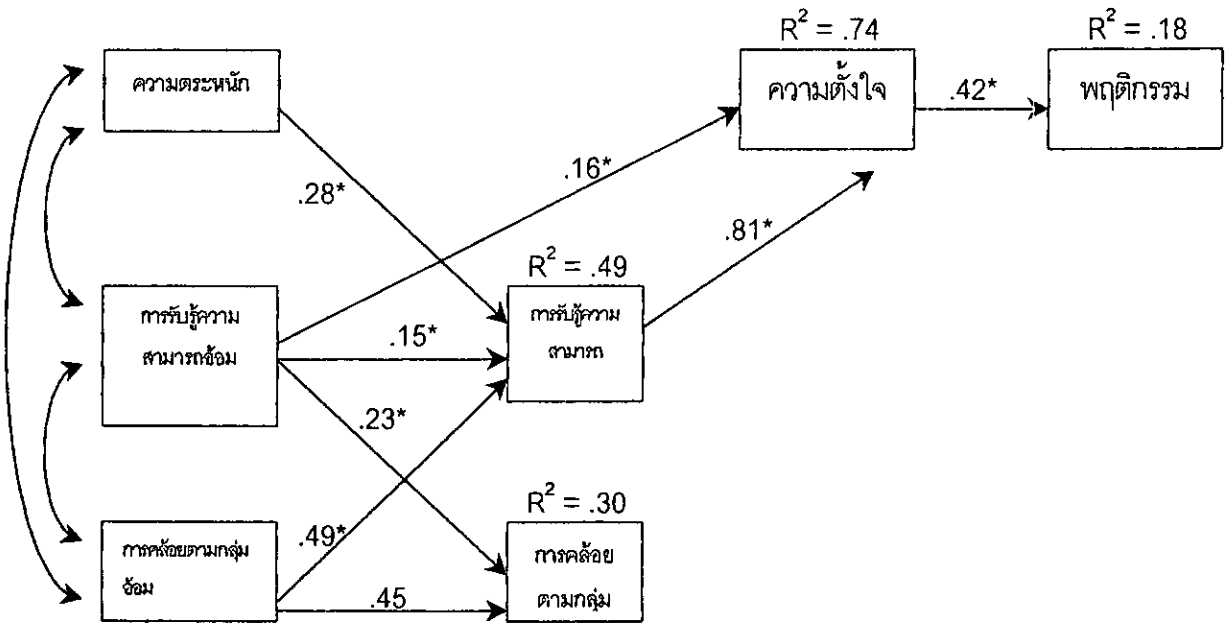
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจสูงที่สุดคือสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีค่า .17 ส่วนการคล้อยตาม (วัดทางตรง) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำรองลงมาคือ มีขนาดอิทธิพล .11

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) สูงที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .40 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรง .33 และอิทธิพลทางอ้อม .07

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) สูงที่สุด มีอิทธิพลทางตรง .27 ในขณะที่เจตคติต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเป็นลบ มีค่า -.04 แสดงว่าวัยรุ่นกลุ่มนับถือศาสนาพุทธที่มีความเชื่อว่าการอนุรักษ์แหล่งน้ำเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์จะมีการรับรู้ว่าคุณค่าที่มีความสำคัญต่อเขาไม่สนับสนุนให้อุรักษ์แหล่งน้ำ

กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม

โมเดลที่ปรับแล้วมีความกลมกลืน โดยมีค่า $\chi^2 = 4.20$ ($df = 10, p = .94$) RMSEA = 0.0, SRMR = 0.06, GFI และ AGFI = 1.0, CN = 1134.26 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ค่าอำนาจในการทำนายมีค่าต่ำสุดร้อยละ 18 สูงสุดร้อยละ 74 ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลและค่าอำนาจในการทำนาย

จากภาพประกอบ 11 พบว่า ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมีค่า 0.42 แสดงว่า เยาวชนที่มีความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสูง มีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำสูงด้วย โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 18 จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรงและวัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 74 จัดว่าอยู่ในเกณฑ์สูง

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) ตามที่กล่าวไว้ในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ทางตรงเป็น .15 และ .45 นอกจากนี้การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) ต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ .39 และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ .12 ดังปรากฏในตาราง 25

ตาราง 25 ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม											
	การคล้อยตามกลุ่ม			การรับรู้ความสามารถ			ความตั้งใจ			พฤติกรรม		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การคล้อยตามกลุ่มอ้อม	.44	-	.44	.49	-	.49	-	.39	.39	-	.17	.17
การรับรู้ความสามารถอ้อม	.23	-	.23	.15	-	.15	.16	.12	.28	-	.12	.12
ความตระหนัก				.28	-	.28	-	.23	.23	-	.10	.10
การรับรู้ความสามารถ							.80	-	.80	.34	-	.34
ความตั้งใจ										.43	-	.43

จากตาราง 25 พบว่าความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางตรง) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทาง

อ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .43, .34, .17, .12 และ .10 ตามลำดับ

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมทางตรง มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความตั้งใจ รองลงมาคือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .80, .39, .28, และ .23 ตามลำดับ

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ (วัดทางอ้อม) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางตรง) รองลงมาคือ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (วัดทางอ้อม) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .49, .28 และ .15

การคล้อยตามวัดทางอ้อมมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการคล้อยตามวัดทางตรง มีขนาดอิทธิพล .44 รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมทางอ้อมมีขนาดอิทธิพล .23

สำหรับการอธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนในแต่ละโซน คณะผู้วิจัยไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL 8.30 ได้ เนื่องจากจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มมีจำนวนไม่เพียงพอ ($N < 100$) จึงใช้สถิติทดสอบที (t-test) ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนที่มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากและน้อย (ใช้ค่า \bar{X} ในการแบ่งกลุ่ม) ดังแสดงผลในตาราง 26 ดังนี้

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการช้อปปิ้งแหล่งนำมากและน้อย

โหนด	กลุ่ม	ศาสนา	ตัวแปรที่ศึกษา									
			ความถี่	การตระหนัก	ความตั้งใจ	พันธกิจชีวิตรวม	เจตคติทางตรง	เจตคติทางอ้อม	คดียอมตามทางตรง	คดียอมตามทางอ้อม	รับรู้ความสามารถทางตรง	รับรู้ความสามารถทางอ้อม
1	แม่บ้าน	พุทธ	.00	-1.60	.63	-.63	.81	-1.54	-.90	-1.30	.79	-1.11
		อิสลาม	.00	1.30	1.04	.71	-1.88	-1.22	.45	-1.10	1.36	.62
	เยาวชน	พุทธ	3.13*	2.34*	2.45	2.48*	3.43*	3.32*	-.28	2.00*	-1.04	2.72*
		อิสลาม	.60	.25	1.54	.91	.89	-1.26	1.45	1.96*	1.52	-1.12
2	แม่บ้าน	พุทธ	.21	.63	2.14*	2.30	.55	-1.31	.93	-.19	1.91	1.06
		อิสลาม	.63	1.39	.69	.37	.20	.46	-.55	-1.38	.46	.41
	เยาวชน	พุทธ	.18	1.09	.81	.23	-1.00	-.55	3.76*	-.62	.94	-1.05
		อิสลาม	.34	1.65	2.56*	-.95	.16	.79	2.50*	1.08	1.43	.93
3	แม่บ้าน	พุทธ	.98	.78	2.43*	.84	.89	.54	1.56	2.71*	2.86*	2.25
		อิสลาม	.38	-.47	1.63	.70	-.18	.61	.44	1.89*	.71	.07
	เยาวชน	พุทธ	.68	2.32	-1.28	2.56*	1.05	-1.61	1.60	2.66*	1.38	-1.72
		อิสลาม	1.93*	1.40	1.70	2.96*	1.36	2.35*	-1.45	-.45	3.12*	1.15

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรที่ศึกษา

โชน	กลุ่ม	ศาสนา	ความรู้	การตระหนัก	ความตั้งใจ	พันธจรรยาธรรม	เจตคติทางตรง	เจตคติทางอ้อม	คัดลอกตาม ทางตรง	คัดลอกตาม ทางอ้อม	รับรู้ความ สามารถทางตรง	รับรู้ความ สามารถทางอ้อม
4	แม่บ้าน	พุทธ	2.25*	.96	2.35*	.64	.59	2.43*	.80	1.71	2.13*	1.42
		อิสลาม	.82	3.50*	3.47*	1.53	1.53	1.64	.49	2.63*	1.73	1.50
	เยาวชน	พุทธ	.61	2.46*	4.68*	.19	.10	.06	-.32	1.99*	2.11*	.44
		อิสลาม	-.64	.75	2.15*	.39	.60	-.90	-1.11	1.46	2.79*	-.51
5	แม่บ้าน	พุทธ	-.25	-.57	.26	.02	1.13	.62	-1.30	.27	1.33	.51
		อิสลาม	1.01	2.07*	2.15*	3.32*	2.95*	2.38*	2.25*	3.53*	2.23*	1.01
	เยาวชน	พุทธ	.24	2.46*	2.98*	2.48*	.67	1.35	.54	1.32	2.79*	.55
		อิสลาม	1.11	-.41	.70	-.91	.00	.35	.54	-.50	-1.48	1.85
6	แม่บ้าน	พุทธ	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
		อิสลาม	.61	1.50	1.25	.57	.57	-.01	1.01	.88	2.07*	1.13
	เยาวชน	พุทธ	1.00	1.96*	.11	.59	.24	.42	.50	-.42	-.26	-.23
		อิสลาม	-.57	.13	3.45*	.05	.83	2.27*	.43	1.18	1.66	3.39*

ต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ พันธทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง

โซน 6 ตัวแปรซึ่งทำให้การทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลามแตกต่างกัน คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ คือ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม คือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ เจตคติต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางอ้อมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชน ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบของชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะต่างกันตามวัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการอธิบายและทำนายและพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในชุมชนริมคลองแสนแสบซึ่งแบ่งเป็นชุมชนพุทธและอิสลาม ทั้งในเมืองและนอกเมืองมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน เพื่อสัมภาษณ์วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชนริมคลองแสนแสบ 2. กลุ่มตัวอย่างแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองแสนแสบ จำนวน 847 คน แบ่งเป็นแม่บ้าน 422 คน และ เยาวชน 425 คน การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การหาค่าสถิติพื้นฐาน (\bar{X} , S) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t - test) และการวิเคราะห์อิทธิพล ได้ข้อสรุปผลการวิจัยและการอภิปราย ดังนี้

ผลการวิจัย

1. วิถีชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบ

ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตชุมชนที่ศึกษาทั้งหมดมีความผูกพันกับคลองแสนแสบอย่างมาก ซึ่งเห็นได้ชัดจากการที่แต่ละชุมชนมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบหลายอย่าง อาทิเช่น ประเพณีลอยกระทง สงกรานต์ การทำบุญทางน้ำ และการแข่งขันกีฬาทางน้ำ เป็นต้น และคนในชุมชนมีกิจกรรมมากมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้น้ำในคลองแสนแสบเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อการทำนาทำสวน การจับสัตว์น้ำซึ่งมีชุกชุมในคลองเป็นอาหาร การคมนาคมขนส่งทางน้ำ เป็นต้น ลักษณะน้ำในคลองจะใสสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็นและไม่มีขยะ คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาคลองให้สะอาด ส่วนในปัจจุบันความผูกพันของชุมชนกับคลองลดลง และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในคลองลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนในเมือง ลักษณะน้ำในคลองเน่าเสียมาก ส่วนชุมชนนอกเมืองยังมีความผูกพันและมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในคลองอยู่บ้าง เช่นการใช้น้ำรดต้นไม้ เป็นต้น ลักษณะน้ำในคลองยังไม่เน่าเสีย เพียงแต่มีลักษณะขุ่นมากขึ้นหรือมีไร่น้ำ คนในชุมชนยังได้ใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองกรณีที่น้ำประปาไม่ไหล

2. วิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ

ผลการวิจัยพบว่าในแต่ละวันแม่บ้านและเยาวชนมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มที่ศึกษา คือ กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมโดยรวมซึ่งแม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 21.00 – 22.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และการทำงานบ้านจะทำในช่วงเวลา 6.00 – 18.00 น. และ 19.00 – 20.00 น. กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือ การอาบน้ำ การละหมาด การเตรียมอาหาร และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 22.00 น. การละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 16.00 – 19.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 6.00 - 18.00 น. กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือ การอาบน้ำ การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 19.00 – 22.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 16.00 – 19.00 น. และทำงานบ้านในช่วงเวลา 5.00 – 18.00 น. และกลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำคือการอาบน้ำ การละหมาด การเตรียมอาหารและการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่แม่บ้านส่วนมากทำในแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 21.00 – 22.00 น. การละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. 18.00 – 19.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. การเตรียมอาหาร ทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. การเตรียมอาหารทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 15.00 – 18.00 น. และการทำงานบ้านทำในช่วงเวลา 6.00 – 18.00 น.

กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. 16.00 – 19.00 น. และ 20.00 – 22.00 น. และการทำงานบ้านจะทำในช่วงเวลา 10.00 – 11.00 น. และ 16.00 – 18.00 น. กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การทำละหมาด และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในช่วงเวลา 5.00 – 7.00 น. 18.00 – 20.00 น. และ 21.00 – 22.00 น. การทำละหมาดทำในช่วงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 18.00 – 19.00 น. และการทำงานบ้านทำในเวลา 5.00 – 6.00 น. 8.00 – 9.00 น. 11.00 – 12.00 น. และ 13.00 – 15.00 น. กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ และการทำงานบ้าน ซึ่งช่วงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม

คือ การอาบน้ำทำในชวงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. และการทำงานบ้านทำในชวงเวลา 7.00 – 8.00 น. 11.00 – 12.00 น. และ 16.00 – 17.00 น. และกลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ คือ การอาบน้ำ การละหมาด และการทำงานบ้าน ซึ่งชวงเวลาโดยรวมที่เยาวชนส่วนมากทำแต่ละกิจกรรม คือ การอาบน้ำทำในชวงเวลา 5.00 – 7.00 น. และ 20.00 – 21.00 น. การละหมาดทำในชวงเวลา 5.00 – 6.00 น. และ 21.00 – 22.00 น. และการทำงานบ้านทำในชวงเวลา 9.00 – 12.00 น.

โดยภาพรวมจากการศึกษาพบว่าแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบส่วนใหญ่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ ได้แก่ การอาบน้ำ การทำงานบ้าน การเตรียมอาหาร และการทำละหมาดในชุมชนอิสลาม ซึ่งพบว่ากิจกรรมดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับคลองแสนแสบในลักษณะของการระบายน้ำที่ใช้แล้วลงคลอง เป็นการเพิ่มปริมาณของเสียลงคลองแสนแสบ เมื่อมาประกอบกับการขาดระบบบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมของชุมชนริมคลองแสนแสบ ทำให้การอนุรักษ์คลองแสนแสบโดยอาศัยพฤติกรรมของคนเป็นเรื่องที่ต้องรีบดำเนินการ

3. พฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมทั้ง 4 พฤติกรรมในระดับปานกลาง แต่มีการทำพฤติกรรมย่อย คือ พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะวัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบในระดับมาก และมีพฤติกรรมการเก็บขยะในระดับค่อนข้างน้อย กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลาง แต่มีการทำพฤติกรรมย่อย คือ พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมากที่สุด กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับมาก และมีการทำพฤติกรรมย่อยคือ พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมากที่สุด แต่มีการทำพฤติกรรมการเก็บขยะในระดับค่อนข้างน้อย กลุ่มแม่บ้านที่นับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลางถึงระดับมาก แต่มีการทำพฤติกรรมย่อยคือ พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมากถึงมากที่สุด และมีการทำพฤติกรรมเก็บขยะในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านในแต่ละโซน พบว่า แม่บ้านในโซนที่ 1, 3, 4 และ 6 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลาง แต่มีการทำพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะในระดับมาก แม่บ้านในโซนที่ 2 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวม และการทำพฤติกรรมย่อยคือไม่ทิ้งขยะ การดูแลพื้นที่ และการชักชวนผู้อื่นในระดับมาก แม่บ้านในโซนที่ 5 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวม การทำพฤติกรรมย่อยคือไม่ทิ้งขยะในระดับมาก

สำหรับกลุ่มเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธในเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลางถึงระดับมาก แต่มีการทำพฤติกรรมย่อย คือ

การไม่ทิ้งขยะในระดับมากถึงค่อนข้างมากที่สุด กลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามในเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยเฉพาะการทำพฤติกรรมย่อยคือไม่ทิ้งขยะมีการทำในระดับมาก กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธนอกเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมและการทำพฤติกรรมย่อยในระดับมาก ยกเว้นการทำพฤติกรรมการเก็บขยะทำในระดับปานกลาง กลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลามนอกเมือง มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมและการทำพฤติกรรมย่อยในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อพิจารณาการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของเยาวชนในแต่ละโซนพบว่า เยาวชนในโซนที่ 1 และ 6 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมในระดับปานกลาง แต่มีการทำพฤติกรรมย่อยคือการไม่ทิ้งขยะในระดับมาก ส่วนเยาวชนในโซนที่ 2 และ 3 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวม และการทำพฤติกรรมย่อยคือการไม่ทิ้งขยะในระดับมาก และเยาวชนในโซนที่ 4 และ 5 มีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมและการทำพฤติกรรมย่อย คือ การไม่ทิ้งขยะ การดูแลพื้นที่ และการชักชวนผู้อื่นในระดับมาก

4. การอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยตัวแปรจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนในแต่ละโซนมีการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากน้อยแตกต่างกัน คือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงวัดทางอ้อมและความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เมื่อศึกษาโมเดลที่อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านในเมือง พบว่าประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางบวกสูงที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .33$) รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง ($\beta = .13$) ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงวัดทางอ้อม ($\beta = .10$) และพบว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางตรง ($\beta = -.04$)

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนอกเมือง ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .42$) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงวัดทางอ้อม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม มีอิทธิพลโดยรวมต่อพฤติกรรมเรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำคือ .29 .23 .12 และ .08

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาพุทธ ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ($\beta = .36$) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง ความตระหนักต่อการอนุรักษ์

แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางอ้อม การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางตรง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม และเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางตรง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เรียงตามลำดับ .11 .11 .10 .08 .05 และ .04

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ .49 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ .23 รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางอ้อม การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางตรง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม โดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อม .19 .14 .11 และ .10 ตามลำดับ

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนในเมือง ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางตรงมีอิทธิพลโดยรวมสูงที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ รองลงมาคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .25 และ .23 ตามลำดับ

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนอกเมือง ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ คือ การตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ขนาดอิทธิพลรวม .55 รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางอ้อม การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางตรงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม โดยมีอิทธิพลรวม .25 .17 .17 .08 และ .06 ตามลำดับ

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาพุทธ ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางอ้อมมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยมีอิทธิพลทางตรง .36 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ .07 รองลงมาคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม .39 และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเรียงตามลำดับคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางตรง และเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำวัดทางอ้อม โดยมีขนาดอิทธิพล .15 .12 .07 และ .07

โมเดลอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมีขนาดอิทธิพล .43 รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางตรง การคล้อยตามกลุ่มข้างอิงวัดทางอ้อม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมวัดทางอ้อม และความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีขนาดอิทธิพลรวม .34 .17 .17 และ .10 ตามลำดับ

การอภิปราย

จากการศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบในปัจจุบันพบว่า แม่บ้านและเยาวชนมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในพฤติกรรมย่อยพบว่า มีพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าลักษณะพฤติกรรมการไม่ทิ้งขยะเป็นพฤติกรรมที่แม่บ้านหรือเยาวชนสามารถควบคุมการกระทำได้ด้วยตนเอง รวมทั้งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังและรณรงค์ให้ประชาชนทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นทางดังจะเห็นได้จากโครงการตาวิเศษโครงการอนุรักษ์คลองแสนแสบ โครงการรณรงค์การทิ้งขยะอย่างเป็นที่ เป็นทางหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ความรู้ในเรื่องวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 วิธีคือ วิธีระวังป้องกัน วิธีทำลาย วิธีปรับปรุงและวิธีบำรุงรักษาแหล่งน้ำ พบว่า แม่บ้านและเยาวชนส่วนใหญ่ตอบว่า วิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำคือ การไม่ทิ้งขยะ (ดูรายละเอียดจากตาราง 7) สำหรับพฤติกรรมการดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดกับพฤติกรรมการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ พบว่า แม่บ้านและเยาวชนมีการทำพฤติกรรมในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากวิถีชีวิตของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบเปลี่ยนไปจากอดีต ดังข้อค้นพบจากการศึกษาในเรื่องวิถีชีวิตของชุมชนที่ศึกษา พบว่าในอดีตชุมชนมีความผูกพันกับคลองแสนแสบและมีกิจกรรมที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคมาก จึงทำให้คนในชุมชนดูแลรักษาคลองมาก แต่ปัจจุบันคนมีความผูกพันกับคลองลดลง เนื่องจากมีน้ำจากแหล่งอื่น เช่น น้ำประปาให้ใช้บริโภค รวมทั้งปัจจุบันแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำในคลองแสนแสบในลักษณะที่เป็นการปล่อยน้ำทิ้งจากครัวเรือน นอกจากนี้แม่บ้านและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพย้ายถิ่นมาอยู่ใหม่จึงทำให้บุคคลในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของแหล่งน้ำในคลองแสนแสบ ทำให้ละเลยการดูแลรักษา ตลอดจนชักชวนผู้อื่นให้ร่วมกันอนุรักษ์แหล่งน้ำ ส่วนพฤติกรรมการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ พบว่า แม่บ้าน เยาวชนมีการทำพฤติกรรมนี้น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐ เช่น กองบำรุงรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่รับผิดชอบเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ จึงทำให้บุคคลในชุมชนมีความคิด ความเข้าใจว่าการทำพฤติกรรมดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของตนเองที่จะกระทำ แต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวจึงทำให้ทำพฤติกรรมด้านนี้น้อย

จากเหตุผลการอภิปรายดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผลการศึกษาโดยสรุปว่าแม่บ้าน เยาวชนมีพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง และจากการศึกษาตัวแปรที่นำมาอธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ พบว่าตัวแปรที่สำคัญคือความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำและความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ตัวแปรที่อธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรสำคัญที่สามารถอธิบายและทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบ คือ ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลของแต่ละตัวแปร ดังนี้

ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ แหล่งน้ำ ทั้งในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน

ซึ่งในกลุ่มแม่บ้านมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเฉลี่ย 0.42 ส่วนในกลุ่มเยาวชนมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเฉลี่ย 0.40 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่กล่าวว่า ความตั้งใจเป็นปัจจัยการจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งจะมีความใกล้ชิดกับพฤติกรรมได้อย่างเที่ยงตรง (Ajzen & Fishbein, 1980 : 41) กล่าวคือ การที่บุคคลจะทำพฤติกรรมใดก็ตาม เนื่องมาจากความต้องการหรือความปรารถนาของตนเองซึ่งความสำเร็จในการทำขึ้นอยู่กับการที่ความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำสามารถทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการวัดความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำทั้งในลักษณะของการกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา ประกอบกับพฤติกรรมที่ศึกษาเป็นพฤติกรรมที่แม่บ้านและเยาวชนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และผลที่เกิดจากการทำพฤติกรรมนี้เป็นสิ่งที่ดีและสังคมยอมรับ จึงทำให้แม่บ้านและเยาวชนที่มีความตั้งใจทำพฤติกรรมกระทำพฤติกรรมดังกล่าวในเวลาต่อมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินน์ (2539) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความตั้งใจจะอนุรักษ์น้ำส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมประหยัดน้ำ พฤติกรรมไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำและพฤติกรรมขุดลอกท่อระบายน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเป็น .338 .361 และ .16 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่พบว่าความตั้งใจในการทำพฤติกรรมสามารถทำนายพฤติกรรมได้ ดังเช่นงานวิจัยของ อารีวรรณ รุ่งทิวณิช (2541) ที่ทำการศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการรีไซเคิลขยะมูลฝอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตทดลองโครงการรีไซเคิลขยะ มูลฝอยของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน พบว่าเจตนาในการรีไซเคิลขยะมูลฝอยทำนายพฤติกรรมการเก็บรวบรวมวัสดุที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ พฤติกรรมการแยกทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะรองรับที่มีการจัดเตรียมไว้ให้ได้อย่างถูกต้องตามประเภทวัสดุรีไซเคิล พฤติกรรม การเลือกใช้สินค้ารีไซเคิลโดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเป็น .631 .586 และ .694 ตามลำดับ และงานวิจัยของ สุวลัย อัมรงค์สกุลศิริ (2537) ที่ทำการศึกษาเรื่องตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เจตนาเชิงพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำกัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = 0.67$)

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมมากต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำทั้งในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนรองจากความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของไอเซน (Ajzen, 1991) ที่ว่าการที่บุคคลมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการทำพฤติกรรม เขาก็จะกระทำพฤติกรรมได้ และมีความเป็นไปได้ที่จะพยายามกระทำพฤติกรรมดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การที่แม่บ้านและเยาวชนที่อยู่ริมคลองแสนแสบมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ก็จะส่งผลต่อการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ กล่าวคือ หากแม่บ้านและเยาวชนรับรู้ว่าเป็นการง่ายที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ พวกเขาที่มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ แต่ถ้าแม่บ้านและเยาวชนรับรู้ว่าเป็นการยากที่จะกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะไม่ทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ นอกจากนี้การที่แม่บ้านและเยาวชนจะรับรู้ความสามารถในการควบคุมการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำยังขึ้นกับความเอื้ออำนวยของสถานการณ์นั้นๆ ด้วย ถ้าหากสถานการณ์ที่กระทำไม่เอื้ออำนวย เช่น มีความยุ่งยากในการกระทำพฤติกรรม อย่างกรณีการเก็บของหรือซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ ในกรณีนี้หากทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้วทำให้ตนเองเดือดร้อน ไม่มีที่จะกำจัดสิ่งสกปรกเหล่านี้ กลายเป็นภาระของตนเอง สถานการณ์เช่นนี้เป็นสภาพการณ์ที่ไม่เอื้อให้แม่บ้านหรือเยาวชนทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ แต่หากมีความสะดวกในการทำพฤติกรรม เช่น มีถังขยะ จำนวนมากสำหรับรองรับขยะก็จะทำให้แม่บ้านและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมกำกัดขยะในคลองแสนแสบ จึงเห็นได้ว่าความเอื้ออำนวยของสถานการณ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งของการรับรู้ความสามารถในการควบคุม การกระทำพฤติกรรมด้วย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และ ประทีป จินนี่ (2539) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ใช้อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม การประหยัดน้ำ พฤติกรรมที่ไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ และพฤติกรรมการขุดลอกท่อระบายน้ำได้ นอกจากนี้ ในการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชิ้น อารีวรรณ รุ่งทิวณิช (2541) ได้ศึกษาพบว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมรีไซเคิลขยะมูลฝอยได้

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมมากต่อพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของฟิชบายและไอเซน (Fishbein & Ajzen, 1975) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณลักษณะที่เป็นบุคคลสำคัญของตนมีเจตคติทางบวกต่อการกระทำบุคคลนั้นก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรม โดยคาดหวังว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่จะได้รับจากกลุ่มอ้างอิงเหล่านั้น เนื่องจากบุคคลที่เป็นกลุ่มอ้างอิงเด่นชัด เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อตัวเขาเป็นอย่างมาก และมีความใกล้ชิดกับ ตัวเขา จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของเขา โดยอาจทำให้บุคคลนั้นเชื่อมโยงความคิดเห็นของกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตนเองนั้นมาเป็นความคิดเห็นของตนเองได้ ดังเช่นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ บุคคลอ้างอิงสำคัญๆ ของแม่บ้านและเยาวชน ได้แก่ เพื่อนๆ บุคคลในครอบครัว ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแม่บ้านและเยาวชนควรทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งแม่บ้านและเยาวชนก็มีความต้องการทำพฤติกรรมตามที่บุคคลอ้างอิงต้องการให้ทำมากด้วย ซึ่งมีผลต่อการกระทำพฤติกรรมของแม่บ้านและเยาวชนในระดับปานกลางด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Taylor and Todd (1995) ที่การศึกษาพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย คือ พฤติกรรมการรีไซเคิลขยะมูลฝอย โดยการรวบรวมวัสดุรีไซเคิลและการทำปุ๋ยธรรมชาติจากใบไม้ ด้านการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาอธิบายพฤติกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำปุ๋ย ธรรมชาติจากใบไม้ในทางบวก

นอกจากนี้ ผลงานวิจัยที่ศึกษาสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และ ประทีป จินนี่ (2539) ที่ใช้ทฤษฎีการทำด้วยเหตุผล อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญที่ใช้อธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำและพฤติกรรมขุดลอกท่อระบายน้ำ นอกจากนี้ยังพบผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ด้วยการศึกษากการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรม โดยส่งผ่านความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม ดังเช่นความตั้งใจจะประหยัดน้ำ (Kantola, and other. (1982) และความตั้งใจในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง (สุลลย์ อารงค์สกุลศิริ, 2537)

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำของกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนได้จากการวิเคราะห์ค่าอิทธิพล พบว่า ความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมีอิทธิพลที่ส่งผ่านความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำไปยังพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยมีค่าอิทธิพลโดยรวม (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) มากพอสมควร ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมในกลุ่มแม่บ้านอยู่ระหว่าง .31 ถึง .54 และในกลุ่มเยาวชนจะอยู่ระหว่าง .21 ถึง .32 เป็นตัวแปรที่อธิบายความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ได้ในช่วงร้อยละ 31 ถึงร้อยละ 85 ซึ่งจัดว่าเป็นตัวแปรที่ใช้อธิบายความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำได้ดี และความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำทั้งในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนดังที่ได้

กล่าวแล้วข้างต้น การที่บุคคลเกิดความตระหนักต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจหมายรวมถึงการที่บุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสิ่งนั้นว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิ่งนั้นด้วยการเกิดความสำนึกรับผิดชอบ ที่ตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งนั้นให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กู๊ด (Good, 1973) ที่กล่าวว่าความตระหนักเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะนำไปสู่การทำพฤติกรรมของบุคคล จากการสอบถามแม่บ้านและเยาวชนถึงการรับรู้ในบทบาทและการให้ความสำคัญกับบทบาทในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ พบว่า มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.65 ถึง 3.02) แสดงให้เห็นว่า เมื่อแม่บ้านและเยาวชนได้พบเห็นสภาพของแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรมลง และทราบว่าจะก่อให้เกิดปัญหาอย่างไรแก่ชุมชน เกิดการเรียนรู้ที่จะช่วยกันเห็นความสำคัญของการกระทำที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์แหล่งน้ำ ก็จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งฮายเนสและคณะ (Hines and others, 1985) ได้ศึกษาและสังเคราะห์เป็นโมเดลไว้ โมเดลดังกล่าวได้อธิบายถึงตัวแปรความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงมาที่ความตั้งใจของบุคคลและส่งผลต่อไปที่พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของบุคคล ฮายเนสและคณะ (Hines and others, 1985) ได้ศึกษาและสังเคราะห์เป็นโมเดลไว้ โมเดลดังกล่าวได้อธิบายถึงตัวแปรความรู้ความตระหนักเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงมาที่ความตั้งใจของบุคคลและส่งผลต่อไปที่พฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนด้วยการปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ เช่น การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ความต้องการให้คลองสะอาด การสร้างความสนใจในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ตลอดจนความสะดวกสบายในการทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการสนับสนุนให้บุคคลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน ดังเช่น เพื่อน ผู้นำชุมชน บุคคลในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีบทบาทอย่างมากในการที่จะให้แม่บ้านและเยาวชนทำพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อหารูปแบบการพัฒนาตัวแปรสำคัญที่อธิบายพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ

บรรณานุกรม

- กัลยา สุขปะกิจ. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ รัชชาน้ำ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทนา บุญสง่า. (2543). การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนกมาลูลิสลาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2540). สังคมวิทยา = Sociology. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจตน์ เจริญโท. (2537). "ความสัมพันธ์ของการเพิ่มประชากรโลกกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม" ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2537. โดย พัทยา ว่องกุล (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา.
- จิตราภรณ์ โพธิ์มางกะ และคณะ. (2542). ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. (2537). วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎิ โยเหลา และ ประทีป จิน่ง. (2539). ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 69. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญญาภรณ์ ภูทอง และ พิมพ์ใจ สิทธิสุรศักดิ์. (2542). น้ำคือชีวิต ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระพร อูวรรณ. (2535). เจตคติ : การศึกษาตามแนวทฤษฎีหลัก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- บัญญัติ บุญญา. (2539). ทศนคติของประชาชนสองฝั่งคลองต่อโครงการบำบัดน้ำเสียบริเวณคลองแสนแสบ : ศึกษากรณีเขตชั้นในกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปริญญา นุตาลัย. (2535). "ความเห็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของไทยสิ่งแวดล้อม'35". เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : มปพ.

- พระเทพเวที (ประยูรทิพย์ ปยุตโต). (2533). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัฒน์ สุจ้านงค์. (2533). สังคมกับปัญหาสภาวะแวดล้อม. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิทยา ว่องกุล (บรรณาธิการ). (2537). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมแนวโน้มสู่วิกฤตรอบด้าน 2537. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียวในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา.
- มีชัย วรสายัณห์. มนุษย์และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา : โอเดียนสโตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1 2535.
- วิชัย รูปขำดี และคณะ. (2543). คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ริมคลองแสนแสบกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของคลอง รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมเกียรติ กรีทอง และคณะ. (2535). การสำรวจปริมาณและแหล่งน้ำทิ้งที่ไหลลงคลองแสนแสบ. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา. 5 (3) : 14 – 28.
- สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม. (2540). ความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพร อิศวิลานนท์. (2538). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : หลักและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวัสดิ์ โนนสูง. (2543). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2540). นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- สุขกัญญา วรสันตะดีพงษ์. (2539). ทศนคติและการปฏิบัติของประชาชนในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลเกี่ยวเนื่องกับปัญหาน้ำเสีย : กรณีศึกษาในจังหวัดนครปฐม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.
- สุวลัย อารังค์สกุลศิริ. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. อัดสำเนา.

- เสรีวัฒน์ สมินทร์ปัญญา. (2535). *นิเวศสิ่งแวดล้อมกับการปรับปรุงความเป็นอยู่ของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อารีวรรณ รุ่งทิวณิช. (2541). *พฤติกรรมการใช้เคลือบย้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตทดลองโครงการใช้เคลือบย้อมของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อำไพ เล็มเสน. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนสองฝั่งคลองแสนแสบต่อการจัดการขยะในคลองเขตมีนบุรี*. ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Ajzen, I. (1991). "The Theory of Planned Behavior." *Organizational Behavior and Human Decision Process*. 50 : 179 – 211.
- Ajzen, I. (1988). *Attitudes Personality and Behavior*. Chicago : Dorsey.
- Ajzen, I. and Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice – Hall, Inc.
- Ajzen, I. and Madden, T.J. (1986). "Prediction of Goal – Directed Behavior Attitude, Intention and Perceived Behavioral Control." *Journal of Experimental Social Psychology*. 22 : 453 – 474.
- Ajzen, I. and Driven, B.L. (1991). "Prediction of Participation from Behavioral, Normative and Control Beliefs : An Application of the Theory of Planned Behavior." *Leisun Science*. 13 : 185 – 204.
- Boldevo, J. (1995). "The Prediction of Household Recycling of Newspapers : The Role of Attitude, Intentions, and Situational Factors." *Journal of Applied Social Psychology*. 25 : 440 – 462.
- Fishbein, M. and Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to theory and Research*. Reading, M. A : Addison – Wesley.
- Good, C.V. *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Hines, J.M. and others. (1985). "Analysis and Synthesis of Research on Responsible Environmental Behavior : A Meta – Analysis." *Journal of Environmental Education*. 18 (2) : 1 – 8.

- Joreskog, K.G. and D. Sorbom. (2002). **LISREL 8.3 Users Reference Guide**. Chicago : Scientific Software.
- Kantola, S.J. and others. (1982). "The Role of Individual Differences and External Variable in a Test of the Sufficiency of Fishbein's Model to Explain Behavioral Intentions to Conserve Water." **Journal of Applied Social Psychology**. 12 (1) : 70 – 83.
- Liska, Allen E. (1984). "A Critical Examination of the Causal Structure of the Fishbein / Ajzen Attitude – Behavior Model." **Social Psychology Quarterly**. 47 (1) : 61 – 74.
- Taylor, S. and P. Todd. (1995). "An Integrated Model of Waste Management Behavior : A Test of Household Recycling and Composting Intention." **Environment and Behavior**. 27 : 603 – 630.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข

การคัดเลือกความเชื่อเด่นชัด ผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะความเชื่อเด่นชัดที่มีคะแนนสูงสุด จำนวน 3 อันดับแรกในแต่ละพฤติกรรมเท่านั้น

ตอนที่ 1 ความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

1.1 พฤติกรรม ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น	ความถี่
1. แหล่งน้ำสะอาด	278
2. ไม่สะดวก	81
3. ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้	72

1.2 พฤติกรรม เก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น	ความถี่
1. แหล่งน้ำสะอาด	229
2. เป็นสิ่งน่ารังเกียจ	123
3. เพิ่มภาวะ	84

1.3 พฤติกรรม ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น	ความถี่
1. บริเวณของแหล่งน้ำสะอาด	141
2. เพิ่มภาวะ	78
3. แหล่งน้ำสะอาด	75

1.4 พฤติกรรม ชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น	ความถี่
1. เกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์น้ำ	141
2. เกิดความขัดแย้ง	118
3. แหล่งน้ำสะอาด	118

ตอนที่ 2 ความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนหรือคัดค้านเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

2.1 พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหาร ลงในคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล	ความถี่
1. เพื่อน ๆ	124
2. ครอบครัว	110
3. ผู้นำชุมชน	104

2.2 พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล	ความถี่
1. เพื่อน ๆ	136
2. ผู้นำชุมชน	110
3. ครอบครัว	90

2.3 พฤติกรรมดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล	ความถี่
1. ผู้นำชุมชน	131
2. เพื่อน ๆ	112
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ	90

2.4 พฤติกรรมชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล	ความถี่
1. ผู้นำชุมชน	120
2. เพื่อน ๆ	116
3. ครอบครัว	85

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริม หรือขัดขวางความต้องการเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

3.1 พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ความถี่
1. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	141
2. ความต้องการจะให้คลองสะอาด	132
3. ขาดความสะอาดทุกสบาย	58

3.2 พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ความถี่
1. ความต้องการจะให้คลองสะอาด	165
2. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	104
3. การขาดความสะอาดทุกสบาย	57

3.3 พฤติกรรมดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ความถี่
1. ความต้องการให้คลองและบริเวณริมคลองสะอาด	187
2. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	86
3. การขาดความสนใจ	56

3.4 พฤติกรรมชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ความถี่
1. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ	149
2. การขาดความสนใจ	113
3. ความต้องการจะให้คลองสะอาด	91

การคัดเลือกคำคุณศัพท์ สำหรับใช้สร้างแบบวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการณ์นุรักษ์
แหล่งน้ำ

เกณฑ์การเลือก

1. เลือกคำคุณศัพท์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรม
2. พิจารณาความถี่ของการเสนอคำคุณศัพท์ประกอบการคัดเลือก

พฤติกรรม	การไม่ทิ้งขยะ		ดูแลพื้นที่		เก็บขยะ		ชักชวน	
	ทางดี	ไม่ดี	ทางดี	ไม่ดี	ทางดี	ไม่ดี	ทางดี	ไม่
ทิศทาง	ดี	เหม็น	ดี	เหม็น	ดี	เหม็น	ดี	น่า
คำคุณศัพท์	ดี	เหม็น	ดี	เหม็น	ดี	เหม็น	ดี	น่า
ความถี่	95	14	75	27	77	26	66	2
คำคุณศัพท์	สะอาด	ไม่ดี	สะอาด	น่าเบื่อ	สะอาด	น่าเบื่อ	มีประโยชน์	น่า
ความถี่	41	12	25	14	47	14	26	1
คำคุณศัพท์	ภูมิใจ	น่าเบื่อ	สะดวก	สกปรก	ภูมิใจ	ไม่ดี	ภูมิใจ	เท
ความถี่	22	11	18	8	23	13	22	น่าร
คำคุณศัพท์	ไม่เหม็น	สกปรก	เรียบร้อย	เลอะเทอะ	มีประโยชน์	เลอะเทอะ	ดีใจ	ไม่มีป
ความถี่	6	8	16	9	19	7	14	5
คำคุณศัพท์	น่าสนับสนุน	ไม่ชอบ	สบายใจ	แย่มาก	สบายตา	น่าเกลียด	สะอาด	ไม่น่า
ความถี่	4	5	14	5	14	6	11	ไม่ร

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามวิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ
ของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ

แบบสอบถามวิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้าน
และเยาวชนริมคลองแสนแสบ
ฉบับที่ 1
แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว เมื่ออ่านข้อความแล้วโปรดทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

1. สถานภาพของผู้ตอบ

1.1 แม่บ้าน ปัจจุบันท่านมีอายุ ปี

1.2 เยาวชน ปัจจุบันท่านมีอายุ ปี

(ถ้าตอบข้อ 1.2 โปรดตอบข้อ 2)

2. เพศ

..... ชาย

..... หญิง

3. นับถือศาสนา

..... พุทธ

..... อิสลาม

4. ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่

..... ในเมือง ชื่อชุมชน

..... ในเมือง ชื่อชุมชน

ผู้สัมภาษณ์

ฉบับที่ 2

แบบสัมภาษณ์วิถีชีวิตของแม่บ้าน / เยาวชน

ชุมชน พักอาศัยมานาน ปี

ในเวลา	ในแต่ละวันท่านทำอะไรบ้าง	พฤติกรรม
5.00 – 06.00 น.
6.00 – 07.00 น.
7.00 – 08.00 น.
8.00 – 09.00 น.
9.00 – 10.00 น.
10.00 – 11.00 น.
11.00 – 12.00 น.
12.00 – 13.00 น.
13.00 – 14.00 น.
14.00 – 15.00 น.
15.00 – 16.00 น.
16.00 – 17.00 น.
17.00 – 18.00 น.
18.00 – 19.00 น.
19.00 – 20.00 น.
20.00 – 21.00 น.
21.00 – 22.00 น.

พฤติกรรมดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลองแสนแสบของฉัน
เป็นสิ่งที่

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ไม่								ไม่ดี
สะอาด								สกปรก
สะดวก								ไม่สะดวก
เรียบร้อย								ไม่เรียบร้อย
น่าเบื่อ								ไม่น่าเบื่อ

พฤติกรรมชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบของฉัน
เป็นสิ่งที่

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

เสียเวลา								ไม่เสียเวลา
น่าชมเชย								ไม่น่าชมเชย
น่าภูมิใจ								ไม่น่าภูมิใจ
น่ายกย่อง								ไม่น่ายกย่อง
ใจ								เสียใจ

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำทางอ้อม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความเชื่อของท่านที่มีต่อผลจากการกระทำ
พฤติกรรมต่าง ๆ ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุด โปรดทำทุกข้อ

พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

ข้อ 1 ก) การไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบของฉันททำให้
แหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่แหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 2 ก) การไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบของฉันททำให้ไม่
สะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่ไม่สะอาด เป็นสิ่งที่

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 3 ก) การไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบของฉัน ทำให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้ เป็นสิ่งที่

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

ข้อ 4 ก) การเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบของฉัน ทำให้แหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่แหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 5 ก) การเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบของฉัน เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การทำสิ่งที่น่ารังเกียจดังกล่าว เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 6 ก) การเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบของฉัน ทำให้เพิ่มภาวะ

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การเพิ่มภาวะ เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

พฤติกรรมดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ข้อ 7 ก) การดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดของฉัน ทำให้บริเวณของแหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่บริเวณของแหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 8 ก) การดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดของฉัน ทำให้เพิ่มภาวะ

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การเพิ่มภาวะ เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 9 ก) การดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดของฉัน ทำให้แหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การที่แหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

พฤติกรรมชักชวนคนในครอบครัว และเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ข้อ 10 ก) การชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบของฉัน ทำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 11 ก) การชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบของฉัน ทำให้เกิดความขัดแย้ง

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การเกิดความขัดแย้ง เป็นสิ่งที่.....

ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 12 ก) การชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบของฉันท่าให้
แหล่งน้ำสะอาด

เป็นไปได้ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การทำให้แหล่งน้ำสะอาด เป็นสิ่งที่.....

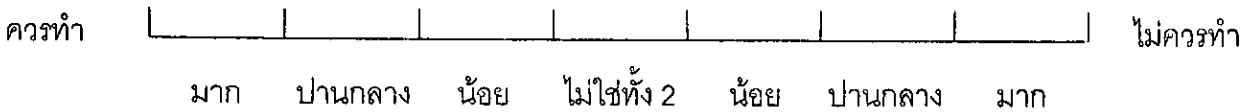
ดี : _____ : ไม่ดี
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ตอนที่ 2 แบบวัดการคล้ายตามกลุ่มอ้างอิง ทางอ้อม

คำชี้แจง แบบวัดชุดนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน ตามที่ระบุไว้ ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดมากที่สุด โปรดทำทุกข้อ

พฤติกรรมไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

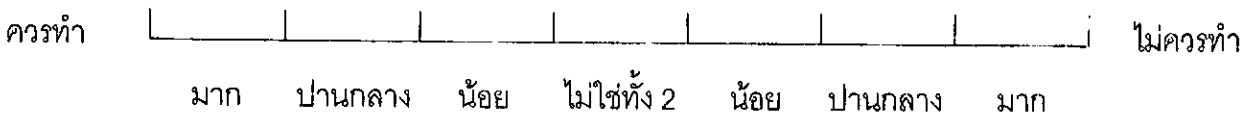
ข้อ 1 ก) เพื่อน ๆ ของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

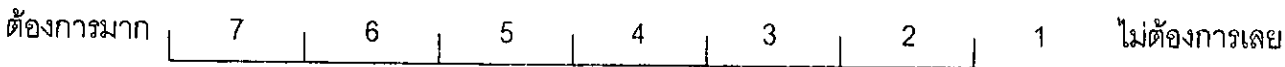
ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ เพื่อน ๆ ของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

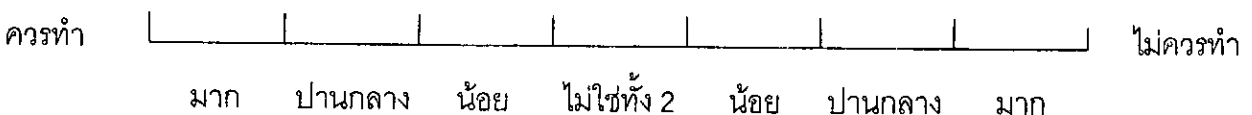
ข้อ 2 ก) ครอบครัวของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

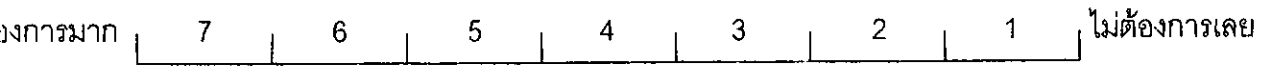
ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ครอบครัวของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

ข้อ 3 ก) ผู้นำชุมชนของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

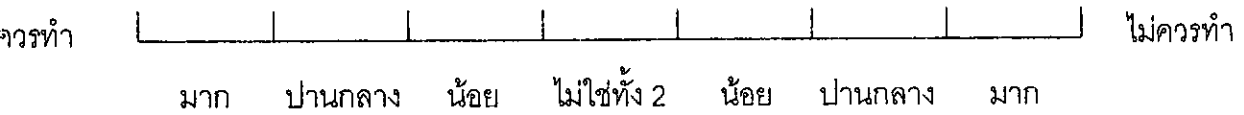

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ผู้นำชุมชนของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

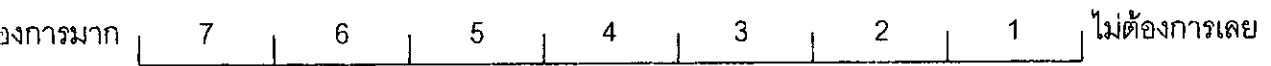

พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

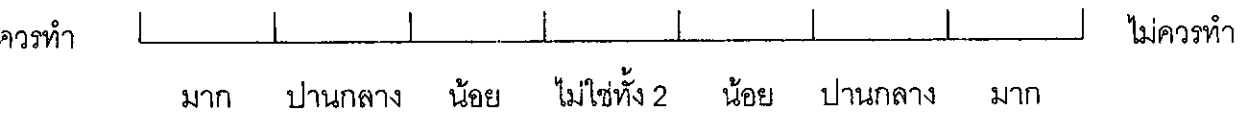
ข้อ 4 ก) เพื่อน ๆ ของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) เก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

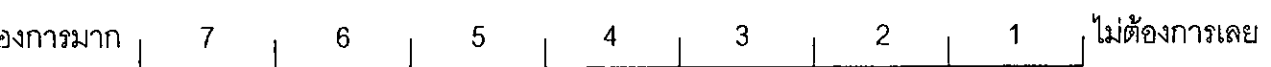
ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ เพื่อน ๆ ของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

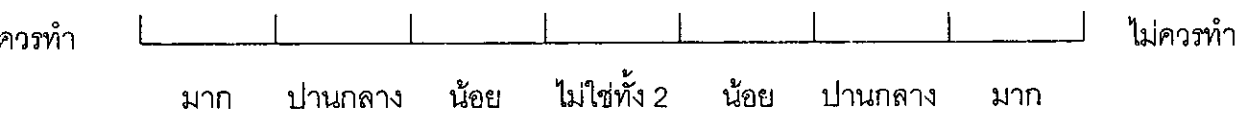
ข้อ 5 ก) ผู้นำชุมชนของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) เก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

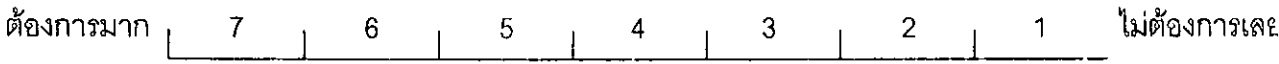
ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ผู้นำชุมชนของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

ข้อ 6 ก) ครอบครัวของฉัน เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) เก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

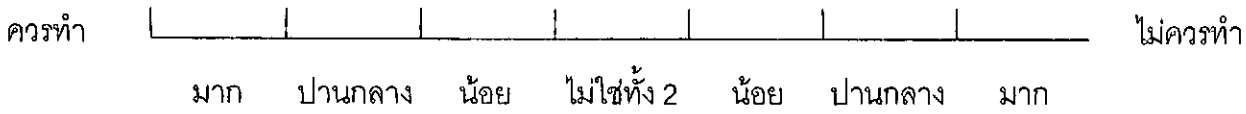

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ครอบครัวของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

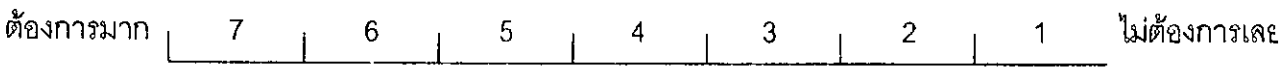

พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

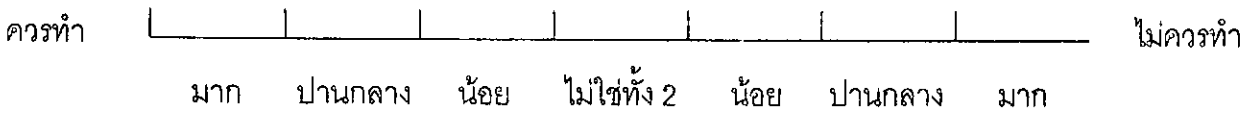
ข้อ 7 ก) ผู้นำชุมชนของอื่น เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ผู้นำชุมชนของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

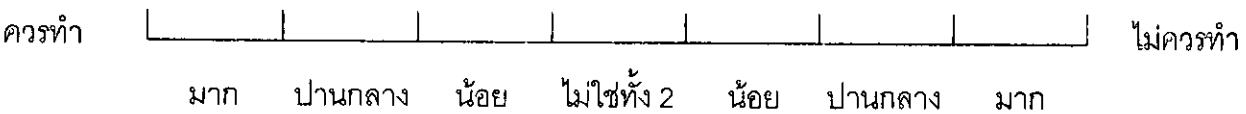
ข้อ 8 ก) เพื่อน ๆ ของอื่น เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ เพื่อน ๆ ของท่าน ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

ข้อ 9 ก) เจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นว่า ฉัน (ควรหรือไม่ควร) ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ข) โดยทั่วไปแล้ว ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประสงค์จะให้ท่านทำเพียงใด

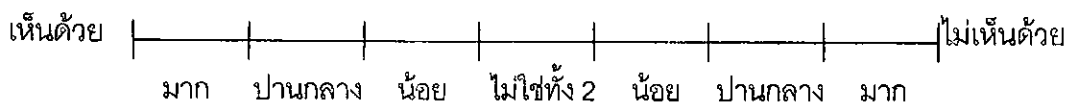
ฉบับที่ 5

แบบวัดพันธะทางจริยธรรมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

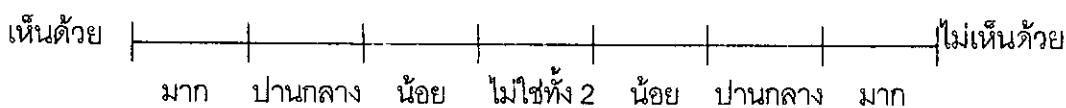
คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และพิจารณาอย่างละเอียด แล้วทำเครื่องหมายถูก ✓
ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิด ความรู้สึก ของท่านมากที่สุด

ฉันคิดว่า การอนุรักษ์แหล่งน้ำ

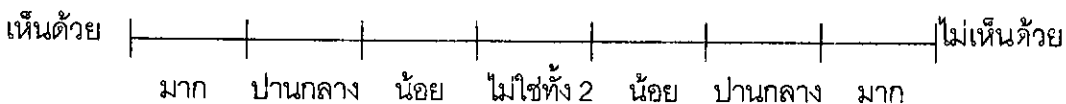
1. เป็นสิ่งที่ฉันควรกระทำเมื่อมีโอกาส

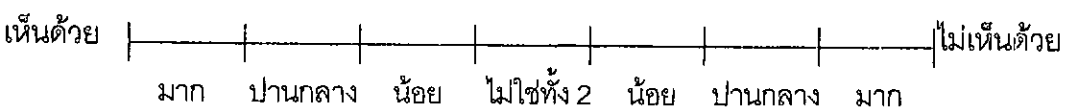
2. แสดงออกถึงความรับผิดชอบของฉันที่มีต่อแหล่งน้ำ

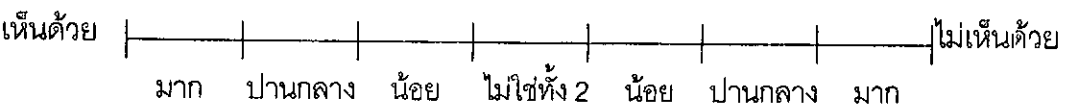
3. มีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมในอนาคต

4. เป็นการกระทำที่สังคมยกย่อง

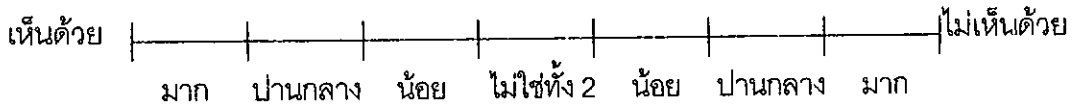

5. เป็นการกระทำที่น่าภูมิใจถ้าฉันสามารถปฏิบัติได้

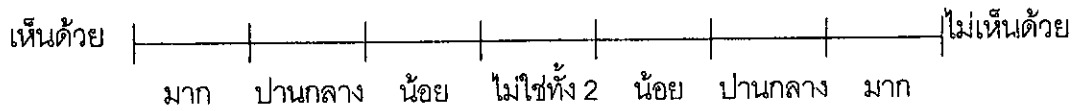

ในทางตรงกันข้ามหากฉันหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำได้

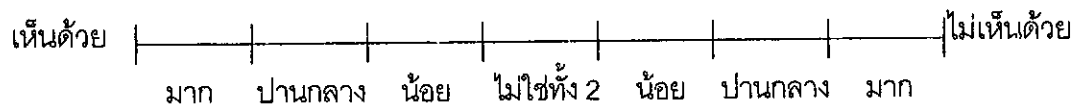
6. จะทำให้ฉันรู้สึกละอายใจ

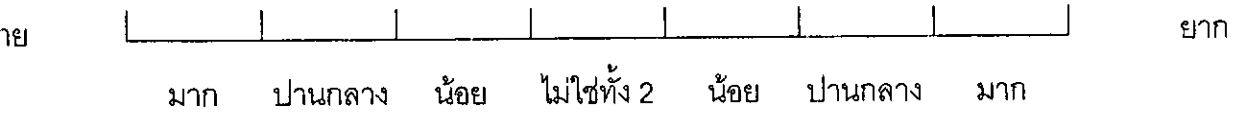
7. ผลที่เกิดขึ้นในระยะยาวอาจกระทบกระเทือนต่อคนรุ่นหลัง

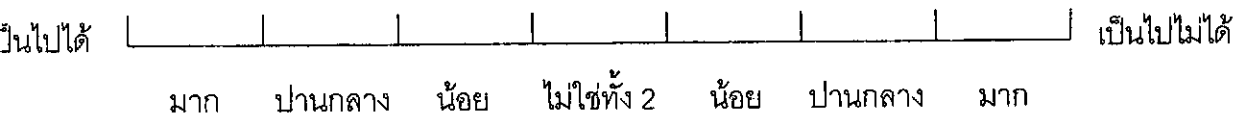
8. เป็นการละเลยหน้าที่ที่ฉันพึงมีต่อสังคม

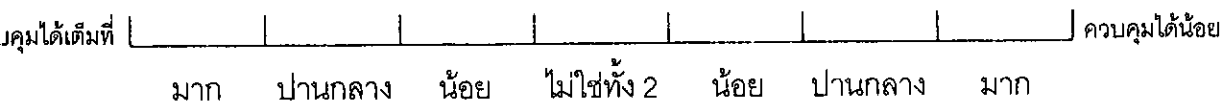
ที่ 3 ก. สำหรับฉัน การดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดทุกครั้ง เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลองแสนแสบ เป็นสิ่งที่

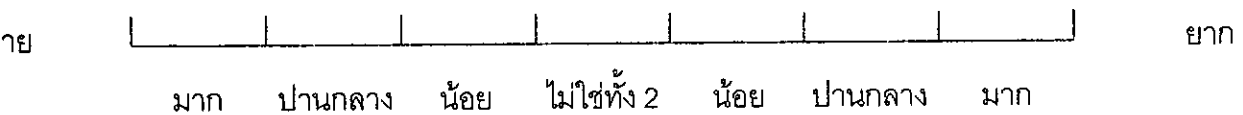
ข. ถ้าฉันต้องการ ฉันสามารถดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดทุกครั้ง เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลองแสนแสบ

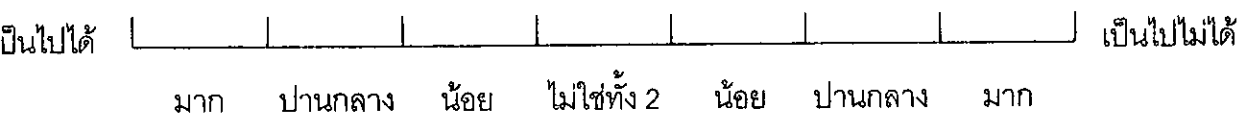
ค. ฉันสามารถควบคุมตนเองได้เพียงใด ที่จะดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาดทุกครั้ง เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลองแสนแสบ

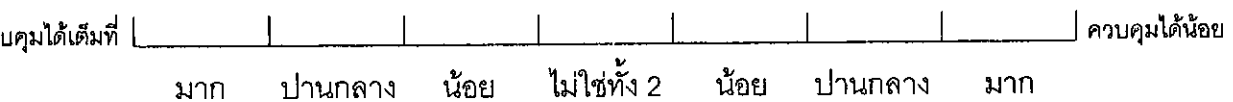
ที่ 4 ก. สำหรับฉัน การชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบทุกครั้งเป็นสิ่งที่

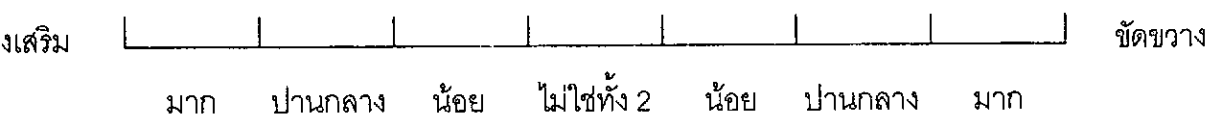
ข. ถ้าฉันต้องการ ฉันสามารถชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบทุกครั้ง

ค. ฉันสามารถควบคุมตนเองได้เพียงใด ที่จะชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบทุกครั้ง

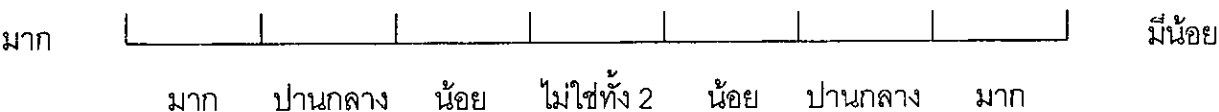

ข) การขาดความสะดวกสบาย เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

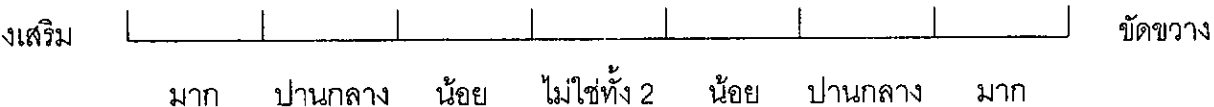

พฤติกรรมเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

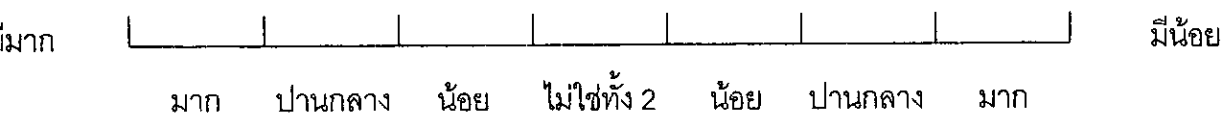
ข้อ 4 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันต้องการจะให้คลองสะอาด ด้วยการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

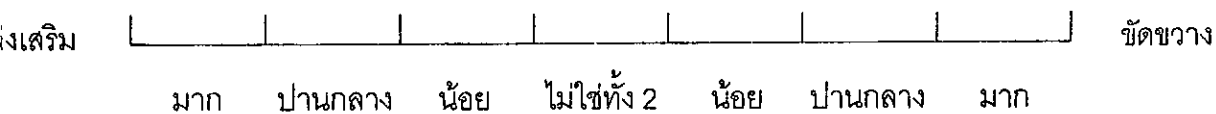
ข) ความต้องการจะให้คลองสะอาด เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

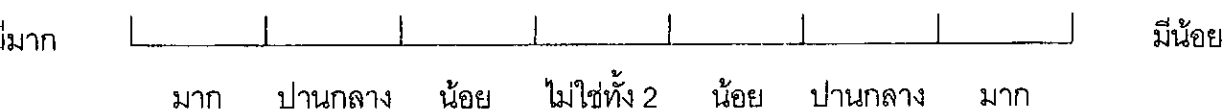
ข้อ 5 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ด้วยการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

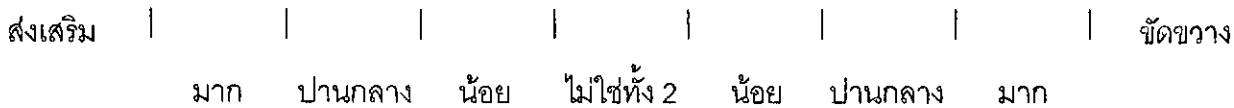
ข) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

ข้อ 6 ก) โอกาสที่ฉันจะขาดความสะดวกสบาย ในการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

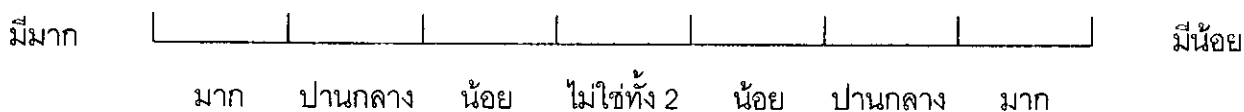

ข) การขาดความสะอาดสบาย เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์
ขึ้นจากคดองแสนแสบ

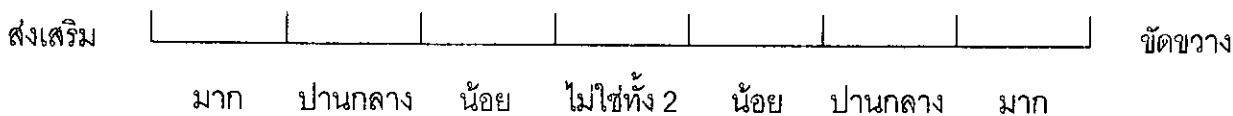

พฤติกรรมดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

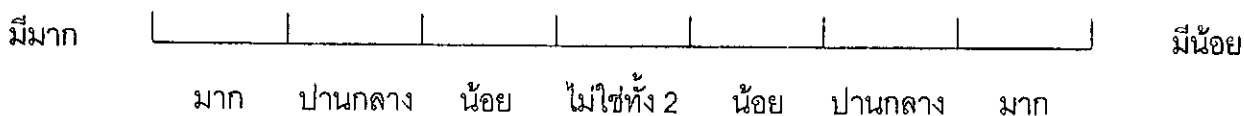
ข้อ 7 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันต้องการจะให้คลองและบริเวณริมคลองสะอาด ด้วยการดูแลพื้นที่
ริมคลองให้สะอาด

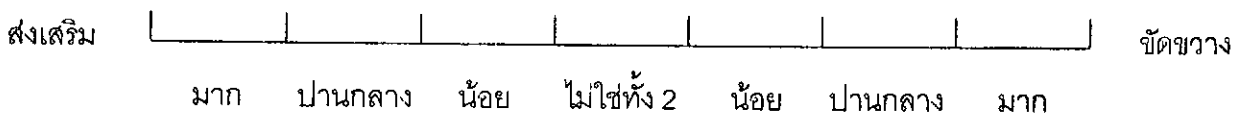
ข) ความต้องการจะให้คลองและบริเวณริมคลองสะอาด เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการ
ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

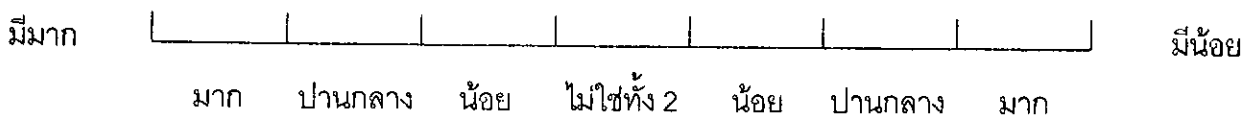
ข้อ 8 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ด้วยการดูแลพื้นที่ริม คลอง
ให้สะอาด

ข) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการดูแลพื้นที่ริม
คลองให้สะอาด

ข้อ 9 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะขาดความสนใจ ในการดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ข) การขาดความสนใจ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด

ส่งเสริม ขัดขวาง

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

พฤติกรรมชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ข้อ 10 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ด้วยการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

มีมาก มีน้อย

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ส่งเสริม ขัดขวาง

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 11 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันจะขาดความสนใจ ชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

มีมาก มีน้อย

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) การขาดความสนใจ เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ส่งเสริม ขัดขวาง

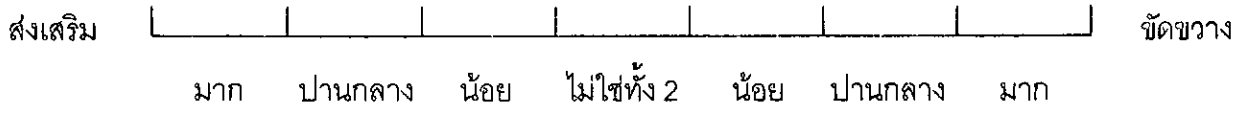
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข้อ 12 ก) ความเป็นไปได้ที่ฉันต้องการจะให้คลองสะอาด ด้วยการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

มีมาก มีน้อย

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

ข) ความต้องการจะให้คลองสะอาด เป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางการชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

ฉบับที่ 7
แบบวัดความตระหนักต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

คำชี้แจง ให้ท่านขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ท่านต้องการ

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าตัวท่านต้องเป็นผู้ระวังป้องกันไม่ให้มลพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบ

ทราบ

ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ระวังป้องกันไม่ให้มลพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบมากน้อยเพียงไร

มาก

ปานกลาง

น้อย

ไม่ให้ความสำคัญ

2. ท่านทราบหรือไม่ว่า ตัวท่านต้องเป็นผู้ทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในคลองแสนแสบให้หมดไป

ทราบ

ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในคลองแสนแสบให้หมดไปมากน้อยเพียงไร

มาก

ปานกลาง

น้อย

ไม่ให้ความสำคัญ

3. ท่านทราบหรือไม่ว่าตัวท่านต้องเป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพของคลองแสนแสบให้ดีขึ้น

ทราบ

ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพของคลองแสนแสบให้ดีขึ้นมากน้อยเพียงไร

มาก

ปานกลาง

น้อย

ไม่ให้ความสำคัญ

4. ท่านทราบหรือไม่ว่าตัวท่านต้องเป็นผู้บำรุงรักษาคคลองแสนแสบไม่ให้เสื่อมลง

ทราบ

ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านให้ความสำคัญกับการเป็นผู้บำรุงรักษาคคลองแสนแสบไม่ให้เสื่อมลงมากน้อยเพียงไร

มาก

ปานกลาง

น้อย

ไม่ให้ความสำคัญ

ฉบับที่ 8

แบบวัดความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

คำชี้แจง ให้ท่านขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ท่านต้องการ และเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. ท่านทราบวิธีระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบหรือไม่
- ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านมีวิธีการอย่างไรบ้างในการระวังป้องกันไม่ให้เกิดพิษและความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นกับคลองแสนแสบ

- 1)
- 2)

2. ท่านทราบวิธีทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในคลองแสนแสบให้หมดไปหรือไม่

ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านมีวิธีการอย่างไรบ้างในการทำลายมลพิษและกำจัดความเสื่อมโทรมที่มีอยู่แล้วในคลองแสนแสบให้หมดไป

- 1)
- 2)

3. ท่านทราบวิธีปรับปรุงคุณภาพของคลองแสนแสบให้ดีขึ้นหรือไม่

ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านมีวิธีการอย่างไรบ้างในการปรับปรุงคุณภาพของคลองแสนแสบให้ดีขึ้น

- 1)
- 2)

4. ท่านทราบวิธีบำรุงรักษาคลองแสนแสบไม่ให้เสื่อมลงหรือไม่

ทราบ ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ตัวท่านมีวิธีการอย่างไรบ้างในการบำรุงรักษาคลองแสนแสบไม่ให้เสื่อมลง

- 1)
- 2)

ฉบับที่ 9

แบบวัดความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ในช่วง 1 เดือนข้างหน้า ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกและเจตนารมณ์ของท่านมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อและโปรดตอบทุกข้อ

1. ฉันตั้งใจจะไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสียหรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

เป็นไปได้ |-----| เป็นไปไม่ได้
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

2. ฉันตั้งใจจะเก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ ขึ้นจากคลองแสนแสบ

เป็นไปได้ |-----| เป็นไปไม่ได้
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

3. ฉันตั้งใจจะดูแลพื้นที่ริมคลองแสนแสบให้สะอาด เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลอง

เป็นไปได้ |-----| เป็นไปไม่ได้
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

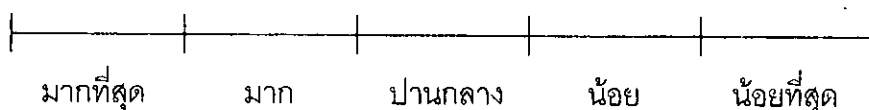
4. ฉันตั้งใจจะชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

เป็นไปได้ |-----| เป็นไปไม่ได้
มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง 2 น้อย ปานกลาง มาก

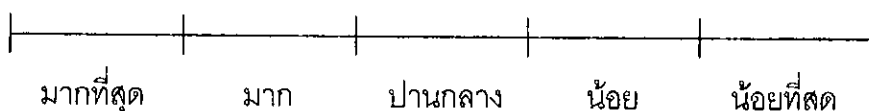
ฉบับที่ 10
แบบวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

คำชี้แจง ในรอบ 1 - 2 เดือนที่ผ่านมา ท่านทำสิ่งเหล่านี้มากน้อยเพียงใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓
ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำของท่านมากที่สุด โปรดทำทุกข้อ

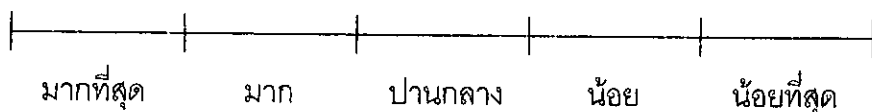
1. ไม่ทิ้งขยะ วัสดุเหลือใช้ ของเสีย หรือเศษอาหารลงในคลองแสนแสบ

2. เก็บขยะ ซากพืช ซากสัตว์ขึ้นจากคลองแสนแสบ

3. ดูแลพื้นที่ริมคลองให้สะอาด เช่น การจัดที่รองรับขยะไว้ริมคลองแสนแสบ

4. ชักชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาคลองแสนแสบ

